

Työrikosten tutkinnan kehittäminen

Jukka Kyynäräinen

11/2023

TIIVISTELMÄ

Jukka Kyynäräinen: Työrikosten tutkinnan kehittäminen

Opinnäytetyön muoto: tutkimuksellinen

Julkisuusaste: julkinen

Ohjaaja: Satu Rantaeskola & Päivi Salminen

Tutkinto: Poliisi (ylempi AMK)

Tutkimuksen tarkoituksena on tehostaa työrikosten tutkintaa valtakunnallisesti. Tutkimus on tarkoitettu ensisijaisesti työrikosten tutkinnan vastuuhenkilöille, auttamaan heitä kehittämään työrikosten tutkinta järjestelyjä. Tutkimuksesta on hyötyä myös työrikosten tutkijoille sekä työrikosten parissa työskenteleville henkilöille.

Tutkimuksen päätutkimusmenetelmä on kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimusmenetelmä. Tutkimuksessa suoritettu Webropol-kysely on kuitenkin luonteeltaan kvalitatiivinen eli laadullinen.

Tutkimuksessa on kerätty tilastotietoa vuosilta 2018–2022 työrikosten ilmenemisestä, selvitysprosentteista ja tutkinta-ajoista poliisin ylläpitämästä tulostietojärjestelmästä. Tilastotietojen mukaan työrikosten määrä on Suomessa kasvussa, tutkinta-ajat pidentyneet ja selvitysprosentti pysynyt ennallaan. Tutkimuksessa on kerätty tietoa Webropol-kyselyllä poliisilaitoksilta, miten työrikosten tutkinta on alueellisesti järjestetty. Kyselyn vastausprosentti on 72,73 %. Työrikosten tutkinnan erilaisia organisointitapoja vertaamalla sekä vertaamalla poliisilaitoskohtaisesti työrikosten ilmenemistä, selvitysprosenttia ja tutkinta-aikaa on pyritty löytämään tehokkain tapa järjestää työrikosten tutkinta poliisilaitos tasolla.

Tutkimuksen perusteella näyttää siltä, että työrikosten tutkinta tulisi keskittää poliisilaitoksissa pienelle joukolle työrikoksiin erikoistuneille tutkijoille. Lisäksi Työrikosten tutkinnassa tulisi tehostaa yhteistyötä eri viranomaisten välillä, jotka työskentelevät työrikosten parissa. Vielä työrikosten tutkintaan tulisi kiinnittää entistä enemmän huomiota ja työrikoksiin liittyvää koulutusta tulisi lisätä niin valtakunnallisesti kuin alueellisestikin.

Sivumäärä: 70 sivua

Tarkastuskuukausi ja vuosi: marraskuu 2023

Avainsanat: työrikokset, esitutkinta, piilorikollisuus, järjestäytynyt rikollisuus, työntekijät, työnantajat, työvoima, kvantitatiivinen tutkimus

ABSTRACT

Jukka Kynnäräinen: Development of the investigation on employment offences

Type of thesis: research-based thesis

Publicity: public

Supervisor: Satu Rantaeskola & Päivi Salminen

Degree: Master of police services

The purpose of the research is to enhance the investigation of employment offences on a national level. The research is primarily intended for those that are responsible for employment offence investigations, assist them in developing the organization investigations of such crimes. The research also benefits employment offence investigators and individuals working in this field.

The primary research method in the research is quantitative, meaning it involves numerical analysis. However, the Webropol survey conducted in the research has a qualitative nature.

In the research, statistical data has been collected from 2018 to 2022 on the occurrence of employment offences, clearance rates and investigation times from the police-maintained data system. According to the statistics, the number of employment offences in Finland is on the rise, investigation times have increased and the clearance rate remains unchanged. Through the Webropol survey, the research aimed to ascertain how the investigation of employment offences is organized regionally within police departments. The response rate for the survey is 72,73 %. By comparing different organizational methods for employment offences and comparing the incidence rates, clearance rates and investigation times on a police department level, the goal was to identify the most efficient way to organize the investigation of employment offences.

Based on the research findings, it is recommended that the investigation of employment offences should be centralized within a small group of investigators specialized in such cases at the police department level. Efforts should be made to enhance collaboration among various authorities working on employment offences. Furthermore, greater attention should be given to employment offences investigations, and training related to employment offences should be increased both nationally and regionally.

Pages: 70 pages

Month and year of review: November 2023

Keywords: employment offences, pretrial investigation, hidden crime, organized crime, employees, employers, workforce, quantitative research

SISÄLLYS

Kuva- ja kuvioluettelo.....	6
1 Johdanto.....	8
2 Tutkimuksen toteuttaminen	10
2.1 Tutkimuskysymykset	10
2.2 Tutkimusmenetelmät	11
3 Työrikoksiin liittyviä käsitteitä ja ilmiöitä.....	14
3.1 Työrikoksen käsite ja työrikkokset	14
3.2 Työnantajan, työnantajan edustajan ja työntekijän käsite sekä niiden yhteys työrikoksiin.....	14
3.3 Piilorikollisuuden käsite ja sen yhteys työrikoksiin.....	15
3.4 Pimeän työvoiman käsite ja yhteys työrikoksiin	16
3.5 Järjestäytyneen rikollisuuden käsite ja yhteys työrikoksiin	16
3.6 Työrikosten torjunta Ruotsissa ja Norjassa.....	20
4 Työrikosten määrä vuosina 2018–2022 ja työrikosten tutkinnan järjestelyt.....	22
4.1 Työrikosten ja kaikkien rikoslakirikosten ilmeneminen, selvitysprosentti sekä tutkinta-aika...22	
4.1.1 Työrikosten määrän suhde kaikkiin rikoslakirikoksiin.....	22
4.1.2 Työrikosten selvitysprosentti suhteessa kaikkiin rikoslakirikoksiin	24
4.1.3 Työrikosten tutkinta-aika suhteessa kaikkiin rikoslakirikoksiin	25
4.2 Työrikosten tutkinnan järjestelyt.....	26
4.2.1 Työrikosten tutkinnan järjestelyn haasteet.....	28
4.2.2 Työrikosten tutkinnan järjestelyjen kehittäminen	29
4.3 Työrikosten tutkinnan koulutus	30
4.4 Työrikosten tutkinnan kehittämiskohteet	31
4.5 Työrikosten määrä ja niiden tutkinta poliisilaitoksittain	33
4.5.1 Työrikosten tutkinta erillisessä työrikosten tutkintaryhmässä tai -yksikössä.....	34
4.5.2 Työrikosten tutkinta on keskitetty osin tai kokonaan talousrikostutkintayksiköihin	38
4.5.3 Työrikkokset tutkitaan aika- ja aluevastuu periaatteen mukaisesti monialatutkinnassa	47
4.5.4 Poliisilaitokset, joiden työrikosten tutkinnan järjestämisestä ei ole tietoa	51

5 Johtopäätökset ja pohdinta	58
5.1 Työrikosten määrät vuosina 2018–2022 ja työrikosten tutkinnan järjestelyt poliisilaitoksilla ..	58
5.1.1 Yleistä työrikosten tutkinnan järjestämisestä	58
5.1.2 Työrikkokset tutkitaan osin tai kokonaan talousrikostutkintayksiköissä.....	59
5.1.3 Työrikkokset tutkitaan erillisessä työrikosten tutkintaryhmässä tai -yksikössä.....	61
5.1.4 Työrikkokset tutkitaan aika- ja aluevastuu periaatteen mukaisesti monialatutkinnassa .	62
5.2 Työrikosten tutkinnan ja koulutuksen kehittämistarpeet	63
5.2.1 Yleistä työrikosten koulutuksesta ja esitutkintayhteistyöstä	63
5.2.2 Esitutkintayhteistyö työrikkoksissa	63
5.2.3 Työrikosten tutkinnan koulutus.....	64
5.3 Pohdinta ja luotettavuusarviointi	65
LÄHTEET	67
LIITTEET	71

KUVA- JA KUVIOLUETTELO

Kuva 1. Manner-Suomen poliisilaitokset ja valtakunnalliset yksiköt.	13
Kuvio 1. Kaikki poliisille ilmoitetut rikoslakirikokset.	23
Kuvio 2. Kaikki poliisille ilmoitetut rikoslaki 47 luvun työrikokset.	23
Kuvio 3. Kaikkien poliisille ilmoitettujen rikoslaki 47 luvun työrikosten selvitysprosentti.	24
Kuvio 4. Kaikkien poliisille ilmoitettujen rikoslakirikosten selvitysprosentti.	24
Kuvio 5. Kaikkien poliisille ilmoitettujen rikoslaki 47 luvun työrikosten tutkinta-aika.	25
Kuvio 6. Kaikkien poliisille ilmoitettujen rikoslakirikosten tutkinta-aika.	25
Kuvio 7. Kyselyyn vastanneiden jakautuminen poliisilaitoksittain.	26
Kuvio 8. Työrikosten tutkinnan järjestäminen kyselyyn vastanneilla poliisilaitoksilla.	27
Kuvio 9. Haasteet työrikosten tutkinnan järjestelyissä.	28
Kuvio 10. Käyty keskustelu työrikosten tutkinnan järjestelystä.	29
Kuvio 11. Mitä koulutus työrikosten tutkintaa suorittavat henkilöt ovat saaneet.	31
Kuvio 12. Työrikosten tutkintaan tarjolla olevan koulutuksen riittävyys.	32
Kuvio 13. Työrikosten tutkinnan kehittämistarpeet.	33
Kuvio 14. Työrikosten RL 47 luku ilmeneminen Helsingin poliisilaitoksella.	34
Kuvio 15. Helsingin poliisilaitoksen RL 47 luvun työrikosten selvitysprosentti.	35
Kuvio 16. Helsingin poliisilaitoksen RL 47 luvun työrikosten tutkinta-aika.	35
Kuvio 17. Työrikosten RL 47 luku ilmeneminen Pohjanmaan poliisilaitoksella.	36
Kuvio 18. Pohjanmaan poliisilaitoksen RL 47 luvun työrikosten selvitysprosentti.	37
Kuvio 19. Pohjanmaa poliisilaitoksen RL 47 luvun työrikosten tutkinta-aika.	37
Kuvio 20. Työrikosten RL 47 luku ilmeneminen Hämeen poliisilaitoksella.	39
Kuvio 21. Hämeen poliisilaitoksen RL 47 luvun työrikosten selvitysprosentti.	39
Kuvio 22. Hämeen poliisilaitoksen RL 47 luvun työrikosten tutkinta-aika.	40
Kuvio 23. Työrikosten RL 47 luku ilmeneminen Kaakkois-Suomen poliisilaitoksella.	41
Kuvio 24. Kaakkois-Suomen poliisilaitoksen RL 47 luvun työrikosten selvitysprosentti.	41
Kuvio 25. Kaakkois-Suomen poliisilaitoksen RL 47 luvun työrikosten tutkinta-aika.	42
Kuvio 26. Työrikosten RL 47 luku ilmeneminen Lapin poliisilaitoksella.	43
Kuvio 27. Lapin poliisilaitoksen RL 47 luvun työrikosten selvitysprosentti.	43

Kuvio 28. Lapin poliisilaitoksen RL 47 luvun työrikosten tutkinta-aika.	44
Kuvio 29. Työrikosten RL 47 luku ilmeneminen Oulun poliisilaitoksella.	45
Kuvio 30. Oulun poliisilaitoksen RL 47 luvun työrikosten selvitysprosentti.	45
Kuvio 31. Oulun poliisilaitoksen RL 47 luvun työrikosten tutkinta-aika.	46
Kuvio 32. Työrikosten RL 47 luku ilmeneminen Lounais-Suomen poliisilaitoksella.	47
Kuvio 33. Lounais-Suomen poliisilaitoksen RL 47 luvun työrikosten selvitysprosentti.	48
Kuvio 34. Lounais-Suomen poliisilaitoksen RL 47 luvun työrikosten tutkinta-aika.	48
Kuvio 35. Työrikosten RL 47 luku ilmeneminen Sisä-Suomen poliisilaitoksella.	49
Kuvio 36. Sisä-Suomen poliisilaitoksen RL 47 luvun työrikosten selvitysprosentti.	50
Kuvio 37. Sisä-Suomen poliisilaitoksen RL 47 luvun työrikosten tutkinta-aika.	50
Kuvio 38. Työrikosten RL 47 luku ilmeneminen Itä-Suomen poliisilaitoksella.	52
Kuvio 39. Itä-Suomen poliisilaitoksen RL 47 luvun työrikosten selvitysprosentti.	52
Kuvio 40. Itä-Suomen poliisilaitoksen RL 47 luvun työrikosten tutkinta-aika.	53
Kuvio 41. Työrikosten RL 47 luku ilmeneminen Itä-Uudenmaan poliisilaitoksella.	54
Kuvio 42. Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen RL 47 luvun työrikosten selvitysprosentti.	54
Kuvio 43. Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen RL 47 luvun työrikosten tutkinta-aika	55
Kuvio 44. Työrikosten RL 47 luku ilmeneminen Länsi-Uudenmaan poliisilaitoksella.	56
Kuvio 45. Länsi-Uudenmaan poliisilaitoksen RL 47 luvun työrikosten selvitysprosentti.	56
Kuvio 46. Länsi-Uudenmaan poliisilaitoksen RL 47 luvun työrikosten tutkinta-aika.	57

1 JOHDANTO

Työrikosten tutkinta vaatii haastavana esitutkintana työrikosten tutkijalta, joka suorittaa tutkinnanjohtajan johdon ja valvonnan alaisena kuulustelut ja muut esitutkintoimenpiteet sekä tutkinnanjohtajalta perehtyneisyyttä työrikoksiin. Haasteita työrikosten tutkintaan aiheuttaa myös työrikosten nopea syyteoikeuden vanheneminen sekä viiveet itse rikoksen tapahtumisen ja siitä poliisille tulleen ilmoituksen välillä.

Työrikoksista säännellään rikoslaissa (39/1889, RL) luvussa nimeltään työrikoksista (RL 47 luku 578/1995) ja työturvallisuuslaissa (738/2002, TTL). Työrikoksia on kaikkiaan kahdeksan kappaletta rikoslaissa ja yksi työturvallisuuslaissa.

Tutkimuksen tarkoitus on kehittää työrikosten tutkintaa valtakunnallisesti. Jotta työrikosten tutkintaa voidaan kehittää, pitää selvittää työrikosten tutkintaan vaikuttavia seikkoja. Tällaisia seikkoja on mm. paljonko työrikoksia Suomessa ja alueellisesti ilmenee. Tutkimuksen tarkoitus on selvittää tilastollisesti poliisin tulostietojärjestelmästä (Polstat) valtakunnallisesti ja poliisilaitoskohtaisesti työrikosten ilmenemistä vuosilta 2018–2022. Tilastoja on tarkoitus tutkia kvantitatiivisten eli määrällisten tilastomenetelmien avulla. Tilastoista on tarkoitus tuoda esille työrikosten määrä sekä tarkastella tilastojen avulla työrikosten kehitystä Suomessa sekä eri poliisilaitoksilla. Tilastoista on tarkoitus selvittää myös työrikosten selvitysprosentteja sekä tutkinta-aikoja, niin valtakunnallisesti kuin poliisilaitoskohtaisesti ja verrata niitä kokonaisrikollisuuteen tarpeellisilta osin. On jo tiedostettu, että työrikokset ovat suurelta osin piilorikollisuutta, joten tilastot kertovat vain poliisin tietoon tulleiden työrikosten määrän ei työrikosten todellista määrää Suomessa. Piilorikollisuutena pidetään rikosta, joka ei tule esitutkintaviranomaisen tietoon, niitä ei rikoksena rekisteröidä ja ne jäävät siksi tilastojen ulkopuolelle (Tilastokeskus piilorikollisuuden määritelmä ja Kivivuori 2012, 17).

Ilmi tulleet työrikokset tutkitaan suurimmaksi osaksi Manner-Suomen yhdellätoista poliisilaitoksella. Poliisilaitokset ovat järjestäneet työrikosten tutkinnan omissa rikostutkintayksiköissä eritavoin. Tutkimuksen tarkoitus on selvittää, miten eri poliisilaitokset ovat järjestäneet työrikosten tutkinnan oman poliisilaitoksensa alueella. Tutkimuksessa on tarkoitus suorittaa Webropol-kysely, jolla kerätään aineistoa sen selvittämiseksi, miten poliisilaitokset ovat työrikosten tutkinnan järjestäneet. Polstatista kerätyjä tilastotietoja vertaamalla kunkin poliisilaitoksen työrikosten tutkinnan järjestelyihin, pyritään löytämään järjestelyjen heikkouksia ja vahvuuksia.

Työrikosten tutkintaa kehitettäessä, työrikosten tutkinnan näkemykset ja empiiriset kokemukset ovat tärkeitä. Tutkimuksessa on tarkoitus kerätä Webropol-kyselyllä poliisilaitoskohtaisesti työrikosten tutkinnasta vastaavan henkilön näkemyksiä ja kokemuksia siitä, miten työrikosten tutkintaa tulisi valtakunnallisesti tehostaa. Tutkimuksessa suoritettava Webropol-kysely on luonteeltaan kvalitatiivinen eli laadullinen, vaikka ei sitä täydellisessä merkityksessä olekaan.

Olen itse perehtynyt työrikoksiin työssäni rikostutkintayksikön ryhmänjohtajana ja olen vastannut oman johtamani ryhmän työrikosten esitutkinnasta. Olen saanut työrikosten tutkintaan liittyen valtakunnallistakoulutusta Tampereella Poliisiammattikorkeakoululla vuonna 2014 sekä perehtynyt työrikoksiin muutoinkin. Vuonna 2021 laadin AMK-opinnäytetyön rikoslain 47-luvun työrikoksista ja tarkoitukseni on osittain hyödyntää tässä opinnäytetyössä aiemmin oppimaani sekä aiemmin laati- maani AMK-opinnäytetyötä. Lounais-Suomen poliisilaitoksella, jossa työskentelen, työrikosten tut- kinnan keskittäminen ja tehostaminen on ollut ajankohtainen asia jo useamman vuoden ajan. Tutki- mukseen liittyvällä Webropol-kyselyllä on tarkoitus selvittää, onko muillakin poliisilaitoksilla havaittu haasteita työrikosten tutkintaan liittyen.

Sisäministeriö on julkaissut selvityksen nimeltä *Arvio poliisin hallintorakenteesta ja kehittämisvaihtoehdoista*. Julkaisussa on tuotu esille ns. yhden poliisilaitoksen malli, jossa kaikki toiminnot toteu- tetaan valtakunnallisesti. Tällä ns. yhden poliisilaitoksen mallilla pyritään yhdenmukaisuuteen (Si- säministeriö 2023). Myös tähän ns. yhden poliisilaitoksen malliin peilaten, työrikosten tutkinnan jär- jestäminen ja tehostaminen on ajankohtainen aihe. Mikäli tulevaisuudessa Suomessa on vain yksi valtakunnallinen poliisilaitos, tulee sen perustamisessa ja kehittämisessä ottaa huomioon myös työ- rikokset ja niiden tutkinta järjestelyt.

Koronapandemian jälkeinen uudelleen alkanut runsaampi työvoiman liikkuvuus EU-alueelta ja sen ulkopuolelta Suomeen, saattavat osittain lisätä työrikosten määrää Suomessa. Yhteiskunnan muu- tostien myötä myös työmarkkinat ovat muuttuneet ja työvoiman kysyntä ja tarjonta seuraavat talou- den syklejä ja synnyttää uusia yhteiskuntaluokkia (P. Virtanen 2009, 13). Alemmilla yhteiskunta luokilla on suurempi todennäköisyys päätyä työrikoksen uhriksi. Pimeän työvoiman määrä on muu- toinkin kasvanut kuin vain rajat ylittävänä työvoimanliikkumisena. Työtapatuomat, työrikokset ja pi- meä työvoima puolestaan aiheuttaa Suomelle merkittäviä veron menetyksiä ja kustannuksia, joten tältäkin kannalta työrikoksia tulisi tutkia poliisissa entistä enemmän, tehokkaammin ja varsinkin en- tistä laadukkaammin.

Työrikoksia on tutkittu Suomessa sangen vähän. Työsyrynnästä, työpaikkakiusaamisesta ja työtur- vallisuudesta on tehty useita tutkimuksia ja opinnäytetöitä, mutta vertailua Suomen eri poliisilaitos- ten välisestä työrikosten ilmenemisestä ja työrikosten tutkinnan järjestelyistä ei olla tehty. Vertaile- malla eri poliisilaitosten välisiä tilastoja työrikosten ilmenemisestä ja selvittämällä Webropol-kyse- lyllä eri poliisilaitoksilta heidän työrikosten tutkinnan järjestelyn, pyritään selvittämään työrikosten tutkimisen mahdollisia ongelmakohtia. Webropol-kyselyllä on tarkoitus selvittää myös työrikosten tutkintaan liittyviä mahdollisia koulutustarpeita ja ratkaisuja ongelmiin.

2 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

Tutkimuksen tarkoituksena on työrikosten tutkinnan kehittäminen valtakunnallisesti. Tässä luvussa esitellään tutkimukseen liittyvät tutkimuskysymykset. Tutkimuskysymys kertoo yhdellä lauseella, mihin tutkimusaineisto tulee vastaamaan. Tutkimuskysymyksistä on pyritty muodostamaan ymmärrettäviä ja yksiselitteisiä, jotta tutkimuksen tarkoitus toteutuisi.

Tutkimuskysymykset määrittävät valittavan tutkimusmenetelmän. Tässä luvussa selostetaan myös tutkimuksessa käytettyjä tutkimusmenetelmiä. Tutkimusmenetelmät jaetaan määrälliseen eli kvantitatiiviseen tutkimusmenetelmään ja laadulliseen eli kvalitatiiviseen tutkimusmenetelmään. Kvantitatiivisessa tutkimusmenetelmässä tietoa käsitellään numeroiden avulla ja niitä voidaan esittää kuvioiden avulla (Vilka 2007, 13–14). Kvalitatiivisessa tutkimusmenetelmässä asialle halutaan saada syvällisempi näkemys esimerkiksi haastatteluiden tai havaintojen perusteella (Kananen 2015, 127). Tutkimuksen päätutkimusmenetelmä on kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimusmenetelmä. Tutkimuksessa suoritettu Webropol-kysely on kuitenkin luonteeltaan kvalitatiivinen eli laadullinen.

2.1 Tutkimuskysymykset

Tutkimuksen tarkoitus on kehittää työrikosten tutkintaa valtakunnallisesti, selvittää työrikosten tutkinnan tilaa Suomessa, miten niitä alueellisesti tutkitaan sekä mahdollisia työrikosten tutkintaan liittyviä kehittämiskohteita. Lisäksi tutkimuksen tarkoitus on selvittää työrikosten määriä (ilmeneminen) valtakunnallisesti ja poliisilaitoskohtaisesti vuosilta 2018–2022.

Tutkimuskysymyksiksi valikoitui seuraavat tutkimuskysymykset:

1. Paljonko työrikoksia oli määrällisesti valtakunnallisesti ja poliisilaitoskohtaisesti vuosina 2018–2022?
2. Miten poliisilaitokset ovat järjestäneet työrikosten tutkinnan Ahvenanmaan poliisilaitosta lukuun ottamatta?
3. Mitä kehittämiskohteita työrikosten tutkinnan järjestämiseen ja yleisesti työrikosten tutkintaan liittyy?

Ensimmäisellä tutkimuskysymyksellä on tarkoitus selvittää työrikosten määrää valtakunnallisesti ja poliisilaitoskohtaisesti vuosilta 2018–2022. Tämän tutkimuskysymyksen selvittäminen antaa perustietoa työrikosten ilmenemisestä, niin valtakunnallisesti kuin alueellisestikin. Toisella tutkimuskysymyksellä on tarkoitus selvittää, miten eri poliisilaitokset ovat järjestäneet työrikosten tutkinnan. Ensimmäisen tutkimuskysymyksen työrikosten määrien tilastotietoja vertaamalla toisen tutkimuskysymyksen vastausten tietoihin, pystytään vertaamaan eri poliisilaitoksia keskenään työrikosten tutkin-

nan onnistumisessa. Tällä vertailulla on pyritty löytämään eri työrikosten tutkinnan järjestelyjen vaihtuuksia ja heikkouksia. Eri tutkinta tapoja sekä tilastoja vertaamalla on pyritty löytämään tehokkain tapa järjestää työrikosten tutkinta poliisilaitos tasolla. Kolmannella tutkimuskysymyksellä on tarkoitus selvittää, mitä poliisilaitosten työrikosten tutkinnasta vastaavat henkilöt kokevat suurimmiksi työrikosten tutkinnan kehittämiskohteiksi. Tutkimuksen ensisijainen tarkoitus on kehittää työrikosten tutkintaa valtakunnallisesti, joten työrikosten tutkinnan ammattilaisilta saatavat vastaukset ovat erittäin tärkeitä työrikosten tutkinnan kehittämisessä.

2.2 Tutkimusmenetelmät

Tutkimuksen päätutkimusmenetelmäksi on valittu kvantitatiivinen tutkimusmenetelmä. Määrällisen eli kvantitatiivisen tutkimuksen perusedellytys on tarpeeksi suuri ja edustava otos, jolla pyritään selvittämään kysymyksiä lukumäärillä ja prosenttiosuuksilla (Heikkilä 2014, 15). Tutkimuksessa kvantitatiivisten tilastomenetelmien avulla analysoidaan työrikosten määrää valtakunnallisesti ja poliisilaitoksittain vuosilta 2018–2022. Tilastollisella tutkimuksella saadaan parhaiten vastauksia lukumäärään koskeviin kysymyksiin, mutta tutkimusmenetelmän heikkoutena on se, että menetelmällä ei saada selvitettyä asioiden tarkempia syitä (Heikkilä 2014, 16). Tutkimuksessa on kerätty tilastotiedot poliisiin ylläpitämästä poliisin tulostietojärjestelmästä (Polstat) helmikuussa 2023. Poliisin tietoon tulleiden työrikosten määrällä saa jonkinlaista käsitystä työrikosten ilmenemisestä valtakunnallisesti ja poliisilaitoskohtaisesti. Viiden vuoden ajanjaksolla saa käsityksen, miten työrikosten määrä vaihtelee vuosittain ja mihin suuntaan työrikosten lukumäärä on kehittynyt. Työrikkokset ovat kuitenkin suurelta osin piilorikollisuutta. Piilorikollisuutena pidetään rikosta, joka ei tule esitutkintaviranomaisen tietoon, niitä ei rikoksena rekisteröidä ja ne jäävät siksi tilastojen ulkopuolelle (Tilastokeskus piilorikollisuuden määritelmä ja Kivivuori 2012, 17). Työrikosten piilorikollisuus on jo yhteiskunnassamme tiedostettu asia. Piilorikollisuudesta johtuen poliisin tilastot eivät kerro työrikosten määrän absoluuttista totuutta, vaan ainoastaan sen, mitä poliisin tietoon on tullut. Polstatista on kerätty aineistoa myös työrikosten selvitysprosentteista sekä tutkinta-ajoista, niin valtakunnallisesti kuin poliisilaitoskohtaisesti.

Aineiston analysoinnissa on käytetty tarvittavilta osin hyödyksi kvantitatiivisia tilastomenetelmiä mm. keskiarvo (aritmeettinen keskiarvo), mediaani (keskimääräinen arvo), vaihteluväli (suurimman ja pienimmän luvun ero), keskihajonta (keskimääräinen poikkeama keskiarvosta) ja variaatiokerrointa (jakauman suhteellinen hajonta prosenteissa). Selvittämällä työrikosten määrää eri poliisilaitoksilla, on pystytty vertaamaan niitä kyseisen poliisilaitoksen työrikosten tutkinta järjestelyihin.

Poliisin tietoon tulleet työrikkokset on esitelty tässä tutkimuksessa kuviodien avulla kootusti valtakunnallisesti ja poliisilaitoskohtaisesti. Työrikostilastot perustuvat siihen, millä rikosnimikkeellä asiaa on esitutkinnassa tutkittu ja jotka ovat luokiteltu työrikkoksiksi. Jos asia on edennyt syyttäjälle

syyteharkintaan ja tuomioistuimeen käsiteltäväksi on rikosnimike saattanut prosessin aikana muuttua. Tätä mahdollista muutosta ei ole tässä tutkimuksessa otettu huomioon.

Vaikka tutkimuksen päämenetelmänä on kvantitatiivinen tutkimusmenetelmä se ei pois sulje laadullista eli kvalitatiivista tutkimusmenetelmää. Kvalitatiivisella tutkimusmenetelmällä saadaan paremmin yksilöiviä vastauksia tutkittavaan asiaan (Liukkonen, ym. 307). Tutkimuksessa toteutettu Webropol-kysely oli luonteeltaan kvalitatiivinen, vaikka ei sitä täydellisessä merkityksessä ollut. Kyselyllä on kerätty aineistoa siitä, miten mm. jokaisella Suomen poliisilaitoksella työrikosten tutkinta on järjestetty, mitä kehittämiskohteita työrikosten tutkintaan liittyy sekä onko työrikosten tutkintaan tarjolla riittävästi koulutus mahdollisuuksia. Kyselyllä kerättyä aineistoa on teemoiteltu sekä analysoitu.

Kysely lähetettiin jokaisen Manner-Suomen yhdentoista poliisilaitoksen kirjaamoon sähköisesti 1.3.2023. Vastausaikakyselyyn vastaamiseen oli 31.3.2023 asti. Kyselyssä ei kerätty lainkaan tietoja vastauksen antavasta henkilöstä. Kysely oli kohdistettu poliisilaitoksella työrikosten tutkinnasta vastaavalle henkilölle. Tällä kohdistamisella sain poliisilaitoksen työrikosten asiantuntijan näkemyksen kyselyssä esitettyihin kysymyksiin. Määräaikaan mennessä vastauksia oli tullut viisi kappaletta. Kyselyn varsinaisen vastausajan jälkeen julkaistiin vielä muistutusviesti niiden poliisilaitosten kirjaamoon, jotka eivät olleet kyselyyn vastanneet. Vastauksen antamisen määräajaksi annettiin 16.4.2023. Kyselyyn vastasi kaikkiaan kahdeksan poliisilaitosta yhdestätoista. Kyselyn vastausprosentti oli 72,73 %.

Tällä laajalla otannalla sain laajan ja luotettavan aineiston kahteen tutkimuskysymykseen (tutkimuskysymys 2 ja 3). Tätä tietoa ei ole saatavilla julkisista lähteistä, joten kyselyä varten on haettu Poliisiammattikorkeakoulusta tutkimuslupaa joulukuussa 2022. Poliisiammattikorkeakoulu on myöntänyt kyselylle tutkimusluvan tammikuussa 2023. Webropol-kysely oli ainoa varteenotettava tapa saada aineistoa tutkimuksen tutkimuskysymyksiin kaksi ja kolme. Selvittämällä poliisilaitoskohtaiset työrikosten tutkinta järjestelyt ja vertaamalla niitä toisiinsa pystytään selvittämään tutkinta järjestelyjen heikkouksia ja vahvuuksia. Lisäksi saatuja vastauksia on verrattu työrikosten ilmeneeseen, työrikosten selvitysprosenttiin ja työrikosten tutkinta-aikaan poliisilaitoksittain. Myös tällä vertailulla on pyritty löytämään työrikosten tutkinnan järjestelyjen heikkouksia ja vahvuuksia.

Webropol-kyselyllä kerätty aineisto analysoitiin Webropol:n peruseräraportointityökalulla sekä Webropol Professional Statistics -ohjelmalla. Vastaukset vietiin Webropolista Exceliin, jossa kaaviot on luotu. Avointen kysymysten vastaukset analysoitiin käyttämällä teemoittelua. Teemoittelussa painottuu se, mitä mistäkin teemasta on vastattu. Teemoittelulla laadullinen eli vastauksen vapaateksti pilkotaan ja ryhmitellään eri aihepiireihin (Tuomi & Sarajarvi 2009, 93). Näin pystytään vertaamaan samanlaisia ja erilaisia vastauksissa esiintyviä teemoja aineistossa.

Tutkimuksen aihe on rajattu koskemaan vain rikoslain 47 luvussa (578/1995) määritettyjä rikosnimikkeitä. Työturvallisuuslain (738/2002) 63 § työturvallisuusrikkomus liittyy läheisesti työrikoksiin sen ollessa työrikosten lievin tekemuoto. Tämä rikosnimike on kuitenkin jätetty tutkimusalueen ulkopuolelle, koska sitä ei Polstatissa tilastoida työrikokseksi.

Manner-Suomessa on yksitoista poliisilaitosta sekä valtakunnalliset yksiköt Poliisihallitus (Poha), Suojelupoliisi (Supo), Keskusrikospoliisi (KRP) ja Poliisiammattikorkeakoulu (Polamk) sekä Ahvenanmaalla Ahvenanmaan maakuntahallituksen alaisuudessa toimiva Ahvenanmaan poliisilaitos.

Kuva 1. Manner-Suomen poliisilaitokset ja valtakunnalliset yksiköt (poliisi.fi).

Tutkimusalueen ulkopuolelle on rajattu Manner-Suomesta irrallaan oleva Ahvenanmaan poliisilaitos, koska se toimii Ahvenanmaan maakuntahallituksen alaisuudessa ei Poliisihallituksen alaisuudessa, kuten muut poliisilaitokset. Lisäksi tutkimusalueen ulkopuolelle on rajattu valtakunnalliset yksiköt eli Keskusrikospoliisi, Suojelupoliisi sekä Poliisiammattikorkeakoulu, koska niissä suoritettava työrikosten tutkinta on hyvin vähäistä tai sitä ei suoriteta niissä lainkaan.

Tutkimuksen tutkimusalueeksi on valittu koko Manner-Suomen yksitoista poliisilaitosta. Tällä laajalla tutkimusalueella saa laajimman aineiston työrikosten ilmenemisestä eri poliisilaitoksilla. Koko Manner-Suomea koskeva tutkimusalue antaa myös hyvän selvityksen sille, miten eri poliisilaitokset ovat työrikosten tutkinnan järjestäneet. Tällä laajalla tutkimusalueella saa vertailukohtia eri tutkinta järjestelyistä sekä työrikosten tutkintaan liittyvistä kehittämis- ja koulutustarpeista.

3 TYÖRIKOKSIIN LIITTYVIÄ KÄSITTEITÄ JA ILMIÖITÄ

Tässä luvussa esitellään työrikkokseen läheisesti liittyviä käsitteitä. Avaamalla näitä käsitteitä tutkimuksesta muodostuu eheä kokonaisuus, joka antaa ulkopuoliselle lukijalle paremman peruskäsitteiden työrikkoksesta.

3.1 Työrikkoksen käsite ja työrikkokset

Työrikkoksesta on alettu käyttää käsitteenä 1970-luvun alussa, kun Oikeusministeriö perusti työrikkostoimikunnan 19.4.1972 (Luukkanen 1974, 1). Työrikkostoimikunta on koonnut asiasta mietinnön 1973, jonka mukaan työrikkokset tulisi kirjata rikoslakiin omana lukunaan (KM 1973:70). Tämä työrikkostoimikunnan mietintö on kivijalka Suomen työrikkoksille ja kyseistä mietintöä on käytetty pohjana rikoslaki uudistuksessa vuonna 1995, jolloin työrikkokset koottiin rikoslakiin. Ennen rikoslain uudistusta työrikkokseen liittyvät käsitteet ja sanktiot olivat pirstaleisena joukkona erilaisissa työlainsäädäntöön liittyvissä laeissa.

”Työrikkoksilla tarkoitetaan tekoja tai laiminlyöntejä, jotka liittyvät läheisesti työelämään ja työelämää koskevaan sääntelyyn. Useimmiten työrikkokset ovat työnantajan ja työntekijän välisiin sopimuksiin liittyviä rikkomuksia, ja tekijänä on useimmiten työnantaja.” (Oikeusministeriö työrikkoksen määritelmä.) Työrikkoksilla tarkoitetaan nimensä mukaisesti rikoksia, joilla on kytkentä työhön. (Jarkko Männistö Oy työrikkoksen määritelmä.)

Työrikkoksista säännellään rikoslaissa (39/1889, RL) luvussa nimeltään työrikkoksista (RL 47 luku 578/1995). Työrikkoksiksi on rikoslaissa luokiteltu työturvallisuusrikos (RL 47:1, 217/2018), työaika-suojelurikos (RL 47:2, 578/1995), työsyryntä (RL 47:3, 885/2009), kiskonnantapainen työsyryntä (RL 47:3 a, 302/2004), työntekijöiden edustajien oikeuksien loukkaaminen (RL 47:4, 1366/2021), työntekijöiden järjestäytymisvapauden loukkaaminen (RL 47:5, 578/1995), työnvälityksen maksukiellon rikkominen (RL 47:6, 927/2012) ja luvattoman ulkomaisen työvoiman käyttö (RL 47:6 a, 302/2004). Sen sijaan työturvallisuusrikkomus on taas säännelty työturvallisuuslaissa (738/2002, TTL). Työturvallisuusrikkomus liittyy hyvin läheisesti työrikkokseen ja on työrikkosten lievin tekemuoto.

3.2 Työnantajan, työnantajan edustajan ja työntekijän käsite sekä niiden yhteys työrikkokseen

Työrikkokseen olennaisesti liittyviä käsitteitä ovat työnantaja, työnantajan edustaja sekä työntekijä. Nämä termit on kirjoitettu työrikkoksia koskevissa määritelmässä (RL 47:8, 217/2018).

Työnantajalla tarkoitetaan sitä, joka työsuhteessa taikka virka- tai siihen rinnastettavassa julkisoikeudellisessa palvelussuhteessa teettää työtä, sekä sitä, joka tosiasiallisesti käyttää työnantajalle kuuluvaa päätösvaltaa (RL 47:8.1, 217/2018). Työnantaja voi olla siis yksityishenkilö tai oikeushenkilö. *Teettää työtä* on käsite, jota on tulkittava laajasti. Työn teettäjällä tarkoitetaan siis kaikkia julkisoikeudellisiakin työnantajia. (HE 94/1993, 176.)

Työnantajan edustajalla tarkoitetaan työnantajana olevan oikeushenkilön lakimääräisen tai muun päättävän elimen jäsentä sekä sitä, joka työnantajan sijasta johtaa ja valvoo työtä (RL 47:8.2, 217/2018). Tällä tarkoitetaan esimerkiksi osakeyhtiössä hallituksen jäsentä. Työnantajan edustajia ovat myös ne, jotka työnantajan sijasta johtavat ja valvovat työntekemistä. Tärkeimpänä vastuu-
aseman tunnusmerkkinä voidaan pitää esimiesasemaa. Esimiesasema ratkaistaan henkilön tosi-
asiallisilla tehtävillä sekä päätäntävaltuuksilla. Työnantaja voi kuitenkin siirtää työn johdon tai työn
valvonnan vastuun oman organisaation ulkopuolelle esimerkiksi työvoimaa vuokratessa. (HE
94/1993, 177) Oleellista on siis se kuka tosiasiallisesti johtaa ja valvoo työntekoa.

Työntekijällä tarkoitetaan sitä, joka on työsuhteessa taikka virka- tai siihen rinnastettavassa julkisoi-
keudellisessa palvelussuhteessa työnantajaan (RL 47:8.3, 217/1995). Tämä tarkoittaa sitä, että
työnsuorittaja on työntekijä (HE 94/1993, 177).

3.3 Piilorikollisuuden käsite ja sen yhteys työrikoksiin

Työrikkokset ovat suurelta osin piilorikollisuutta esimerkiksi ympäristörikosten tavoin. *Piilorikollisuus-*
tena pidetään rikosta, joka ei tule esitutkintaviranomaisen tietoon, niitä ei rikoksena rekisteröidä ja
ne jäävät siksi tilastojen ulkopuolelle. (Tilastokeskus piilorikollisuuden määritelmä ja Kivivuori 2012,
17).

Poliisin tietoon tulleiden rikosten määrästä suhteessa kokonaisrikollisuuteen ei ole tarkkoja tietoja.
Kokonaisrikollisuudella tarkoitetaan kaikkia tapahtuneita rikoksia myös niitä, jotka eivät tule esitut-
kintaviranomaisten tietoon. Kokonaisrikollisuuden määrästä on esitetty erilaisia arvioita. Yhden ar-
vion mukaan vähän yli puolet (53 %) kokonaisrikollisuudesta päättyy viranomaisten tietoon (Ratcliffe
2016, 34). Sen sijaan toisen vastakkaisen arvion mukaan yli puolet rikoksista jää tulematta esitut-
kintaviranomaisten tietoon (Sisäisen turvallisuuden portaali Tuovi).

Poliisi ei aktiivisesti omalla toiminnallaan paljasta työrikoksia, vaan tutkii ainoastaan ilmi tulleet työ-
rikokset. KRP:n rikostarkastaja Janne Järvinen on arvioinut lehtihaastattelussa vuonna 2013, että
noin 5 prosenttia ympäristörikoksista päättyy poliisin tietoon Ruotsissa (Luonnonsuojelija-lehti
3/2013). Ympäristörikosten osalta piilorikollisuus on siis Järvisen arvion mukaan huomattavan
suurta. Ympäristörikosten ilmitulon osalta on Järvisen arvion perusteella huomattavan suuri ero sii-
hen, mitä kokonaisrikollisuuden osalta on arvioitu tulevan esitutkintaviranomaisen tietoon. Työrikos-
ten osalta Suomessa ei ole esitetty arvioita siitä, kuinka suuri osa työrikoksista päättyy poliisin tie-
toon. Saman lähtökohdan voitaneen olettaa koskevan myös työrikoksia. Tätä oletusta vahvistaa
myös oma kokemukseni työrikosten tutkijana, vaikka asialle ei ole saatavissa mitään luotettavaa
tieteellistä faktapohjaa.

3.4 Pimeän työvoiman käsite ja yhteys työririkoksiin

Pimeänä työvoimana pidetään työtä, josta palkka maksetaan yleensä käteisenä ja mitä ei ilmoiteta tulorekisteriin. Työnantaja ei maksa pimeän työvoiman käytöstä työntekijän sosiaaliturvamaksuja, kuten työeläke-, työttömyys- ja tapaturmavakuutusmaksuja. Pimeän työvoiman käyttöön liittyy usein myös se, että työelämän muita sääntöjä tai alan yleissitovia työsopimuksia rikotaan. Pimeän työvoiman käytöstä on yleensä sovittu työsuhteen osapuolten eli työntekijän ja työnantajan kesken. (Verohallinto pimeä työvoima).

Pimeä työvoima on kansainvälinen ilmiö. Pimeään työvoimaan liittyy sekä kotimaisia, että ulkomaisia toimijoita ja pimeällä työvoimalla on usein kytköksiä rikollisuuteen. Useat viranomaiset ovat havainneet viime vuosina pimeän työvoiman määrän kasvaneen Suomessa. Pimeän työn kasvuun vaikuttavat verottajan arvion mukaan useat syyt. Niitä ovat esimerkiksi työvoiman vapaa liikkuvuus EU-alueella, turvapaikanhakijoiden määrän kehitys, pitkät alihankintaketjut ja toistuvat sopimusten kilpailutukset. Yleisintä pimeän työvoiman käyttö on työvoimavaltaisilla toimialoilla kuten rakennus-, ravintola-, työvoiman vuokraus- ja siivousalalla. (Verohallinto pimeän työvoiman määritelmä.) Pimeällä työvoiman käytöllä on liittymä pintoja järjestäytyneeseen rikollisuuteen. Mainitut toimialat ovat suurelta osin sellaisia toimialoja, joilla esiintyy järjestäytyntä rikollisuutta. Järjestäytyntä rikollisuutta käsitellään tarkemmin alaluvussa 3.5.

Työririkoksilla ja pimeällä työvoimalla voidaan nähdä kytköksiä keskenään. Jos yrityksen lakisääteiset maksut ja velvoitteet jää hoitamatta, työntekijöiden turvallisuuteen liittyvissä vaatimuksissa ja yrityksen toiminnassa muutoinkin voidaan oikaista. Näin ollen työririkoksilla ja pimeällä työvoimalla voidaan nähdä kytköksiä toisiinsa. On todennäköistä, että ns. pimeää työtä tekevät työntekijät eivät ilmoita työoloissa olevista puutteista viranomaisille yhtä matalalla kynnyksellä kuin muut työntekijät. Samoin työtapaturmat jäävät pimeän työn työntekijän osalta todennäköisemmin ilmoittamatta viranomaisille kuin muiden työntekijöiden. Syytä tähän ilmoittamatta jättämiseen on monia, muun muassa kielitaidon puute, säännösten ja määräysten tuntemuksen puute ja pelko työn menettämisestä. Nämä edellä kerrotut osaltaan lisäävät työririkoksiin liittyvää piilorikollisuutta.

3.5 Järjestäytyneen rikollisuuden käsite ja yhteys työririkoksiin

Työririkoksilla on kytköksiä järjestäytyneeseen rikollisuuteen. Havaintoja kytköksistä on niin Suomesta, muista pohjoismaista kuin maailmaltakin. Järjestäytyneelle rikollisuudelle ei ole olemassa yhtä yksiselitteistä määritelmää. Olivatpa järjestäytyneen rikollisuuden alkuperäiset tavoitteet mitkä tahansa, yleensä ne kuitenkin pyrkivät tavoittelemaan taloudellista hyötyä. Laittomilla työmarkkinoilla ei ole verottajaa eikä kilpailua. Tuotantoa tai välitystoimintaa ei rasita liialliset vaatimukset työntekijöiden oloista ja oikeuksista, ihmisoikeuksista, ympäristönsuojelusta tai muusta turvallista ja kestävästä taloutta ylläpitävästä sääntelystä. Tätä kutsutaan laittoman yritystoiminnan malliksi. Lait-

toman yritystoiminnan mallin eräs puoli on nimenomaan sääntelyeroista johtuva ansaintamahdollisuuden painottaminen. (Kleemans 2013, 35; Mackenzie 2020, 3–5.) Järjestäytyneen rikollisuuden tavoite on tuottaa järjestölle voittoja ja toiminta voidaan järjestää monella tavalla. Laittoman yritystoiminnan malli tarkastelee järjestäytyntä rikollisuutta yksityisen voitontavoittelun näkökulmasta. (Paoli 2002, 52 ja 60)

Järjestäytynt rikollisuus käyttää usein hyväkseen laillista liiketoimintaa. Yritystoiminta on yksi keino tukea järjestäytyntä rikollisuutta sekä hankkia vaikutusvaltaa ja varallisuutta. Järjestäytyneenä ryhmäksi, rikollinen toiminta on usein tehokkaampaa. Samalla se aiheuttaa yhteiskunnalle ja oikeusjärjestelmälle suurempaa vahinkoa. Laillista liiketoimintaa hyväksikäyttäen taloudelliset ja muut hyödyt maksimoidaan ja rikollisvarojen alkuperä häivytetään. Järjestäytyneen rikollisuuden laittoman ja laillisen liiketoiminnan rajaa on kuitenkin vaikea määritellä, koska taloudelliset resurssit ja toimintaan osallistuvat henkilöt liikkuvat yhä enemmän paikasta toiseen. Esimerkkinä uhkailun ja väkivallankäytön sekä kiristys ja suojelurahojen määrääminen vaikuttavat myös lailliseen liiketalouteen. (Garselius & Kärkkäinen 2023, 6) Työvoiman hyväksikäyttö on vakavan ja järjestäytyneen rikollisuuden pysyviä tekemuotoja, jotka usein kohdistuvat matalapalkkaisille aloille ja aloille, jossa tehdään fyysistä työtä. Yleisimpiä työrikoksen kohteeksi joutuvia työntekijöitä on havaittu työskentelevän kuljetusalalla, rakennusalalla, maataloudenalalla, metsäteollisuudenalalla, ruoantuotantalalla, tuotannon kokoonpano linjoilla, tarjoilualalla, autopesuloissa, kauneudenhoitoalalla, vähit-
täistavarataloissa sekä siivousalalla (Europol 2021, 70 ja 72).

Järjestäytyneen rikollisuuden määritelmä Suomea kansainvälisesti sitovien säännösten perusteella

Euroopan Unionin Neuvosta on antanut joulukuussa 1998 järjestäytyntä rikollisuutta koskevan kaikkia jäsenvaltioita sitovan päätöksen (EYVL N:o L 351, 29.12.1998). Ensimmäisen artiklan mukaan rikollisjärjestöllä tarkoitetaan useamman kuin kahden henkilön muodostamaa tietyn ajan kestävää järjestäytyntä yhteenliittymää, joka toimii yhteistuumin tehdäkseen sellaisia rikoksia, joista säädetty enimmäisrangaistus on vähintään neljän vuoden pituinen vankeusrangaistus tai vapaudenriiston käsittävä turvaamistoimenpide tai sitä ankarampi rangaistus, olivatpa nämä rikokset it-
sessään tavoitteena tai keino saada aineellista hyötyä ja tarpeen mukaan vaikuttaa aiheettomasti viranomaisten toimintaan (EYVL N:o L 351, 29.12.1998, 3). Samalla Euroopan Unionin Neuvosto on neljännessä artiklassa määrännyt jokaisen jäsenvaltion lisäämään järjestäytyneeseen rikollisryhmään kuulumisen rangaistavaksi teoksi (EYVL N:o L 351, 29.12.1998, 4)

Euroopan Unionin Neuvoston ns. ENFOPOL -päätöksestä (6204/2/97 ENFOPOL 35 REV 2) vuodelta 2000 löytyy 11 kohtainen lista, joiden mukaan järjestäytynt rikollisuus määritellään. Mikäli listan kohdista kuusi täyttyy ja vähintään neljä kohdista ovat kohtia 1, 3, 5 ja 11 luokitellaan ryhmä järjestäytyneen rikollisuuden ryhmäksi. Listan kohdat ovat: 1) Ryhmään kuuluu enemmän kuin

kaksi henkilöä. 2) Jokaisella ryhmän jäsenellä on ryhmässä oma, määrätty tehtävä. 3) Ryhmä toimii pitkän tai rajoittamattoman ajan. 4) Ryhmässä on sisäinen kuri ja kontrolli. 5) Ryhmää epäillään törkeistä rikoksista. 6) Ryhmä toimii kansainvälisellä tasolla. 7) Ryhmä käyttää väkivaltaa tai muita uhkailukeinoja. 8) Ryhmä käyttää peiteyhtiötä. 9) Ryhmä harjoittaa rahanpesua. 10) Ryhmä pyrkii vaikuttamaan poliittikkoihin, julkiseen hallintoon, tiedotusvälineisiin, oikeusviranomaisiin tai talouselämän päättäjiin. 11) Ryhmän toiminnassa on taloudellisen hyödyn ja/tai vallan tavoittelu määräänä tekijänä.

Maailman laajuisessa Yhdistyneiden kansakuntien järjestäytyneen rikollisuuden vastaisessa yleissopimuksessa eli ns. Palermon sopimuksessa (1371/2003, SopS 18/2004) Järjestäytynyt rikollisuus on määritelty sopimuksen toisen artiklan käsitteistössä. Sopimuksessa järjestäytyneellä rikollisryhmällä tarkoitetaan sellaista kolmen tai useamman henkilön muodostamaa rakenteeltaan jäsentynyttä ryhmää, joka on ollut olemassa jonkin aikaa ja jonka tarkoituksena on tehdä yksi tai useampi vakava rikos tai yleissopimuksen mukaisesti rangaistavaksi säädetty teko, välittömän tai välillisen taloudellisen tai muun aineellisen hyödyn saamiseksi. Vakavalla rikoksella tarkoitetaan käyttäytymistä, joka täyttää sellaisen rikoksen tunnusmerkistön, jonka enimmäisrangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta tai ankarampi rangaistus. Rakenteeltaan jäsentynyt ryhmä tarkoittaa ryhmää, joka ei ole satunnaisesti muodostettu rikoksen välitöntä tekemistä varten, jonka jäsenillä ei välttämättä ole muodollisesti määriteltyjä tehtäviä, jonka jäsenyys ei ole jatkuvaa tai jolla ei ole pitkälle kehittyntä sisäistä rakennetta. (SopS 18/2004)

Euroopan Unionin Neuvoston järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa koskevan puitepäätöksen (2008/841/YOS, EUVL L 300 11.11.2008) ensimmäisen artiklan määritelmien ensimmäisessä kohdassa rikollisjärjestöllä tarkoitetaan rakenteeltaan jäsentynyttä yhteenliittymää, joka on ollut olemassa jonkin aikaa ja joka koostuu useammasta kuin kahdesta henkilöstä, jotka toimivat yhdessä tehdäkseen rikoksia, joista voi enimmillään seurata vähintään neljän vuoden pituinen tai sitä ankarampi vankeusrangaistus tai vapaudenriiston käsittävä turvaamistoimenpide, saadakseen niistä suoraan tai välillisesti taloudellista tai muuta aineellista hyötyä. Toisen kohdan mukaan rakenteeltaan jäsentyneellä yhteenliittymällä tarkoitetaan yhteenliittymää, jota ei ole satunnaisesti muodostettu rikoksen välitöntä tekemistä varten, jonka jäsenillä ei tarvitse olla nimenomaisesti määriteltyjä tehtäviä, jonka jäsenyyden ei tarvitse olla jatkuvaa ja jolla ei tarvitse olla kehittyntä rakennetta.

Järjestäytyneen rikollisuuden määritelmä Suomessa

Järjestäytynyt rikollisuus on lisätty ensimmäisen kerran Suomen rikoslakiin vuonna 1976. Tuolloin rikoslain 6 luvun 2 §:ään lisättiin rangaistuksen koventamisperusteeksi kohta kaksi, rikoksen tekeminen vakavia rikoksia varten järjestäytyneen ryhmän jäsenenä (466/1976).

Ennen tätä rikoslain uudistusta rikoksen tekeminen vakavia rikoksia varten järjestäytyneen ryhmän jäsenenä oli laissa lähes tuntematon käsite. Jo vuonna 1975 on tiedostettu, että vaikka vielä Suomessa ei ole juurilainkaan viitteitä järjestäytyneestä rikollisuudesta tai rikosten kansainvälisyydestä, asiaan on puututtava jo ennakolta. Lain säätäjän tahtotilana on ollut puuttua ankarasti rikollisuuden järjestäytyneisiin muotoihin. Hallituksen esityksessä (125/1975) järjestäytyneestä rikollisuudesta käytetään termiä liigarikollisuus. Liigat suuntaavat toimintaansa kaikille laittomille aloille, joista voidaan saada taloudellista voittoa. Esimerkkeinä mainitaan kansainvälisinä liigoina huumausainekauppa, salakuljetus, kiristys, paritus, uhkapeli, varastetun tavarankätkeminen, koronkiskonta, shekkipetokset ja lahjonta. Järjestäytyneeksi ryhmäksi ei ole kuitenkaan katsottu tilapäistä ryhmää tai rikollissakkia vaan järjestäytymisen on ollut oltava niin tiivistä, että voidaan päätellä käskyvaltasuhteiden olemassaolo ja toimiminen tietyn suunnitelman mukaan. Jotta koventamisperusteen teho ei heikkenisi, on päädytty siihen ratkaisuun, että vain törkeiden rikosten tekemistä varten perustettu ryhmä kuuluu säännöksessä mainitun rangaistuksen koventamisen piiriin. Liigassa tehdyn rikoksen on myös edistettävä rikosliigan päämääriä, jotta rangaistuksen koventaminen tulisi sovellettavaksi. (HE 125/1975, 11–12).

Euroopan Unionin 1998 antama velvoittava päätös lisätä järjestäytyneeseen rikollisryhmään kuulumisen rangaistavaksi on aiheuttanut Suomessa rikoslain uudistamistarpeen. Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen, jossa rikoslakiin lisätään 17 lukuun 1 a § Rikollisjärjestön toimintaan osallistuminen. Pykälän mukaan, joka osallistuu aktiivisesti rikollisjärjestön sellaiseen toimintaan, jossa tavoitteena on tehdä rikoksia, joista säädetty enimmäisrangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta, tai 11 luvun 8 §:ssä tarkoitettuja rikoksia, on tuomittava, jos tällainen rikos tehdään, rikollisjärjestön toimintaan osallistumisesta sakkoon tai enintään vuodeksi vankeuteen. Rikollisjärjestöllä tarkoitetaan vähintään kolmen henkilön muodostamaa tietyn ajan koossa pysyvää järjestäytyntä yhteenliittymää, joka toimii yhteistuumin tehdäkseen 1 momentissa tarkoitettuja rikoksia. (HE 183/1999 vp, 12) Kyseinen rikoslain pykälä lisättiin ensimmäisen kerran Suomen rikoslakiin vasta 1.3.2003 (142/2003).

Vuoden 2004 rikoslaki uudistuksessa Rikoslain 6 luvun 5 § 2 momentin rangaistuksen koventamisperusteista pysyi muuttumattomana, rikoksen tekeminen vakavien rikosten tekemistä varten järjestäytyneen ryhmän jäsenenä. Järjestäytynyt rikollisuus on tuolloin koettu aiheuttavan erityistä uhkaa oikeusjärjestyksen suojaamille eduille, toiminnan tehokkuuden ja laajamuotoisuuden johdosta. Muutoin järjestäytyneen rikollisuuden määrittelyssä on viitattu hallituksen esityksiin 125/1975 ja 183/1999 vp (HE 44/2002 vp, 191–192).

Järjestäytyneen rikollisuuden juridinen määritelmä Suomessa on kirjattu rikoslain 6 luvun 5 §:n 2 momenttiin. Määritelmän mukaan järjestäytyneellä rikollisryhmällä tarkoitetaan vähintään kolmen henkilön muodostamaa tietyn ajan koossa pysyvää rakenteeltaan jäsentynyttä yhteenliittymää, joka toimii yhteistuumin tehdäkseen rikoksia, joista säädetty enimmäisrangaistus on vähintään neljä

vuotta vankeutta taikka 11 luvun 10 §:ssä (kiihottaminen kansanryhmää vastaan tai törkeä kiihottaminen kansanryhmää vastaan) taikka 15 luvun 9 §:ssä (oikeudenkäytössä kuultavan uhkaaminen) tarkoitettuja rikoksissa.

3.6 Työrikosten torjunta Ruotsissa ja Norjassa

Ruotsi ja Norja valikoituivat tutkimuksen vertailuun naapurimaa asemiensa johdosta. On usein kiinnostavaa ja hedelmällistä vertailla, miten Suomen naapurimaissa työrikoksia torjutaan.

Työrikoksia tavataan joka puolella maailmaa. Englanninkielisiä termejä työrikoksille on useita mm. employment offences, labor crime, work-related crime ja work crime. Tähän tutkimukseen parhaiten sopiva englanninkielinen käänös työrikoksista on employment offences, jota käytetään Suomen rikoslain 47 luvun (578/1995) englanninkielisessä käännöksessä.

Ruotsissa on perustettu syksyllä 2021 kansallinen työryhmä taistelemaan työrikoksia vastaan. Ruotsissa on tehostettu työsuojeluviranomaisten toimintaa, niiden budjettia kasvattamalla noin 3 miljoonalla eurolla vuonna 2022. Lisäksi noin miljoona euroa kohdennettiin työrikosten torjuntaan. Myös poliisin voimavaroja työrikosten tutkintaan lisättiin ja työrikosten tuomioita kovennettiin. Ruotsissa tehdään viranomaisyhteistyötä työsuojeluviranomaisten, poliisin ja verohallinnon välillä korkeamman kiinnijäämisriskin johdosta. (Nordic Labour Journal, 2021)

Myös Ruotsissa ollaan huomattu, että työrikoksilla ja järjestäytyneellä rikollisuudella on kytköksiä toisiinsa. Esimerkkinä ruotsalaiset käyttävät rakennusalaa, jossa osa ulkomaalaisista työntekijöistä työskentelevät ilman minkäänlaisia työoikeuksia ja etuuksia. Rehellisten yritysten on vaikea voittaa tarjouskilpailuja kovasti kilpaillulla alalla, koska halvemman tarjouksen jättäneet yritykset huijaavat. Pitkät alihankintaketjut, välinpitämättömyys säännöistä ja ulkolaisten työntekijöiden kohtelussa antavat jalansijaa ja taloudellista helpotusta järjestäytyneelle rikollisuudelle. Työryhmää johtavan entisen ammattiyhdistys johtajan Ola Petterssonin mukaan työrikoksilla on vaikutuksia moniin ruotsalaisiin veronmaksajiin. Työrikoksen muotoja Pettersson luettelee muun muassa työntekijöiden kiskonnan, verojen välttelyn, ulkomaalaislain rikkomisen ja ihmiskaupan. Petterssonin johtamaan työryhmään kuuluu työntekijöiden edustajia, työnantajan edustajia, poliisi ja terveydenhuolto sektorin edustaja sekä kuljetusalan edustaja. (Nordic Labour Journal, 2021)

Ruotsi pitää Norjaa työrikosten edelläkävijämaana. Norja on jo pitkään taistellut työrikoksia vastaan. Norjan verohallinto on määritellyt työrikoksen seuraavasti: "Work-related crimes are actions that break Norwegian laws concerning salary and employment, benefits and taxes and duties. The crimes are often organised and exploit employees, distort competition and undermine the social structure." (Norjan verohallinto, työrikoksen määritelmä)

Norjassa on useita työsuojeluviranomaisen, työ- ja hyvinvointiviraston, poliisin ja verohallinnon yhteistyötoimipisteitä, joilla he taistelevat työrikoksia vastaan. Nämä A-Krim-keskukset on rikollisuuden ehkäisyyn, tunnistamiseen ja paljastamiseen keskittyneitä eri viranomaisten yhteistyöhön pohjautuvia toimintakeskuksia (Työ- ja elinkeinoministeriö 2021, 81). Yhteiset A-Krim-keskukset sijaitsevat Oslossa, Bergenissä, Trondheimissa, Stavangerissa, Kristianstadissa, Bodossa, Tonsbergissa sekä Altassa. Toimipisteet tekevät yhteistyötä paljastaakseen työrikoksia ja jakavat tietoa sekä kouluttavat yrityksiä. Varsinaisen työrikosten tutkinnan suorittaa paikallinen poliisi. (Nordic Labour Journal)

Norjassa on julkaistu jo neljä toimintastrategiaa työrikosten torjumiseksi. Ensimmäinen strategia julkaistiin vuonna 2015 pian ensimmäisen A-Krim-keskuksen perustamisen jälkeen. Strategia on tarkistettu ja päivitetty, joka toinen vuosi. Strategian valmisteluun ovat osallistuneet useat eri ministeriöt, työmarkkinaosapuolet, virastot sekä muut toimijat useilta eri hallinnon tasoilta. Strategian tarkoituksena on luoda yhteinen ja tehokas toimintamalli ja tavoitteet työperäisen rikollisuuden paljastamiseksi ja ehkäisemiseksi. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2021, 84–85)

Norjassa on havaittu yhdeksi keskeiseksi onnistuneen yhteistyön välineeksi taistelussa työrikoksia vastaan, A-Krim-keskukset. Moniviranomaistoiminta A-Krim-keskuksissa on tehostanut viranomaisyhteistyötä, joka on helpottanut työrikosten havainnointia ja todisteiden keräämistä laajemmalla keinovalikoimalla. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2021, 85)

Ruotsi on viime vuosina taloudellisesti kohdentanut rahaa työrikosten torjuntaan. Tällä rahan kohdentamisella Ruotsi on pyrkinyt tehostamaan työrikosten torjuntaa. Ruotsi pitää Norjaa työrikosten torjunnan edelläkävijä maana. Tähän on Ruotsilla vankat perusteet, kun tutkitaan mitä toimia Norja on tehnyt työrikosten torjunnan eteen. Norja on perustanut noin kymmenen vuotta sitten neljän keskeisen työrikoksia vastaan taistelevan viranomaisen yhteisen A-Krim-keskuksen, jossa useita työsuojeluviranomaisen, työ- ja hyvinvointiviraston, poliisin ja verohallinnon työntekijöitä yhdessä pyrkivät ennalta ehkäisemään, tunnistamaan ja paljastamaan työrikoksia.

Suomessa poliisin yhtenä tärkeimpänä tehtävänä on esitutkintalain mukaan rikosten ennalta estäminen (ETL 1:1, 581/2019). Tällainen Norjan kaltainen työrikosten ennalta ehkäisevä toiminta Suomesta puuttuu lähes kokonaan. Olisikin syytä pohtia olisiko Suomessa hyötyä Norjan kaltaisesta usean eri työrikoksia ennalta ehkäisevän ja työrikoksia vastaan taistelevan viranomaisen välisestä yhteisestä toimipisteestä. Tällä tutkimuksella tähän ei olla haettu tarkempaa vastausta, että olisiko em. toiminnosta Suomessa hyötyä. Mikäli asiaa kuitenkin vertaa alaluvussa 4.4 kyselyllä saatuihin vastauksiin, niin em. toimistosta voisi olla hyötyä.

4 TYÖRIKOSTEN MÄÄRÄ VUOSINA 2018–2022 JA TYÖRIKOSTEN TUTKINNAN JÄRJESTELYT

Tässä luvussa on esitelty työrikosten määrää (ilmeneminen) toisaalta valtakunnallisesti ja toisaalta poliisilaitoskohtaisesti vuosina 2018–2022. Tutkimusaineistoa on kerätty Polstatista ilmoitettujen työrikosten määristä, niiden selvitysprosentista ja työrikosten tutkintaan käytetystä ajasta. Työrikosten määriä on verrattu poliisilaitoskohtaisesti ja toisiinsa nähden poliisilaitoksen henkilöstön sekä poliisilaitoksen toiminta-alueella asuvien ihmisten lukumäärän perusteella. Tällä vertailulla on pyritty järjestämään poliisilaitokset suuruusluokittain saman kokoisiin ryhmiin.

Luvussa käsitellään myös tutkimuksessa toteutettuun kyselyyn saatuja vastauksia. Kysely lähetettiin jokaisen Suomen yhdentoista poliisilaitoksen kirjaamoon sähköisesti. Kyselyssä oli seitsemän kysymystä. Kyselyn perusluonne on kvalitatiivinen, vaikka ei sitä täydellisessä merkityksessä ole. Kyselyn jokaiseen kysymykseen, ensimmäistä kysymystä lukuun ottamatta, kaikkiin kysymyksiin oli mahdollista kirjata vapaata tekstiä. Tämä vapaateksti eli kyselyyn vastanneen itsensä kirjoittama teksti, on luonteeltaan kvalitatiivista aineistoa. Tällä kyselymenetelmällä saatiin kerättyä paras aineisto tutkimukseen (tutkimuskysymys 2. ja 3.). Kyselyyn vastasi kaikkiaan kahdeksan poliisilaitosta yhdestätoista. Kyselyn vastausprosentti oli 72,73 %. Vastausten avulla alaluvussa 4.5 poliisilaitokset teemoiteltiin ryhmiin sen perusteella, miten ne olivat työrikosten tutkinnan järjestäneet.

Lisäksi luvussa käsitellään kyselyllä saatuja vastauksia liittyen työrikosten tutkinnan koulutukseen (alaluku 4.3) sekä työrikosten tutkinnan kehittämiskohteisiin (alaluku 4.4) liittyen. Näihin tietoihin liittyviä työrikosten tutkinnan tehostamisen mahdollisuuksia on sen sijaan käsitelty johtopäätöksiä koskevassa luvussa 5.

4.1 Työrikosten ja kaikkien rikoslakirikosten ilmeneminen, selvitysprosentti sekä tutkinta-aika

Alaluvussa esitellään työrikosten ilmenemistä sekä työrikosten selvitysprosentin sekä tutkinta-aikojen suhdetta kaikkiin rikoslakirikoksiin. Tutkimuksessa esitetty aineisto on Polstatista kerättyä. Kerätty aineisto käsittelee vuosia 2018–2022. Aikaraja on lyhyt, koska työrikokset ovat rikoshistoriassa melko uusi ilmiö ja työrikosten tunnusmerkistötekijöihin on tullut muutoksia vuonna 2014. Tilastot osoittavat rikosalan määrien kehityksen sekä laajuuden Suomessa. Tutkimuksessa on tuotu esiin myös kokonaisrikollisuus. Tällä helpotetaan lukijaa hahmottamaan työrikosten osuutta kokonaisrikollisuudesta Suomessa sekä helpottamaan vertailu mm. tutkinta-aikojen osalta sekä selvitysprosenttien osalta.

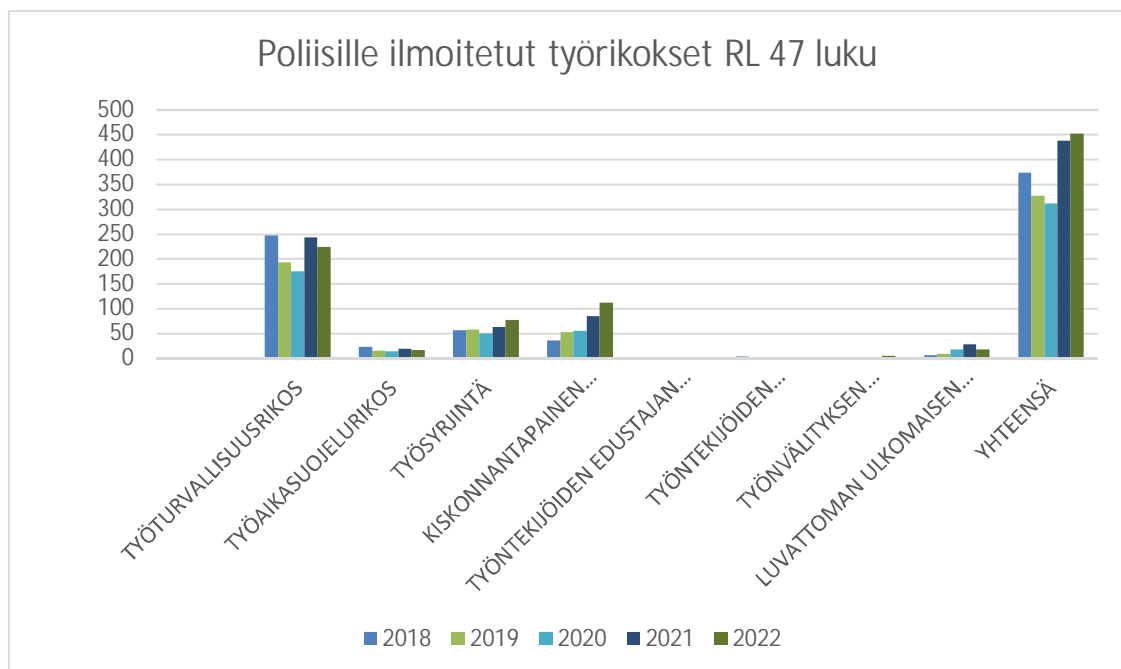
4.1.1 Työrikosten määrän suhde kaikkiin rikoslakirikoksiin

Poliisille on vuosien 2018–2022 välillä ilmoitettu vuosittain noin 643 000–968 000 epäiltyä rikosta, keskiarvon ollessa 796 212 epäiltyä rikosta vuodessa (kuvio 1). Kaikkien rikoslakirikosten määrien

kehitys on mittausvälillä ollut laskeva. Koko Suomea (mukaan lukien Ahvenanmaa) koskevasta työrikostilastosta (kuvio 2.) havaitaan, että työrikosten lukumäärä on vuosina 2018–2022 vaihdellut 311 ja 452 ilmoitetun rikoksen välillä, keskiarvon ollessa 380 ilmoitettua rikosta vuodessa. Vuosina 2021 ja 2022 työrikosten ilmenemisessä on ollut kasvua verrattuna aikaisempiin vuosiin eli työrikosten määrien kehitys on mittausvälillä nouseva. Erityisesti kiskonnantapainen työsyryntä rikosten määrä on noussut vuosina 2021 ja 2022.

Kuvio 1. Kaikki poliisille ilmoitetut rikoslakirikokset (Polstat).

Kuvio 2. Kaikki poliisille ilmoitetut rikoslaki 47 luvun työrikokset (Polstat).

Tilastoista voidaan päätellä, että työrikoksia ilmenee Suomessa sangen vähän. Noin joka 2100:s (796 212:380) poliisille ilmoitettu rikos on työrikokseksi luokiteltava rikos. Tämä työrikosten alhainen ilmeneminen aiheuttaa haasteita työrikoksia tutkiville henkilöille. Haasteita aiheutuu mm. siitä, että tutkijalle harvoin eteen tulevat selvittävät rikokset, ovat usein haastavampia tutkia kuin jokapäiväiset eteen tulevat rikokset. Työrikosten tutkintaan ei pääse syntymään samanlaista rutiinia ja ammattitaitoa kuin yleisempien rikosten kohdalla.

4.1.2 Työrikosten selvitysprosentti suhteessa kaikkiin rikoslakirikoksiin

Työrikosten selvitysprosentti on 2018–2022 vaihdellut 52 %:n ja 70,9 %:n välillä, keskiarvon ollessa 61,4 % (kuvio 3.). Kaikkien rikoslakirikosten selvitysprosentti samalla mittausvälillä on vaihdellut 54,8 %:n ja 83,2 %:n välillä, keskiarvon ollessa 73,1 % (kuvio 4.).

Kuvio 3. Kaikkien poliisille ilmoitettujen rikoslaki 47 luvun työrikosten selvitysprosentti (Polstat).

Kuvio 4. Kaikkien poliisille ilmoitettujen rikoslakirikosten selvitysprosentti (Polstat).

Työrikosten selvitysprosentin keskiarvo on mittausvälillä 11,7 % matalampi kuin kaikkien rikoslakirikosten selvitysprosentin keskiarvo. Tämä työrikosten alahaisempi selvitysprosentti voidaan olettaa osoittavan sen, että työrikosten tutkinta on haastavampaa kuin rikoslakirikosten tutkinta keskimäärin. Osasyinä työrikosten alhaisempaan selvitysprosenttiin voidaan arvailla kyselyllä saatujen vastausten perusteella olevan työrikosten tutkintaa suorittavien henkilöiden ammattiosaamisen puute, erilaiset työrikosten tutkinta järjestelyt, työrikosten tutkinnan haastavuus sekä työrikosten koulutusmahdollisuuksien puutteet.

4.1.3 Työrikosten tutkinta-aika suhteessa kaikkiin rikoslakirikoksiin

Työrikosten tutkinta-aika vuosina 2018–2022 on vaihdellut 301 vuorokauden ja 403 vuorokauden välillä, keskiarvon ollessa 332 vuorokautta (kuvio 5.). Kaikkien rikoslakirikosten tutkinta-aika samalla mittausvälillä on vaihdellut 24 vuorokauden ja 88 vuorokauden välillä, keskiarvon ollessa 43 vuorokautta (kuvio 6.).

Kuvio 5. Kaikkien poliisille ilmoitettujen rikoslaki 47 luvun työrikosten tutkinta-aika (Polstat).

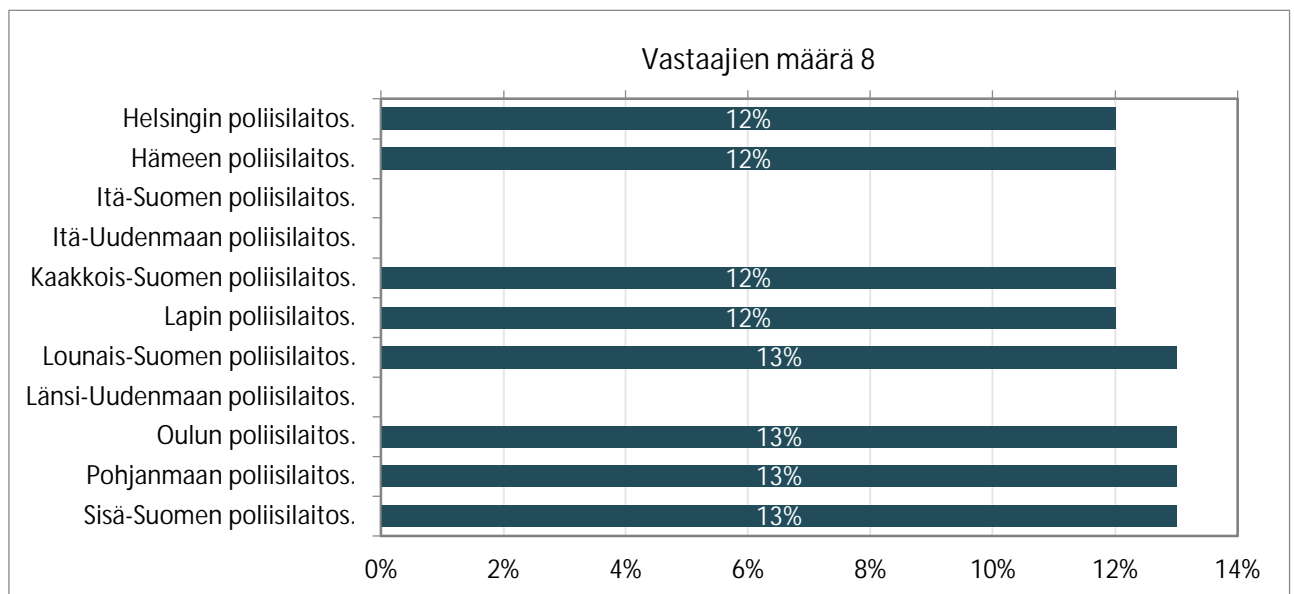

Kuvio 6. Kaikkien poliisille ilmoitettujen rikoslakirikosten tutkinta-aika (Polstat).

Sytä työrikosten pitkiin tutkinta aikoihin ei tässä tutkimuksessa ole tarkemmin selvitetty. Työrikosten tutkinta-ajan keskiarvo on mittausvälillä ollut 289 vuorokautta pidempi kuin kaikkien rikoslakirikosten tutkinta-ajan keskiarvo. Osasyinä työrikosten pitkiin tutkinta-aikoihin voidaan arvailla kyselyllä saatujen vastausten perusteella olevan työrikosten tutkintaa suorittavien henkilöiden ammatti-osaamisen puute, erilaiset työrikosten tutkinta järjestelyt, työrikosten tutkinnan haastavuus sekä työrikosten koulutusmahdollisuuksien puutteet.

4.2 Työrikosten tutkinnan järjestelyt

Tutkimuksessa kerättiin aineistoa Webropol-kyselyllä. Kyselyn ensimmäisellä kysymyksellä kerättiin aineistoa kyselyn vastaajan poliisilaitoksesta, jolla hän työskentelee. Kyselyyn vastasi kahdeksan poliisilaitosta. Tällä kysymyksellä on selvitetty, miltä poliisilaitokselta vastaus tulee ja kohdistettua seuraavat vastaukset oikean poliisilaitoksen antamaksi. Kuviosta 7. selviää, että vastauksen kyselyyn antoivat Helsingin poliisilaitos, Hämeen poliisilaitos, Kaakkois-Suomen poliisilaitos, Lapin poliisilaitos, Lounais-Suomen poliisilaitos, Oulun poliisilaitos, Pohjanmaan poliisilaitos sekä Sisä-Suomen poliisilaitos. Itä-Suomen poliisilaitos, Itä-Uudenmaan poliisilaitos sekä Länsi-Uudenmaan poliisilaitos eivät vastanneet kyselyyn. Kyselyllä saadun vastauksen perusteella kahdeksan poliisilaitosta yhdestätoista vastasi kyselyyn. Näin kyselyn vastausprosentiksi muodostui 72,73 %.

Kuvio 7. Kyselyyn vastanneiden jakautuminen poliisilaitoksittain.

Poliisilaitosten työrikosten tutkinnan järjestäminen (tutkimuskysymys 2.) on selvittävänä tässä tutkimuksessa. Tätä on selvitetty kyselyn avulla ja aihepiiriin kysymykseen vastasi kahdeksan poliisilaitosta, joista yksi poliisilaitos antoi kaksi vastausvaihtoehtoa.

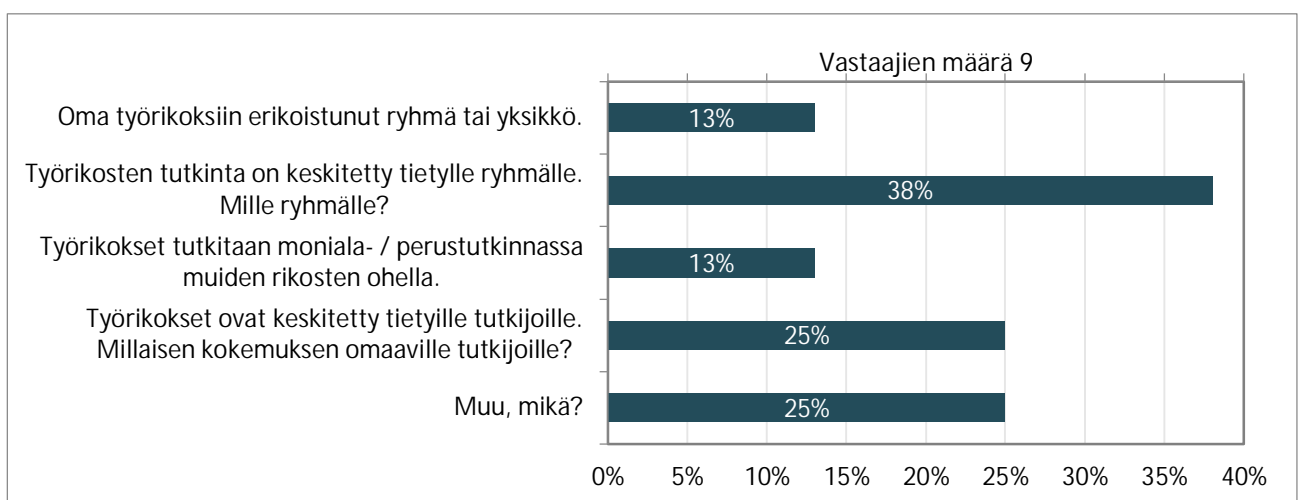
Helsingin poliisilaitos on valtakunnallisesti ainoa poliisilaitos, jossa työrikosten tutkintaan on perustettu oma erillinen yksikkö. Varmasti osittain tätä järjestelyä tukee se, että Helsingin poliisilaitoksen

alueella kirjataan lähes kaksinkertainen määrä rikosilmoituksia työrikoksista, verrattuna muihin poliisilaitoksiin. Helsingin poliisilaitoksella on kirjattu vuonna 2022 yhteensä 86 työrikokseksi luokiteltua rikosilmoitusta. Toiseksi eniten samaisena vuonna työrikoksista on kirjattu rikosilmoituksia Lounais-Suomen poliisilaitoksella yhteensä 58 rikosilmoitusta.

Hämeen poliisilaitoksella, Kaakkois-Suomen poliisilaitoksella, Lapin poliisilaitoksella, Lounais-Suomen poliisilaitoksella (1.1.2023 alkaen) ja Oulun poliisilaitoksella työrikosten tutkinta on osittain tai kokonaan keskitetty talousrikostutkintayksiköihin. Hämeen poliisilaitoksella, Kaakkois-Suomen poliisilaitoksella, Lounais-Suomen poliisilaitoksella ja Oulun poliisilaitoksella kaikkien työrikosten tutkinta on keskitetty kokonaisuudessaan talousrikostutkintayksiköihin. Lapin poliisilaitoksella vaativimpien työrikosten tutkinta on keskitetty talousrikostutkintayksikköön ja työtapaturmat sekä tutkinnallisesti helpommat / selkeämmät työrikokset tutkitaan monialarikostutkintaryhmissä. Lapin poliisilaitoksella on kuitenkin käynnissä uusi työjärjestys hanke, joka ottaa valmistuessaan tarkemmin kantaa työrikostentutkinnan järjestelyihin Lapin poliisilaitoksen alueella.

Sisä-Suomen poliisilaitos on ainoa kyselyyn vastannut poliisilaitos, jossa työrikokset tutkitaan alue- ja/tai aika vastuu periaatteella. Tämä alue- ja/tai aikavastuu periaate on yleisesti poliisilaitoksissa käytössä oleva periaate, jolla rikosten tutkinnasta vastaava ryhmä tai yksikkö määräytyy. Alue- ja/tai aikavastuu periaatteessa rikoksen tutkintaryhmä tai -yksikkö määräytyy rikoksen tapahtumapaikan tai rikoksen ilmenemisen ajankohdan mukaan.

Pohjanmaan poliisilaitoksella on erillinen työrikosten esikäsittely-yksikkö, joka vastaa vaativimpien työrikosten tutkinnasta. Vähemmän vaativien työrikosten tutkinta suoritetaan muissa tutkintaryhmissä, mutta tällöin työrikosten esikäsittely-yksikkö laatii tutkittavasta rikoksesta tutkintasuunnitelman sekä avustaa tarvittaessa tutkijaa rikoksen esitutkinnassa.

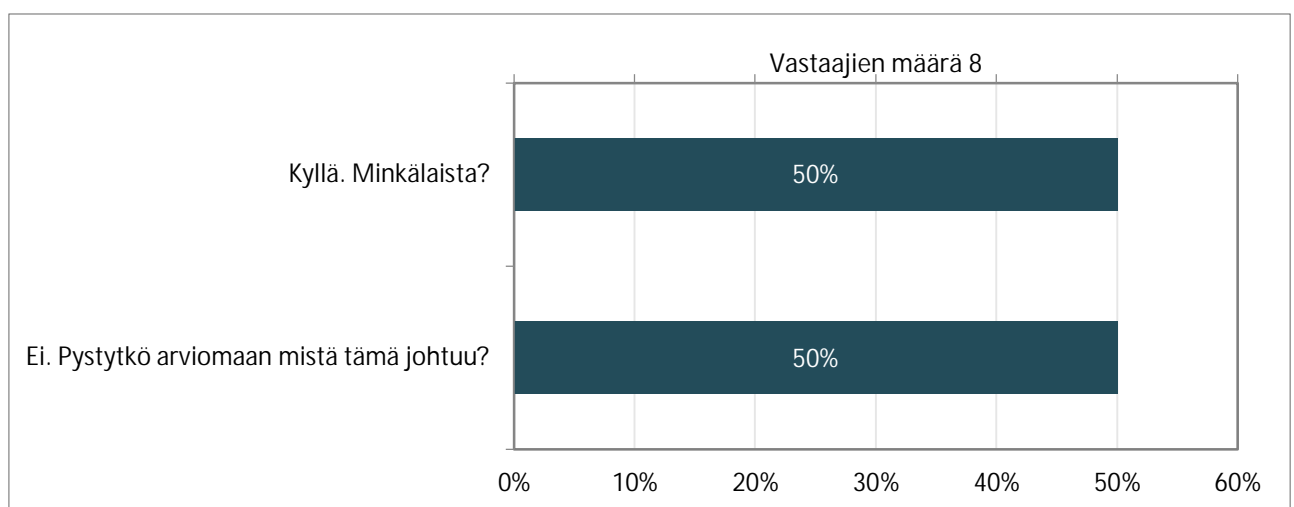
Kuvio 8. Työrikosten tutkinnan järjestäminen kyselyyn vastanneilla poliisilaitoksilla.

4.2.1 Työrikosten tutkinnan järjestelyn haasteet

Työrikosten tutkinnan järjestelyjä selvitetessä (tutkimuskysymys 2.), on myös selvitettävä siihen mahdollisesti liittyviä haasteita. Kyselyllä kerättiin aineistoa siitä, onko poliisilaitoksilla ollut haasteita siihen liittyen, missä ryhmässä tai yksikössä työrikokset tutkitaan. Kysymykseen vastasi kahdeksan poliisilaitosta. Kysymys on luotu siksi, koska olen noin 20 vuotta kestäneen poliisiurani aikana huomannut, että usein esitutkinnan aivan alkuvaiheessa tai oikeastaan ennen kuin esitutkinta on edes alkanut, on poliisilaitoksen sisällä tutkijoiden ja tutkinnanjohtajien välillä erimielisyyttä siitä, kuka epäiltyä rikosta alkaa tutkia. Yleistäen omiin kokemuksiin perustuen voisin sanoa, että jokaisella tutkijalla ja tutkinnanjohtajalla on kädet täynnä töitä ja kaikkea lisätöitä pyritään välttämään.

Puolet vastaajista koki, että heidän omalla poliisilaitoksella on ollut haasteita siihen liittyen, missä ryhmässä tai yksikössä työrikoksia tutkitaan. Helsingin poliisilaitoksella, Lapin poliisilaitoksella, Lounais-Suomen poliisilaitoksella ja Pohjanmaan poliisilaitoksella on tai on ollut haasteita tutkivan ryhmän tai yksikön määrittämisessä. Haasteet liittyvät tai ovat liittyneet rikosnimikkeisiin, joiden perusteella tutkiva ryhmä tai yksikkö määräytyy tai missä ryhmässä tai yksikössä työrikokset ylipäätään tulisi tutkia. Työrikosten suhteellisen vähäinen määrä poliisilaitoksilla on aiheuttanut sen, että työrikosten tutkintaan ei aina ole otettu erilaisissa työmääräyksissä kantaa. Tämä puolestaan on aiheuttanut juttujen "pallottelua" ryhmänjohtajien ja tutkinnanjohtajien välillä. Ongelmaan on kuitenkin havahduttu vastausten perusteella ainakin Lounais-Suomen poliisilaitoksella ja Pohjanmaan poliisilaitoksella, jossa on laadittu selkeämmät ohjeet työrikosten tutkintaan liittyen siltä osin, missä ryhmässä tai yksikössä niitä tutkitaan.

Hämeen poliisilaitoksella, Kaakkois-Suomen poliisilaitoksella, Oulun poliisilaitoksella ja Sisä-Suomen poliisilaitoksella asiaa ei ole koettu ongelmalliseksi. Vastauksissa nousi esiin se, että on olemassa selkeä työjärjestys siitä, missä ryhmässä tai yksikössä työrikokset tutkitaan. Yhden vastauksen mukaan alue - ja aikavastuu periaate on toiminut melko selkeästi.

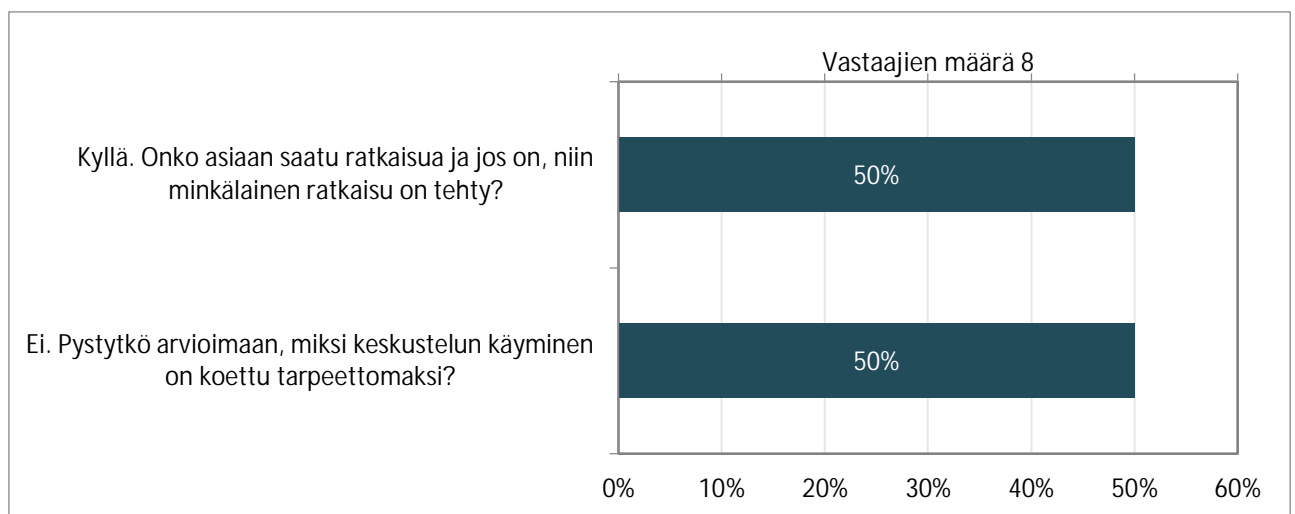

Kuvio 9. Haasteet työrikosten tutkinnan järjestelyissä.

4.2.2 Työrikosten tutkinnan järjestelyjen kehittäminen

Työrikosten tutkinnan järjestelyissä (tutkimuskysymys 2.) mahdollisesti havaittuihin haasteisiin tulisi poliisilaitosten aktiivisesti hakea ratkaisua. Kyselyllä kerättiin aineisto siitä, onko työrikosten tutkinnan järjestelystä käyty poliisilaitos tasolla keskustelua. Kysymykseen vastasi kahdeksan poliisilaitosta. Puolesta vastauksen antaneista poliisilaitoksista asiasta on käyty keskustelua. Lapin poliisilaitoksella, Lounais-Suomen poliisilaitoksella, Pohjanmaan poliisilaitoksella ja Oulun poliisilaitoksella työrikosten tutkinnan järjestämiseen on käyty tai käydään parasta aikaa keskustelua. Vastausten perusteella keskustelua käydään tai on käyty pelkästään sen teeman ympärillä missä ryhmässä tai yksikössä työrikokset tulisi tutkia. Muilla poliisilaitoksilla pois lukien Lapin poliisilaitos on saatu jonkinlainen ratkaisu sille, missä ryhmässä tai yksikössä työrikokset tutkitaan. Lapin poliisilaitoksella asiaan liittyvä keskustelu on parasta aikaa käynnissä.

Helsingin poliisilaitoksella, Hämeen poliisilaitoksella, Kaakkois-Suomen poliisilaitoksella ja Sisä-Suomen poliisilaitoksella työrikosten tutkinta järjestelyihin liittyvää keskustelua ei ole käyty tai sitä ollaan vasta tulevaisuudessa käymässä. Keskustelun käymättömyyteen on vastausten perusteella syynä se, että työrikosten tutkinnasta on selkeä työjärjestys. Sisä-Suomen poliisilaitoksella keskustelu on tulossa, sillä Sisä-Suomen poliisilaitoksella on käynnissä organisaatiomuutos, jossa työrikosten tutkinnan järjestelyihin joudutaan ottamaan kantaa.

Kuvio 10. Käyty keskustelu työrikosten tutkinnan järjestelystä.

4.3 Työrikosten tutkinnan koulutus

Poliisihallinnossa järjestetään pääsääntöisesti vuosittain yksi viikon kestävä työrikosten tutkintakurssi. Kurssin laajuus on 32 oppituntia eli vähän yli yksi opintopiste. Työrikoskurssilla käsitellään rikoslain 47 luvussa määriteltyjä työrikoksia, oikeuskäytäntöä sekä poliisin keskeisten työrikoksiin liittyvien yhteistyökumppanien tehtäviä. (Työrikosten tutkintakurssi, Poliisihallinnon sisäinen Intranet) Tärkeimmät yhteistyökumppanit ovat Aluehallintovirasto (AVI) sekä syyttäjät.

Kurssin osaamistavoitteiden mukaan kurssin hyväksyttävästi suorittaneella on työrikosten tutkintaan tarvittavia erityistietoja. Kurssin jälkeen opiskelija osaa tutkia työrikoksia tiedostaen työoikeudellisen sääntelyn merkityksen esitutkinnassa sekä toimia yhteistyössä eri viranomaisten ja organisaatioiden kanssa. Kurssilla käsitellään työrikosten (RL 47 luku) tunnusmerkitötekijät, työsuojeluhallinnon tehtävät, esitutkintayhteistyö työrikoksissa sekä yhteisösakko. (Työrikosten tutkintakurssi, Poliisihallinnon sisäinen Intranet)

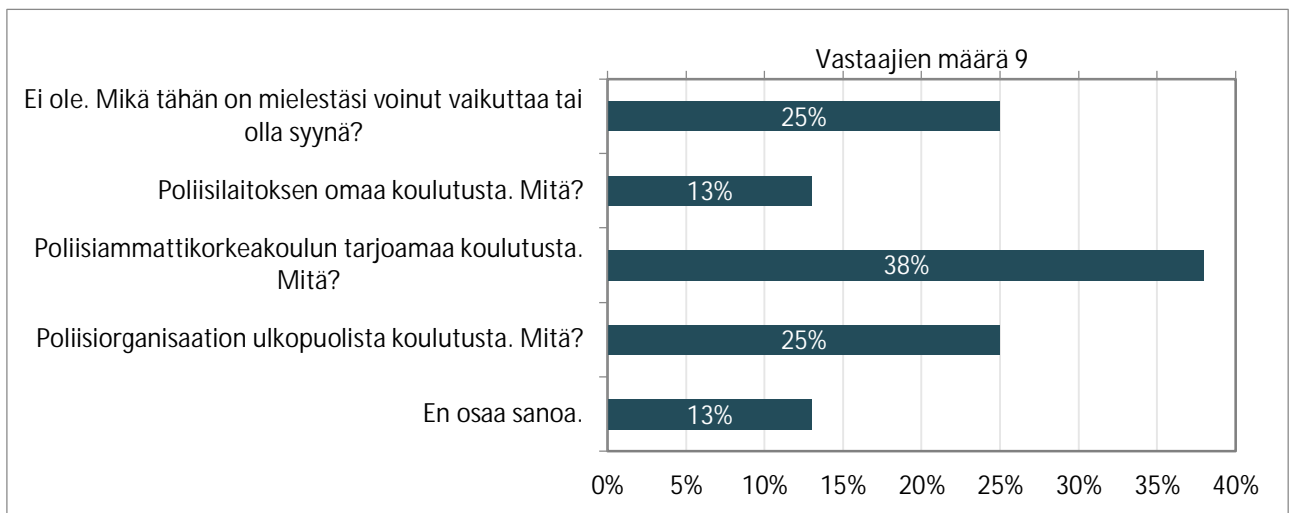
Työrikosten tutkintakurssille osallistuvat joutuvat ennen kurssia tutustumaan rikoslain 47 lukuun. Kurssi arvioidaan asteikolla hyväksytty/hylätty. Kurssin hyväksytyt suorittaminen edellyttää osallistujan osallistuvan lähiopetukseen sekä suorittamaan hyväksytysti annetut yksilö-/ryhmätehtävät. (Työrikosten tutkintakurssi, Poliisihallinnon sisäinen Intranet)

Kehitettäessä työrikosten tutkintaa (tutkimuskysymys 3.) tulee selvittää mm. asiaan liittyvä koulutusmahdollisuudet. Tätä on selvitetty kyselyn avulla selvittämällä, miten työrikosten tutkintaa suorittavat henkilöt ovat saaneet koulutusta työrikosten tutkintaan. Kysymykseen vastasi kahdeksan poliisilaitosta, joista yksi antoi kaksi vastausvaihtoehtoa.

Helsingin poliisilaitoksella, Hämeen poliisilaitoksella, Lapin poliisilaitoksella, Lounais-Suomen poliisilaitoksella ja Sisä-Suomen poliisilaitoksella osa tutkijoista on suorittanut Poliisiammattikorkeakoulussa järjestettävän viikon kestävä työrikosten tutkintakurssin. Osa on puolestaan saanut muuta työrikosten tutkintaan liittyvää koulutusta, kuten poliisilaitoksen omaa sisäistä koulutusta tai syyttäjälaitoksen järjestämää koulutusta.

Kaakkois-Suomen poliisilaitoksen vastaaja ei osannut kertoa, onko heidän työrikosten tutkijat saaneet aiheeseen liittyvää koulutusta. Oulun poliisilaitoksella työrikosten tutkintaa on "opeteltu kanta-pään kautta" sekä apua on saatu paikalliselta Aluehallintoviranomaiselta AVI:lta.

Pohjanmaan poliisilaitoksella työrikosten esikäsittely-yksikössä työskentelee kokeneita työrikosten tutkijoita, joista toisella on diplomi-insinöörin koulutus rakennusosalta. Pohjanmaan poliisilaitoksen vastauksen mukaan tämä siviilikoulutus, edesauttaa valtavasti työrikosten esikäsittelyssä ja niiden tutkinnassa.

Kuvio 11. Mitä koulutus työrikosten tutkintaa suorittavat henkilöt ovat saaneet.

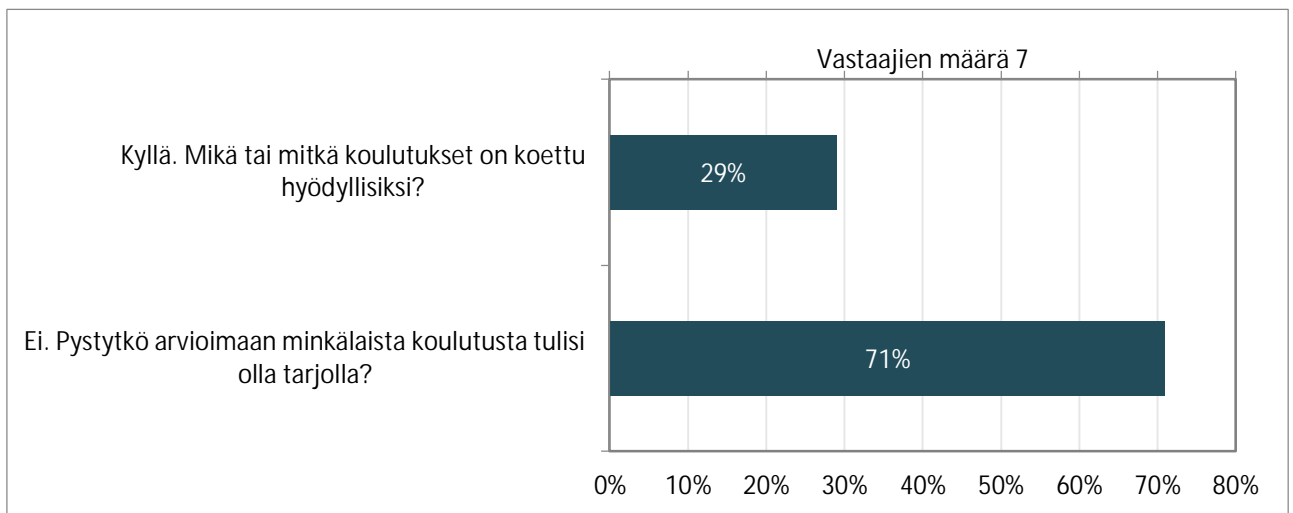
4.4 Työrikosten tutkinnan kehittämiskohteet

Työrikosten tutkintaan liittyvät kehittämiskohteet (tutkimuskysymys 3.) on selvitetävänä tässä tutkimuksessa. Tätä on selvitetty kyselyn avulla kahdella erillisellä kysymyksellä. Kyselyssä kerättiin aineistoa siitä, miten poliisilaitoksilla työrikosten tutkinnasta vastaavat henkilöt kokevat, onko työrikosten tutkintaan tarjolla riittävästi koulutusta ja mitä kehittämiskohteita vastaaja on havainnut työrikosten tutkintaan liittyen.

Työrikosten tutkinnan koulutuksen riittävyteen liittyvään kysymykseen vastasi seitsemän poliisilaitosta. Yksi poliisilaitos jätti kysymykseen vastaamatta. Yli 70 % vastaajista koki, että työrikosten tutkintaan ei ole tarjolla riittävästi koulutusta. Kaksi vastaajaa koki, että koulutusta on riittävästi tarjolla.

Helsingin poliisilaitoksella, Kaakkois-Suomen poliisilaitoksella, Lapin poliisilaitoksella, Oulun poliisilaitoksella ja Pohjanmaan poliisilaitoksella koettiin, että työrikosten tutkintaan ei ole riittävästi koulutusta tarjolla. Vastauksissa nousi selkeästi esiin se, että työrikoksiin liittyvää peruskoulutusta tulisi olla enemmän tarjolla. Vastauksissa toivottiin myös keskitettyä esim. Poliisiammattikorkeakoulun tarjoamaa koulutusta olevan enemmän tarjolla. Myös alueellista yhteistyötä ja yhteistä koulutusta työrikosten parissa työskenteleville toivottiin. Vastauksissa toivottiin mm. syyttäjien ja AVI:n kanssa järjestettävää seminaaria. Yhdessä vastauksessa nostettiin esiin työrikosten käytännön asioihin liittyvään koulutukseen olevan tarvetta. Vastauksessa nostettiin esiin mm. se, miten rikoshyöty näkökulma tulisi työrikoksia tutkiessa ottaa huomioon sekä mahdolliset takavarikot. Näihin asioihin yksi vastaaja koki olevan koulutustarvetta.

Hämeen poliisilaitoksella ja Lounais-Suomen poliisilaitoksella koettiin, että työrikosten tutkintaan on tarjolla riittävästi koulutusta. Vastauksissa nostettiin esille Poliisiammattikorkeakoulun tarjoama työrikosten tutkintakurssi sekä alueellinen työpaikkakoulutus.

Kuvio 12. Työrikosten tutkintaan tarjolla olevan koulutuksen riittävyys.

Kyselyllä pyrittiin keräämään aineistoa työrikosten tutkinnan vastuuhenkilöiltä työrikosten tutkinnan kehittämiseen liittyen (tutkimuskysymys 3.). Tämän aihepiirin kysymykseen vastasi kahdeksan poliisilaitosta. Koen, että tämä on tämän kyselyn ja oikeastaan koko tutkimuksen tärkein yksittäinen teema. Työrikosten tutkinnasta vastaavat henkilöt ovat lähtökohtaisesti poliisin päällystöön kuuluvia henkilöitä ja työrikosten tutkinnan tutkinnanjohtajia ja asiantuntijoita. Näiltä asiantuntijoilta saatu vapaa kerronta työrikosten tutkinnan tehostamiseen voi edes auttaa koko poliisi organisaatiota kehittämään työrikosten tutkintaa, niin poliisilaitos tasolla kuin valtakunnallisestikin. Seitsemällä vastaajalla kahdeksasta oli oma näkemys työrikosten tutkinnan tehostamiseen.

"Mielestäni tutkittavaksi tulee myös tapaturman luonteisia tapahtumia, jotka AVI voisi hoitaa hallinnollisesti. Muutoin työrikosten tutkintaa kannattaa keskittää, mutta harkintaa pitäisi olla, mihin ne parhaiten sopivat resurssien käytön suhteen."

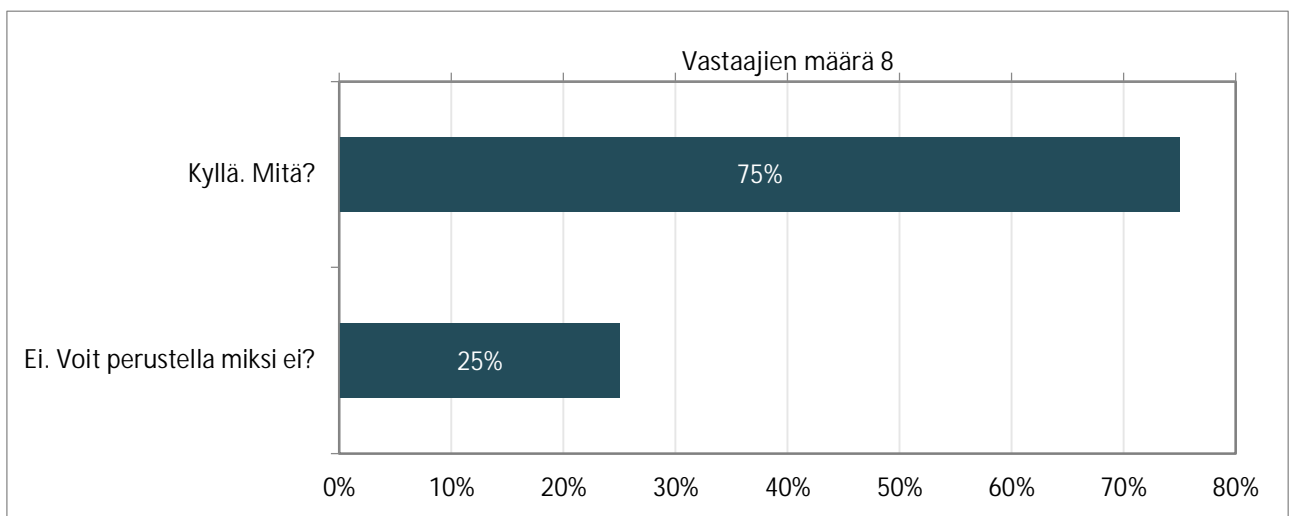
"Yhteistyötä eri toimijoiden kesken (AVI, syyttäjät, työrikostutkijat), että järkevimmät tutkintatavat saataisi käyttöön."

"Poliisihallinnon järjestämää koulutusta on aivan liian vähän tarjolla. Pelastava tekijä on nähdeni AVI:n laatimat laadukkaat tutkintapyynnöt, joissa usein yksityiskohtaisesti kuvataan mitä ja miten tutkinta tulee hoitaa. Erikoistumista tarvittaisiin työrikosten tutkintaan enemmän."

"Varmaan monellakin tavalla. mutta nyt tulee mieleen, että rikoshyödyn selvittäminen työturvallisuusrikoksissa olisi varmaan hyvä saada valtakunnallisesti yhtenäiseksi. Jos niitä tulee selvittää, niin olisi hyvä joku järkevä tarkkuus ja laajuus, ettei kuormiteta liikaa tutkintaa. Ehdottaisin, että riitä selvitetään vasta, jos hyöty on merkittävä vaikka 10 000 euron luokkaa. Pienemmissä mentäisiin yhteisösakon selvittämisellä."

"Työrikosten tutkinta on vaativaa tutkintaa, jossa viranomaisyhteistyö (AVI etc.) on hyvä huomioida heti tutkinnan alusta lähtien."

"Työrikosten tutkintaa tulee kehittää jo ihan alkumetreiltä lähtien ja panostettava tutkinnan laadukkuuteen. Tapahtumapaikoilla käynti, mitä siellä pitää ottaa huomioon. Työrikoksissa pitää päästä pois "tapaturmakeskeisestä" ajattelusta, että kyseessä on vaarantamisrikos. Eli että ei tarvii tapahtua tapaturmaa tms, jotta rikoksen tunnusmerkistö täyttyy. Työrikosten soveltamisala on laaja, joten kaikkiin edellä mainittuihin tulisi vain yksinkertaisesti lisätä koulutusta. Olen miettinyt sitäkin, voisiko lainsäädäntömuutoksella tietyt tapaukset tutkia jo AVI:n työsuojelussa, koska heillä on jo usein suoritettuna laajoilla selvityksillä tapahtumankulut. Tuoko poliisi jutulle enää mitään lisäarvoa, muuta kuin esitutkinnan?"

Kuvio 13. Työrikosten tutkinnan kehittämistarpeet.

4.5 Työrikosten määrä ja niiden tutkinta poliisilaitoksittain

Tämän alaluvun alle on teemoiteltu kyselyllä saatujen vastausten perusteella poliisilaitokset sen perusteella, miten ne ovat työrikosten tutkinnan järjestäneet. Tutkimuksessa kyselyllä kerätyn aineiston pohjalta voidaan työrikosten tutkinnan järjestäminen eri poliisilaitoksilla jakaa kolmeen ryhmään. Näitä ryhmiä ovat: työrikokset tutkitaan erillisessä työrikosten tutkintaryhmässä tai -yksikössä, työrikokset tutkitaan osittain tai kokonaan talousrikostutkintayksikössä tai ryhmässä ja työrikokset tutkitaan aika ja aluevastuu periaatteella monialatutkinnassa.

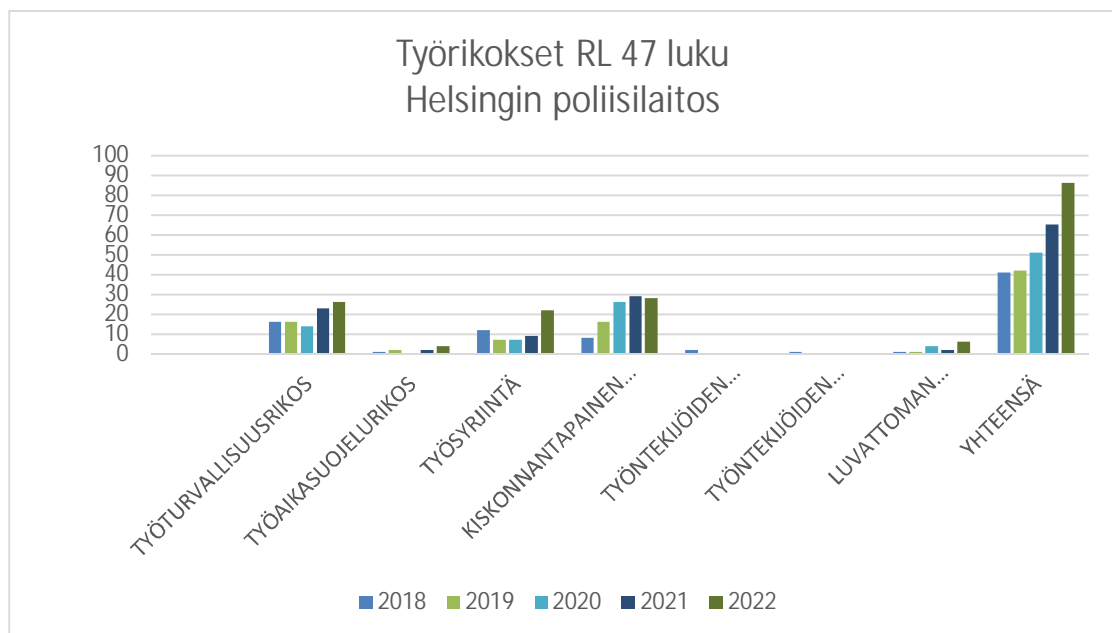
4.5.1 Työrikosten tutkinta erillisessä työrikosten tutkintaryhmässä tai -yksikössä

Helsingin poliisilaitos

Helsingin poliisilaitos on Suomen ainoa poliisilaitos, jossa työrikosten tutkintaan on perustettu oma erillinen tutkintaryhmä. Kyselyn perusteella suurin osa ryhmän työntekijöistä on suorittanut Poliisi-ammattikorkeakoululla järjestettävän viikon mittaisen työrikosten tutkintakurssin.

Helsingin poliisilaitoksella työskenteli vuonna 2019 noin 1297 poliisivirassa olevaa henkilöä, joista noin 555 rikostorjunnan sektorilla, jossa työrikosten esitutkinta suoritetaan (Helsingin poliisilaitos, toimintakertomus 2019, 10 ja 17). Asukkaita Helsingin poliisilaitoksen toiminta-alueella asui vuonna 2022 noin 658 000 (Poliisihallitus 2023, 62). Asukasmäärällä mitattuna Helsingin poliisilaitos on Suomen kolmanneksi suurin poliisilaitos ja poliisimiesten henkilötyövuosissa mitattuna suurin. Työrikosten ilmenemisen toimiessa mittarina, Helsingin poliisilaitos oli vuonna 2022 Suomen suurin poliisilaitos.

Helsingin poliisilaitoksella ilmenee vuosittain mittausvälillä 41–86 työrikosta vuodessa, keskiarvon ollessa 56 työrikosta vuodessa, jotka päätyvät poliisin tietoon (kuvio 14.). Helsingin poliisilaitoksen alueella työrikosten määrän kehitys on ollut nouseva. Lukumääräisesti eniten rikosilmoituksia työrikkoksista kirjataan kiskonnantapaisesta työsyrynnästä, työsyrynnästä sekä työturvallisuusrikkoksista muiden työrikosten rikosnimikkeiden osuuden jäädessä hyvin vähäiseksi.

Kuvio 14. Työrikosten RL 47 luku ilmeneminen Helsingin poliisilaitoksella (Polstat).

Työrikosten selvitysprosentti Helsingin poliisilaitoksella on mittausvälillä vaihdellut 22,4 %:n ja 76,7 %:n välillä, keskiarvon ollessa 49,2 % (kuvio 15.). Valtakunnalliseen keskiarvoon 61,4 %:iin verrattuna, Helsingin poliisilaitoksen työrikosten selvitysprosentin keskiarvo on mittausvälillä ollut 12,2 % matalampi.

Kuvio 15. Helsingin poliisilaitoksen RL 47 luvun työrikosten selvitysprosentti (Polstat).

Työrikosten tutkinta-aika Helsingin poliisilaitoksella on mittausvälillä vaihdellut 194 vuorokauden ja 659 vuorokauden välillä, keskiarvon ollessa 418 vuorokautta (kuvio 16.). Valtakunnalliseen keskiarvoon 332 vuorokautta verrattuna, Helsingin poliisilaitoksen työrikosten tutkinta-ajan keskiarvo on mittausvälillä ollut 86 vuorokautta pidempi.

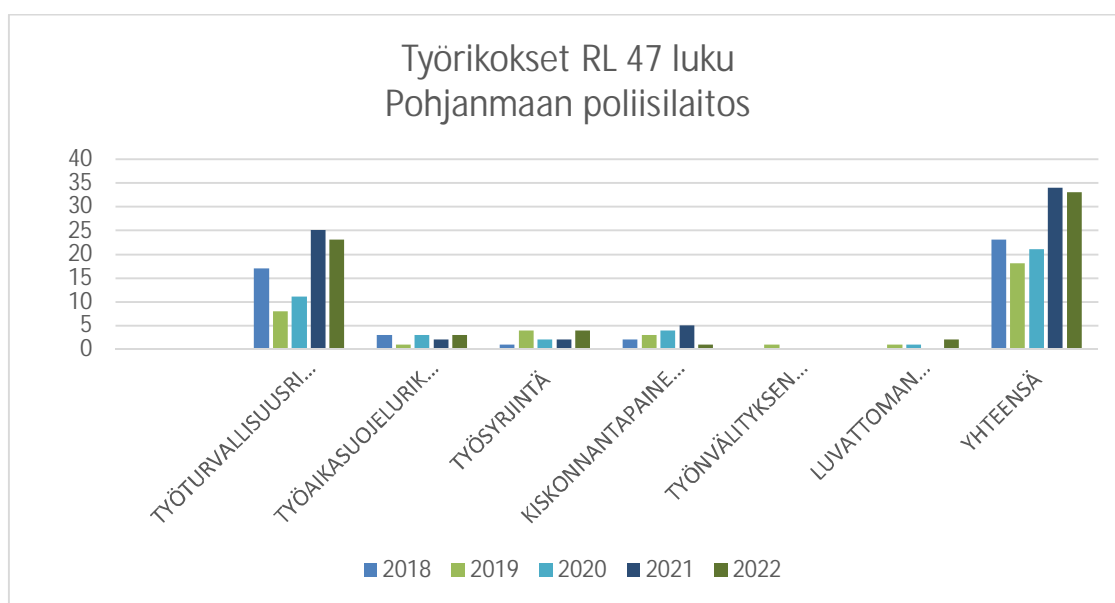
Kuvio 16. Helsingin poliisilaitoksen RL 47 luvun työrikosten tutkinta-aika (Polstat).

Pohjanmaan poliisilaitos

Pohjanmaan poliisilaitoksella työskenteli vuonna 2019 noin 469 poliisivirassa olevaa henkilöä, joista noin 218 rikostorjunnan sektorilla, jossa työrikosten esitutkinta suoritetaan (Pohjanmaan poliisilaitos, toimintakertomus 2019, 12 ja 22). Asukkaita Pohjanmaan poliisilaitoksen toiminta-alueella asui vuonna 2022 noin 436 000 (Poliisihallitus 2023, 62). Asukasmäärällä mitattuna Pohjanmaan poliisilaitos on Suomen neljänneksi pienin poliisilaitos ja poliisimiesten henkilötövuosissa mitattuna viidenneksi pienin. Työrikosten ilmenemisen toimiessa mittarina, Pohjanmaan poliisilaitos oli vuonna 2022 Suomen neljänneksi pienin poliisilaitos.

Pohjanmaan poliisilaitoksella on erillinen työrikosten esikäsittely-yksikkö, joka vastaa vaativimpien työrikosten tutkinnasta. Ei niin vaativien työrikosten tutkinta suoritetaan muissa tutkintaryhmissä, mutta tällöin työrikosten esikäsittely-yksikkö laatii tutkittavasta rikoksesta tutkintasuunnitelman sekä avustaa tarvittaessa tutkijaa rikoksen esitutkinnassa. Kyselyn mukaan tällä työrikosten esikäsittelytoiminnolla esitutkinnan laatu ja koko esitutkinta prosessi on nopeutunut valtavasti.

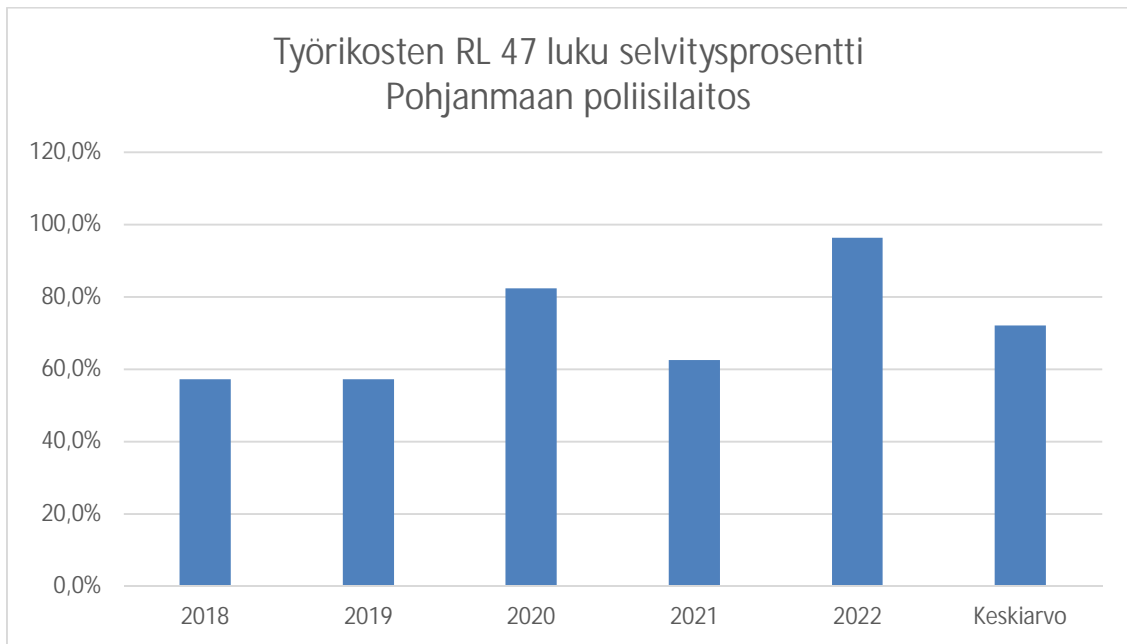
Pohjanmaan poliisilaitoksella ilmenee vuosittain mittausvälillä 18–34 työrikosta vuodessa, keskiarvon ollessa 26 työrikosta vuodessa, jotka päätyvät poliisin tietoon (kuviot 17.). Pohjanmaan poliisilaitoksen alueella työrikosten määrän kehitys on nouseva. Lukumääräisesti eniten rikosilmoituksia työrikoksista kirjataan työturvallisuusrikoksista, työsyrynnästä, kiskonnantapaisesta työsyrynnästä sekä työaika-suojelurikoksista muiden työrikosten rikosnimikkeiden osuuden jäädessä vähäiseksi.

Kuvio 17. Työrikosten RL 47 luku ilmeneminen Pohjanmaan poliisilaitoksella (Polstat).

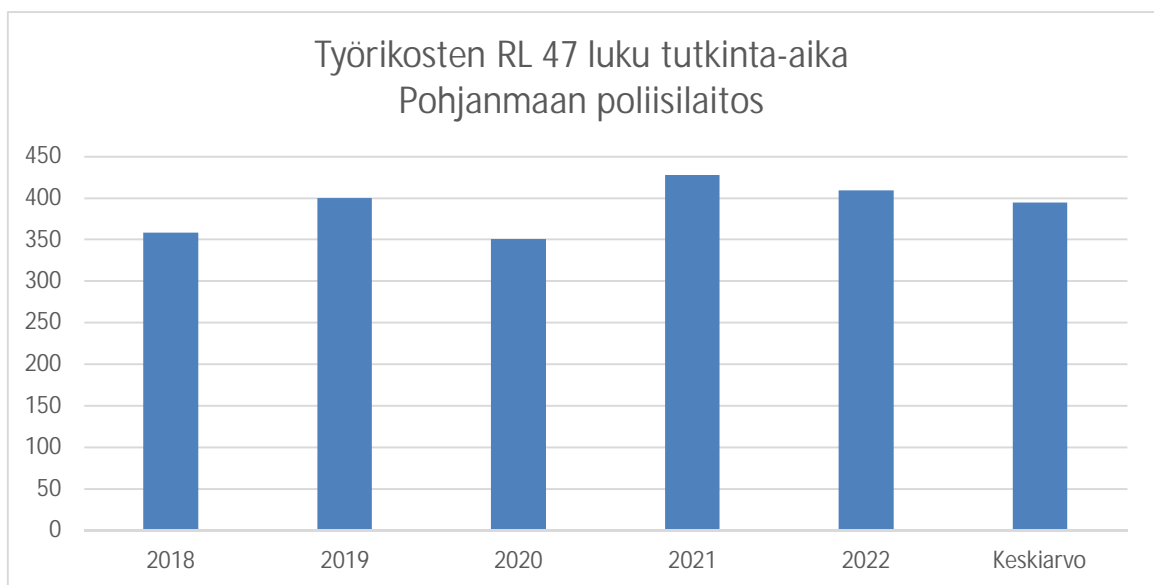
Työrikosten selvitysprosentti Pohjanmaan poliisilaitoksella on mittausvälillä vaihdellut 57,1 %:n ja 96,3 %:n välillä, keskiarvon ollessa 72,1 % (kuviot 18.). Valtakunnalliseen keskiarvoon 61,4 %:iin

verrattuna, Pohjanmaan poliisilaitoksen työrikkosten selvitysprosentin keskiarvo on mittausvälillä ollut 10,7 % korkeampi.

Kuvio 18. Pohjanmaan poliisilaitoksen RL 47 luvun työrikkosten selvitysprosentti (Polstat).

Työrikkosten tutkinta-aika Pohjanmaan poliisilaitoksella on mittausvälillä vaihdellut 350 vuorokauden ja 409 vuorokauden välillä, keskiarvon ollessa 395 vuorokautta (kuvio 19.). Valtakunnalliseen keskiarvoon 332 vuorokautta verrattuna, Pohjanmaan poliisilaitoksen työrikkosten tutkinta-ajan keskiarvo on mittausvälillä ollut 63 vuorokautta pidempi.

Kuvio 19. Pohjanmaa poliisilaitoksen RL 47 luvun työrikkosten tutkinta-aika (Polstat).

Johtopäätökset työrikosten tutkinnasta erillisessä tutkintaryhmässä

Edellä mainituille Helsingin ja Pohjanmaan poliisilaitoksille on mittausvälillä kirjattu keskimäärin yhteensä 82 (Helsinki 56 ja Pohjanmaa 26) työrikokseksi luokiteltua epäiltyä rikosta vuodessa. Em. poliisilaitosten työrikosten selvitysprosentin keskiarvo mittausvälillä on ollut 60,7 % (Helsinki 49,2 % ja Pohjanmaa 72,1 %). Tämä työrikosten selvitysprosentti on hyvin lähellä valtakunnan keskiarvoa 61,4 %, ollen tosin valtakunnan keskiarvoa 0,7 % matalampi. Samaisten poliisilaitosten työrikosten tutkinta-ajan keskiarvo mittausvälillä on ollut 407 vuorokautta (Helsinki 418 ja Pohjanmaa 395). Tämä tutkinta-ajan keskiarvo on 75 vuorokautta pidempi kuin valtakunnan keskiarvo 332 vuorokautta.

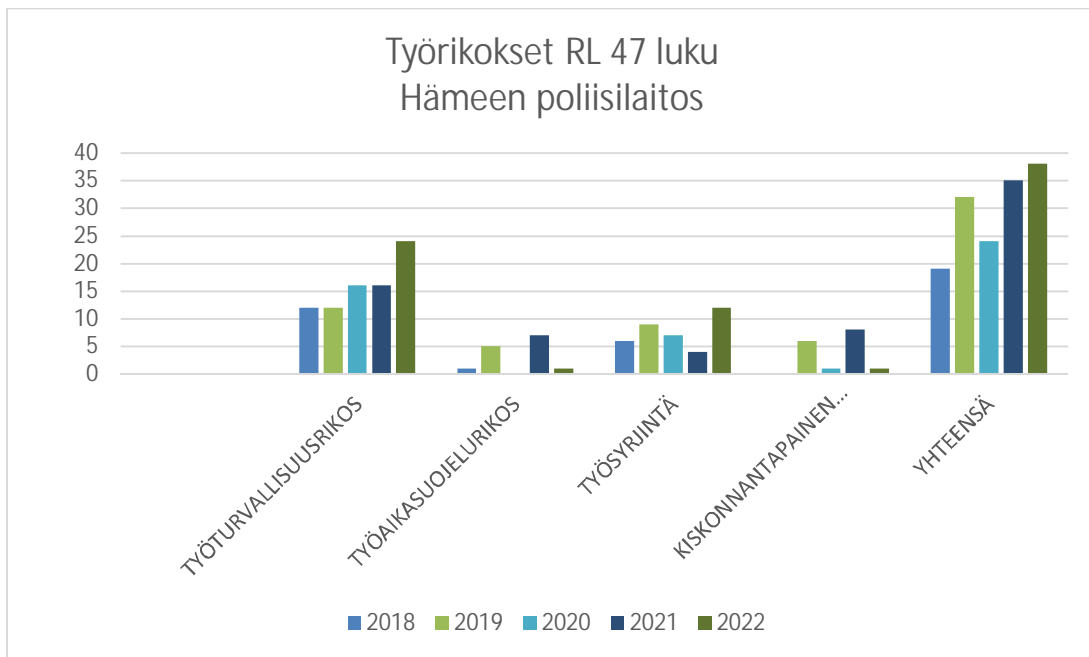
4.5.2 Työrikosten tutkinta on keskitetty osin tai kokonaan talousrikostutkintayksiköihin

Hämeen poliisilaitos

Hämeen poliisilaitoksella työrikosten tutkinta on keskitetty kolmeen talous- ja petosrikostutkinta ryhmään. Ryhmien uusien työntekijöiden perehdytykseen kuuluu osana opastus työrikosten tutkintaan. Lisäksi Poliisiammattikorkeakoulussa järjestettävä työrikosten tutkintakurssi on suoritettavissa.

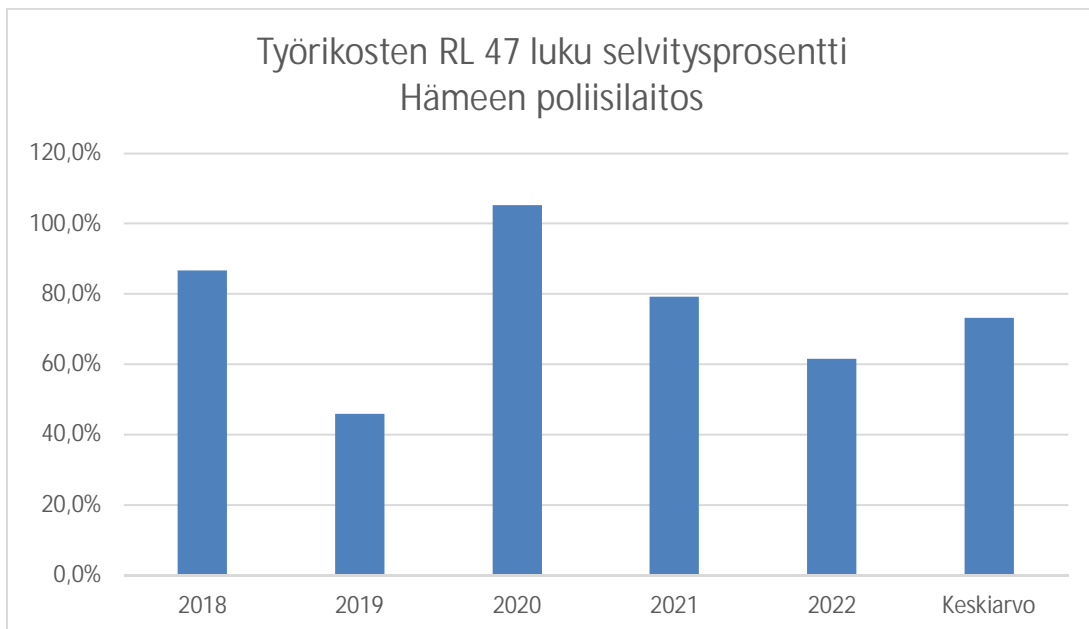
Hämeen poliisilaitoksella työskenteli vuonna 2019 noin 429 poliisivirassa olevaa henkilöä, joista noin 197 rikostorjunnan sektorilla, jossa työrikosten esitutkinta suoritetaan (Hämeen poliisilaitos, toimintakertomus 2019, 10 ja 18). Asukkaita Hämeen poliisilaitoksen toiminta-alueella asui vuonna 2022 noin 375 000 (Poliisihallitus 2023, 62). Asukasmäärällä mitattuna Hämeen poliisilaitos on Suomen kolmanneksi pienin poliisilaitos ja poliisimiesten henkilötyövuosissa mitattuna myös kolmanneksi pienin. Työrikosten ilmenemisen toimiessa mittarina, Hämeen poliisilaitos oli vuonna 2022 Suomen viidenneksi pienin poliisilaitos yhdessä Oulun poliisilaitoksen kanssa.

Hämeen poliisilaitoksella ilmenee vuosittain mittausvälillä 19–38 työrikosta vuodessa, keskiarvon ollessa 30 työrikosta vuodessa, jotka päätyvät poliisin tietoon (kuvio 20.). Hämeen poliisilaitoksen alueella työrikosten määrän kehitys on nouseva. Lukumääräisesti eniten rikosilmoituksia työrikoksista kirjataan työturvallisuusrikoksista, työsyrynnästä, kiskonnantapaisesta työsyrynnästä sekä työaika-suojelurikoksista muiden työrikosten rikosnimikkeiden osuuden jäädessä hyvin vähäiseksi.

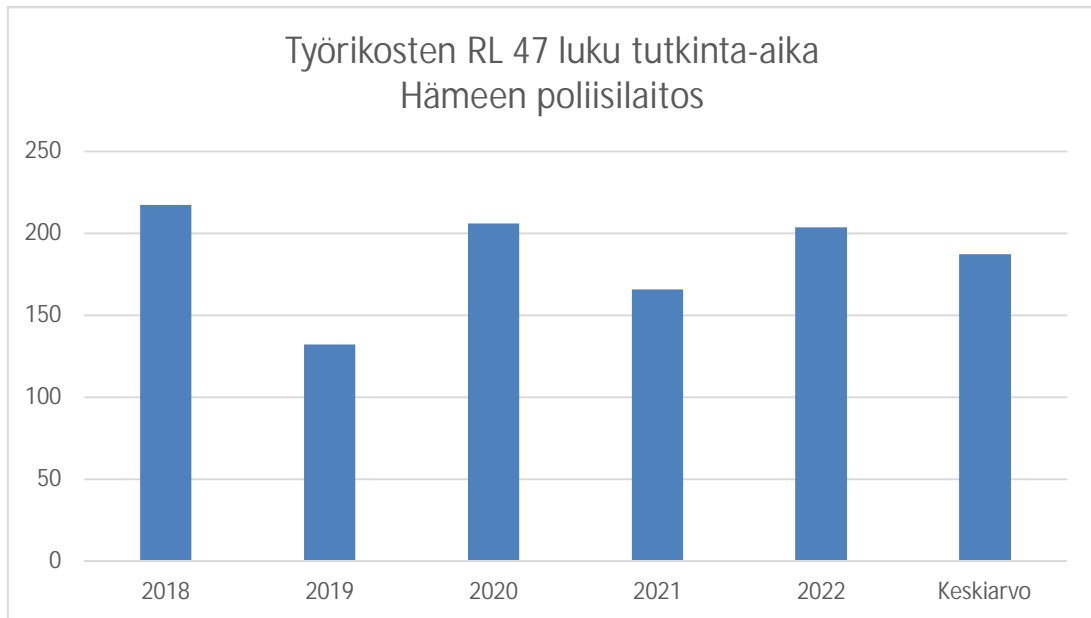
Kuvio 20. Työrikkosten RL 47 luku ilmeneminen Hämeen poliisilaitoksella (Polstat).

Työrikkosten selvitysprosentti Hämeen poliisilaitoksella on mittausvälillä vaihdellut 45,8 %:n ja 105,3 %:n välillä, keskiarvon ollessa 73,1 % (kuvio 21.). Valtakunnalliseen keskiarvoon 61,4 %:iin verrattuna, Hämeen poliisilaitoksen työrikkosten selvitysprosentin keskiarvo on mittausvälillä ollut 11,7 % korkeampi.

Kuvio 21. Hämeen poliisilaitoksen RL 47 luvun työrikkosten selvitysprosentti (Polstat).

Työrikosten tutkinta-aika Hämeen poliisilaitoksella on mittausvälillä vaihdellut 132 vuorokauden ja 217 vuorokauden välillä, keskiarvon ollessa 187 vuorokautta (kuvio 22.). Valtakunnalliseen keskiarvoon 332 vuorokautta verrattuna, Hämeen poliisilaitoksen työrikosten tutkinta-ajan keskiarvo on mittausvälillä ollut 145 vuorokautta lyhyempi.

Kuvio 22. Hämeen poliisilaitoksen RL 47 luvun työrikosten tutkinta-aika (Polstat).

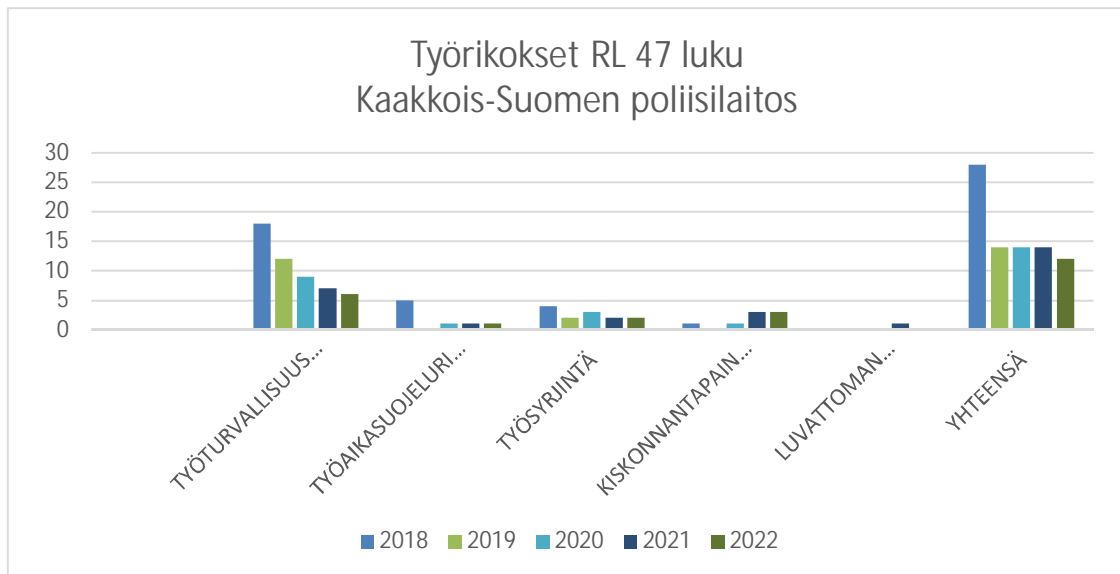
Kaakkois-Suomen poliisilaitos

Kaakkois-Suomen poliisilaitoksella työrikosten tutkinta on keskitetty talousrikostutkintayksikköön. Tarkkaa tietoa siitä kuinka suuri osa työrikoksista tutkivista henkilöistä on saanut työrikosten tutkintaan liittyvää koulutusta, ei kyselyyn vastaajalla ollut.

Kaakkois-Suomen poliisilaitoksella työskenteli vuonna 2019 noin 371 poliisivirassa olevaa henkilöä, joista noin 187 rikostorjunnan sektorilla, jossa työrikosten esitutkinta suoritetaan (Kaakkois-Suomen poliisilaitos, toimintakertomus 2019, 11 ja 20). Asukkaita Kaakkois-Suomen poliisilaitoksen toiminta-alueella asui vuonna 2022 noin 287 000 (Poliisihallitus 2023, 62). Asukasmäärällä mitattuna Kaakkois-Suomen poliisilaitos on Suomen toiseksi pienin poliisilaitos ja poliisimiesten henkilötyövuosissa mitattuna myös toiseksi pienin. Työrikosten ilmenemisen toimiessa mittarina, Kaakkois-Suomen poliisilaitos oli vuonna 2022 Suomen pienin poliisilaitos yhdessä Lapin poliisilaitoksen kanssa.

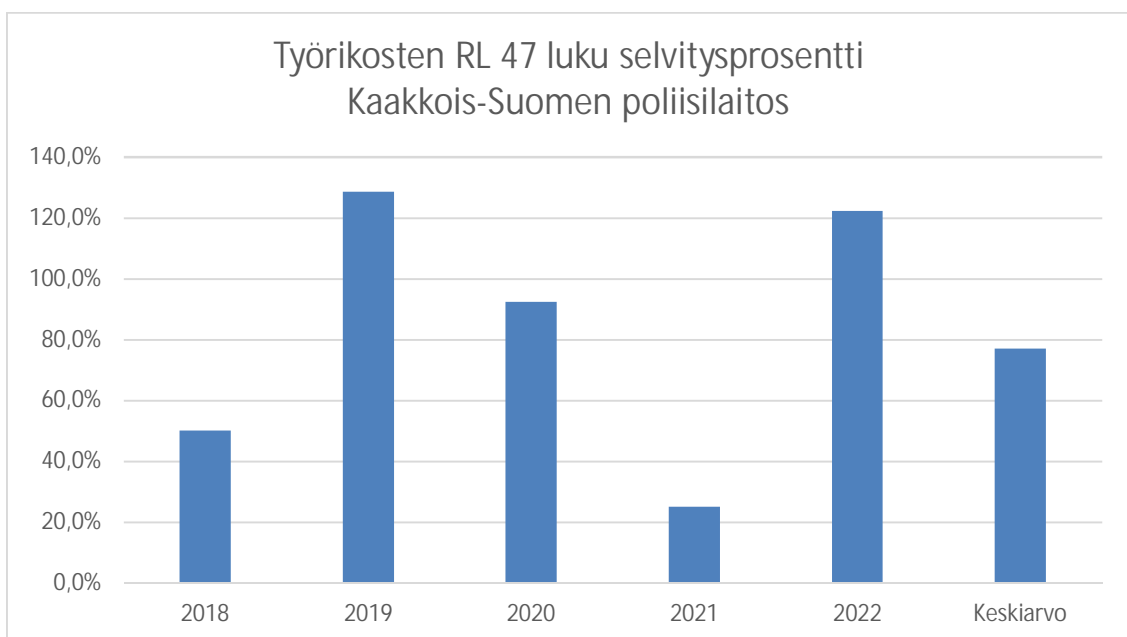
Kaakkois-Suomen poliisilaitoksella ilmenee vuosittain mittausvälillä 12–28 työrikosta vuodessa, keskiarvon ollessa 16 työrikosta vuodessa, jotka päätyvät poliisin tietoon (kuvio 23.). Kaakkois-Suomen poliisilaitoksen alueella työrikosten määrän kehitys on laskeva. Lukumääräisesti eniten

rikosilmoituksia työrikoksista kirjataan työturvallisuusrikoksista, työsyrynnästä, kiskonnantapaisesta työsyrynnästä sekä työaikasuojelurikoksista muiden työrikosten rikosnimikkeiden osuuden jäädessä hyvin vähäiseksi.

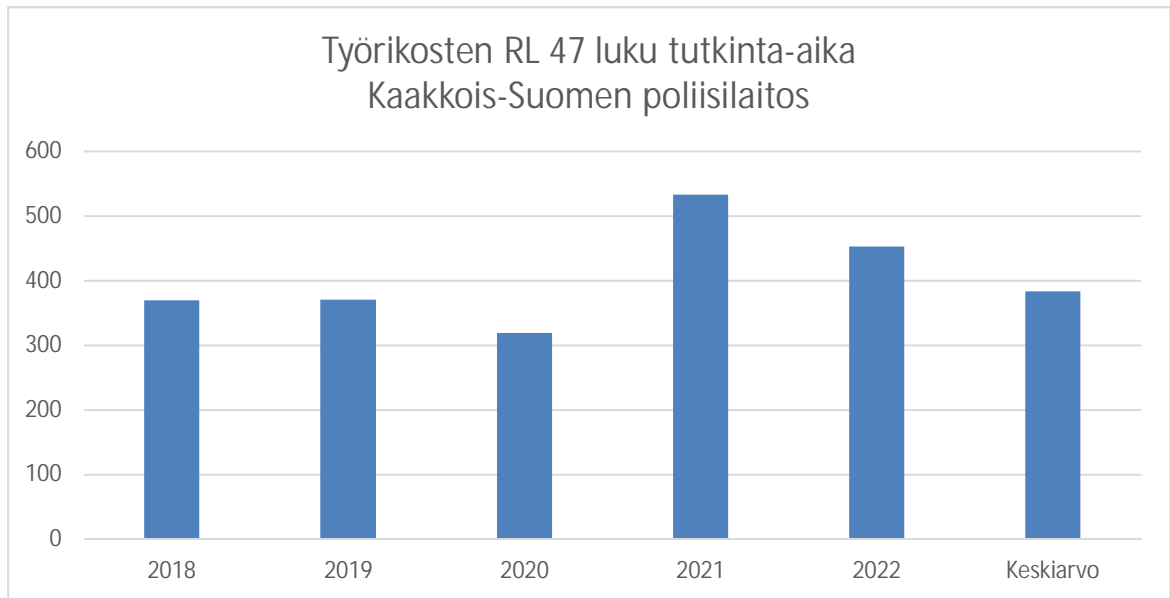
Kuvio 23. Työrikosten RL 47 luku ilmeneminen Kaakkois-Suomen poliisilaitoksella (Polstat).

Työrikosten selvitysprosentti Kaakkois-Suomen poliisilaitoksella on mittausvälillä vaihdellut 25,0 %:n ja 128,6 %:n välillä, keskiarvon ollessa 77,0 % (kuvio 24.). Valtakunnalliseen keskiarvoon 61,4 %:iin verrattuna, Kaakkois-Suomen poliisilaitoksen työrikosten selvitysprosentin keskiarvo on mittausvälillä ollut 15,6 % korkeampi.

Kuvio 24. Kaakkois-Suomen poliisilaitoksen RL 47 luvun työrikosten selvitysprosentti (Polstat).

Työrikosten tutkinta-aika Kaakkois-Suomen poliisilaitoksella on mittausvälillä vaihdellut 319 vuorokauden ja 533 vuorokauden välillä, keskiarvon ollessa 384 vuorokautta (kuvio 25.). Valtakunnalliseen keskiarvoon 332 vuorokautta verrattuna, Kaakkois-Suomen poliisilaitoksen työrikosten tutkinta-ajan keskiarvo on mittausvälillä ollut 52 vuorokautta pidempi.

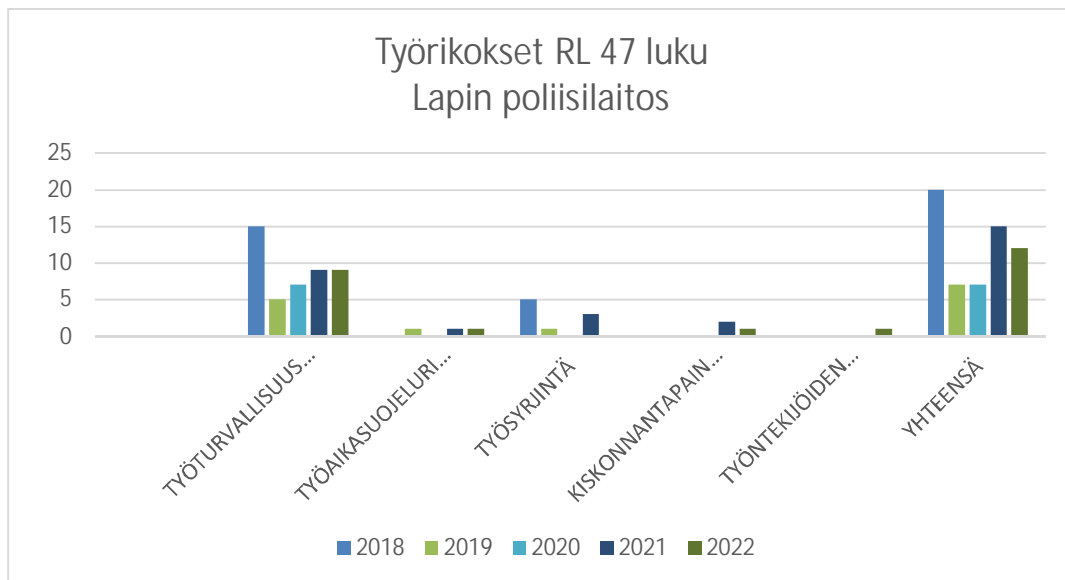
Kuvio 25. Kaakkois-Suomen poliisilaitoksen RL 47 luvun työrikosten tutkinta-aika (Polstat).

Lapin poliisilaitos

Lapin poliisilaitoksella vaativat työrikkokset tutkitaan talousrikostutkintayksikössä, mutta työtapaturmat tutkitaan monialatutkintaryhmissä. Lapin poliisilaitoksella on käynnissä työjärjestysmuutos, jonka on tarkoitus vuoden 2023 aikana ottaa kantaa tarkemmin, missä yksikössä tai yksiköissä työrikkokset Lapin poliisilaitoksella jatkossa tutkitaan. Yksittäiset tutkijat Lapin poliisilaitokselta ovat suorittaneet Poliisiammattikorkeakoulussa järjestettävän työrikosten tutkintakurssin.

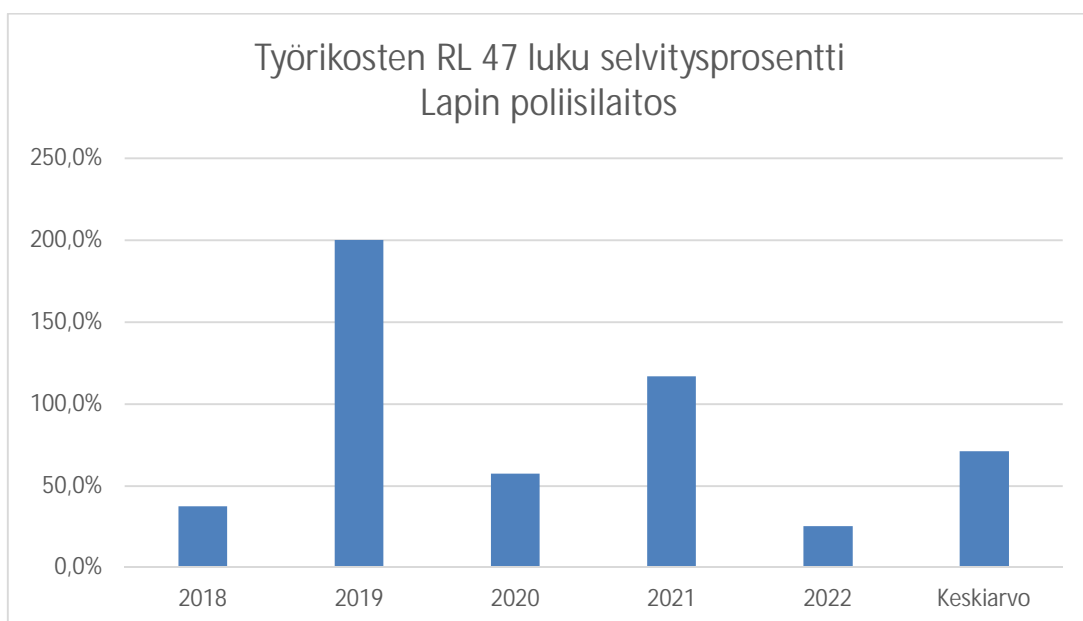
Lapin poliisilaitoksella työskenteli vuonna 2019 noin 300 poliisivirassa olevaa henkilöä, joista noin 130 rikostorjunnan sektorilla, jossa työrikosten esitutkinta suoritetaan (Lapin poliisilaitos, toimintakertomus 2019, 13 ja 17). Asukkaita Lapin poliisilaitoksen toiminta-alueella asui vuonna 2022 noin 176 000 (Poliisihallitus 2023, 62). Asukasmäärällä mitattuna Lapin poliisilaitos on Suomen pienin poliisilaitos ja poliisimiesten henkilötyövuosissa mitattuna myös pienin. Työrikosten ilmenemisen toimiessa mittarina, Lapin poliisilaitos oli vuonna 2022 Suomen pienin poliisilaitos yhdessä Kaakkois-Suomen poliisilaitoksen kanssa.

Lapin poliisilaitoksella ilmenee vuosittain mittausvälillä 7–20 työrikosta vuodessa, keskiarvon ollessa 12 työrikosta vuodessa, jotka päätyvät poliisin tietoon (kuvio 26.). Lapin poliisilaitoksen alueella työrikosten määrän kehitys on laskeva. Lukumääräisesti eniten rikosilmoituksia työrikoksista kirjataan työturvallisuusrikoksista, työsyrynnästä, kiskonnantapaisesta työsyrynnästä sekä työaika-suojelurikoksista muiden työrikosten rikosnimikkeiden osuuden jäädessä hyvin vähäiseksi.

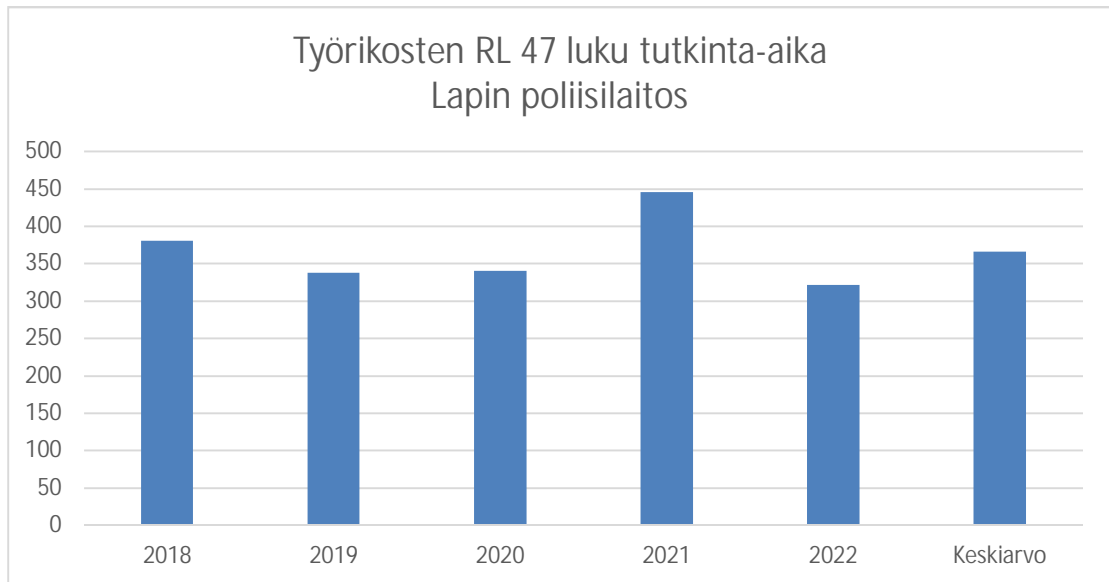
Kuvio 26. Työrikosten RL 47 luku ilmeneminen Lapin poliisilaitoksella (Polstat).

Työrikosten selvitysprosentti Lapin poliisilaitoksella on mittausvälillä vaihdellut 25,0 %:n ja 200,0 %:n välillä, keskiarvon ollessa 70,8 % (kuvio 27.). Valtakunnalliseen keskiarvoon 61,4 %:iin verrattuna, Lapin poliisilaitoksen työrikosten selvitysprosentin keskiarvo on mittausvälillä ollut 9,4 % korkeampi.

Kuvio 27. Lapin poliisilaitoksen RL 47 luvun työrikosten selvitysprosentti (Polstat).

Työrikosten tutkinta-aika Lapin poliisilaitoksella on mittausvälillä vaihdellut 321 vuorokauden ja 445 vuorokauden välillä, keskiarvon ollessa 365 vuorokautta (kuvio 28.). Valtakunnalliseen keskiarvoon 332 vuorokautta verrattuna, Lapin poliisilaitoksen työrikosten tutkinta-ajan keskiarvo on mittausvälillä ollut 33 vuorokautta pidempi.

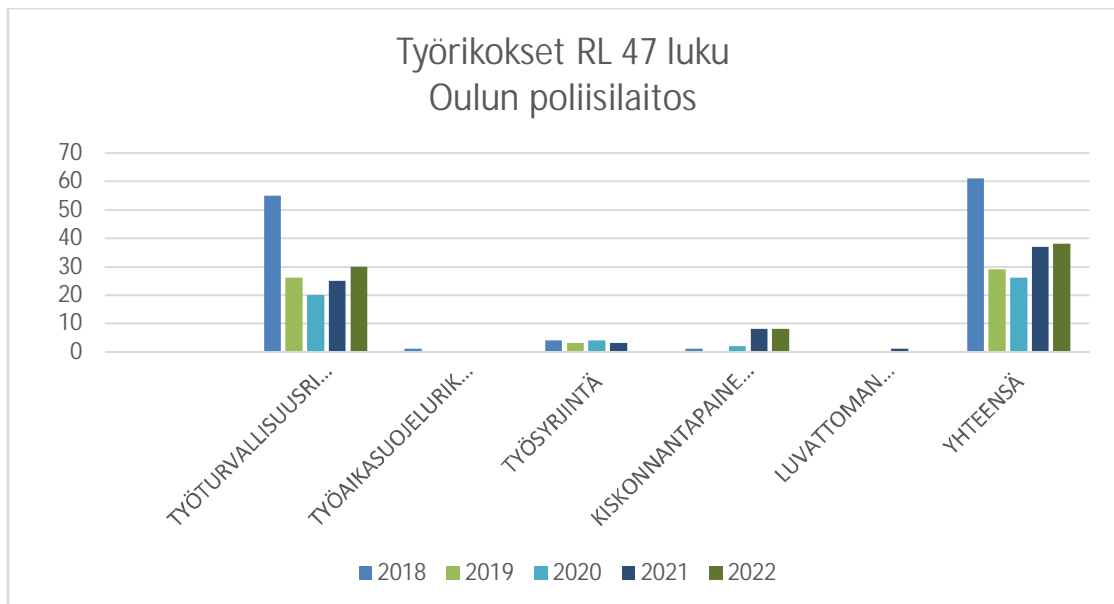
Kuvio 28. Lapin poliisilaitoksen RL 47 luvun työrikosten tutkinta-aika (Polstat).

Oulun poliisilaitos

Oulun poliisilaitoksella työrikosten tutkinta on keskitetty talousrikostutkintayksikköön. Yksikössä on kaksi päätoimista työrikosten tutkijaa.

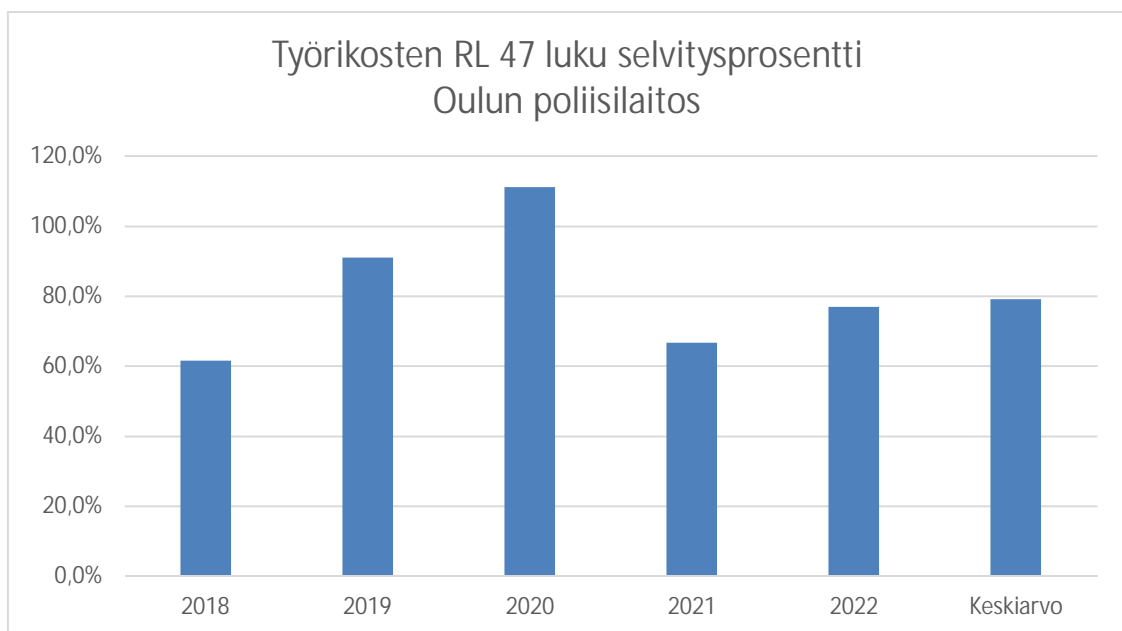
Oulun poliisilaitoksella työskenteli vuonna 2019 noin 555 poliisivirassa olevaa henkilöä, joista noin 243 rikostorjunnan sektorilla, jossa työrikosten esitutkinta suoritetaan (Oulun poliisilaitos, toimintakertomus 2019, 10 ja 15). Asukkaita Oulun poliisilaitoksen toiminta-alueella asui vuonna 2022 noin 487 000 (Poliisihallitus 2023, 62). Asukasmäärällä mitattuna Oulun poliisilaitos on Suomen kuudenneksi suurin poliisilaitos ja poliisimiesten henkilötyövuosissa mitattuna myös kuudenneksi suurin. Työrikosten ilmenemisen toimiessa mittarina, Oulun poliisilaitos oli vuonna 2022 myös Suomen kuudenneksi suurin poliisilaitos yhdessä Hämeen poliisilaitoksen kanssa.

Oulun poliisilaitoksella ilmenee vuosittain mittausvälillä 26–61 työrikosta vuodessa, keskiarvon ollessa 38 työrikosta vuodessa, jotka päätyvät poliisin tietoon (kuvio 29.). Oulun poliisilaitoksen alueella työrikosten määrän kehitys on laskeva. Lukumääräisesti eniten rikosilmoituksia työrikoksista kirjataan työturvallisuusrikoksista, työsyrynnästä ja kiskonnantapaisesta työsyrynnästä, muiden työrikosten rikosnimikkeiden osuuden jäädessä hyvin vähäiseksi.

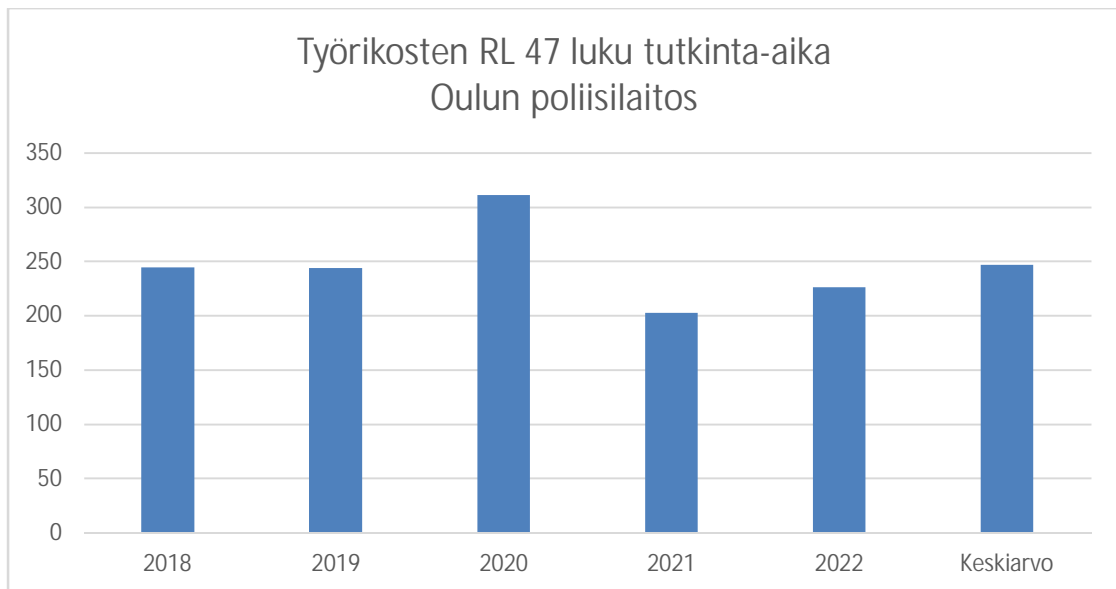
Kuvio 29. Työrikkosten RL 47 luku ilmeneminen Oulun poliisilaitoksella (Polstat).

Työrikkosten selvitysprosentti Oulun poliisilaitoksella on mittausvälillä vaihdellut 61,5 %:n ja 111,1 %:n välillä, keskiarvon ollessa 79,0 % (kuvio 30.). Valtakunnalliseen keskiarvoon 61,4 %:iin verrattuna, Oulun poliisilaitoksen työrikkosten selvitysprosentin keskiarvo on mittausvälillä ollut 17,6 % korkeampi.

Kuvio 30. Oulun poliisilaitoksen RL 47 luvun työrikkosten selvitysprosentti (Polstat).

Työrikkosten tutkinta-aika Oulun poliisilaitoksella on mittausvälillä vaihdellut 203 vuorokauden ja 311 vuorokauden välillä, keskiarvon ollessa 247 vuorokautta (kuvio 31.). Valtakunnalliseen keskiarvoon 332 vuorokautta verrattuna, Oulun poliisilaitoksen työrikkosten tutkinta-ajan keskiarvo on mittausvälillä ollut 85 vuorokautta lyhyempi.

Kuvio 31. Oulun poliisilaitoksen RL 47 luvun työrikosten tutkinta-aika (Polstat).

Johtopäätökset työrikosten tutkinnan keskittämisestä osin tai kokonaan talousrikostutkintayksiköihin

Hämeen poliisilaitos, Kaakkois-Suomen poliisilaitos, Lapin poliisilaitos ja Oulun poliisilaitos ovat tutkimuksen mittausvälillä keskittäneet työrikosten tutkinnan osittain tai kokonaan talousrikostutkintayksiköihin tai ryhmiin. Näiden poliisilaitosten työrikosten tutkinnan järjestämisen tehokkuutta on selvitetty jokaisen poliisilaitoksen työrikosten ilmenemistä, selvitysprosenttia ja tutkinta-aikaa koskevista kuvioista. Työrikosten tutkinnan osittain tai kokonaan keskittäneiden poliisilaitosten keskiarvojen tutkimisella voidaan tehdä päätelmiä siitä, onko työrikosten tutkinnan keskittäminen talousrikostutkintayksiköihin ollut tehokasta.

Em. poliisilaitoksille on kirjattu mittausvälillä keskimäärin yhteensä 96 (Häme 30, Kaakkois-Suomi 16, Lappi 12 ja Oulu 38) työrikokseksi luokiteltua epäiltyä rikosta vuodessa. Poliisilaitosten työrikosten selvitysprosenttien keskiarvo on 75,0 % (Häme, 73,1 %, Kaakkois-Suomi 77 %, Lappi 70,8 % ja Oulu 79 %). Tämä on 13,6 % korkeampi kuin työrikosten selvitysprosentin keskiarvo Suomessa. Työrikosten tutkinta-ajan keskiarvo edellä mainituilla poliisilaitoksilla on 296 vuorokautta (Häme 187, Kaakkois-Suomi 384, Lappi 365 ja Oulu 249). Tämä on 36 vuorokautta lyhyempi kuin työrikosten tutkinta-ajan keskiarvo Suomessa.

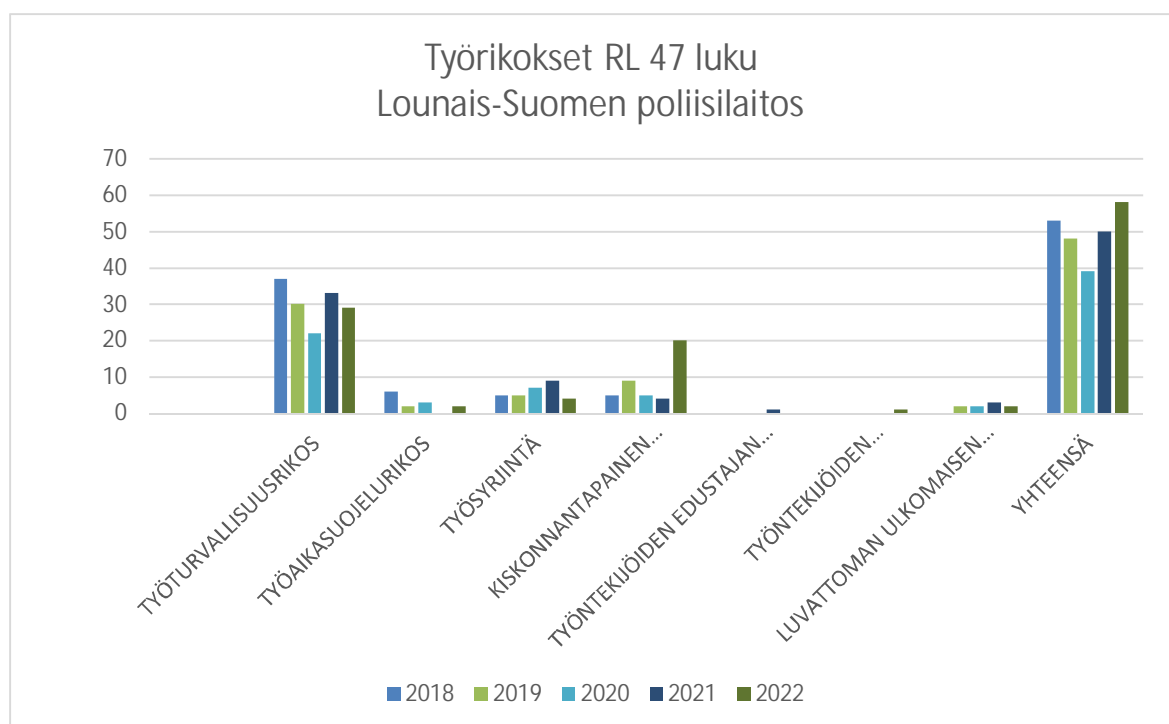
4.5.3 Työrikkokset tutkitaan aika- ja aluevastuu periaatteen mukaisesti monialatutkinnassa

Lounais-Suomen poliisilaitos

Lounais-Suomen poliisilaitoksella työrikkosten tutkinta on keskitetty 1.1.2023 alkaen talousrikostutkintayksikköön. Ennen tätä työrikkokset tutkittiin aika- ja aluevastuu periaatteella alueen eri poliisiasemilla ja eri tutkintayksiköissä. Muutamilla Lounais-Suomen poliisilaitoksen työrikkoksia tutkivilla henkilöillä on suoritettuna Poliisiammattikorkeakoululla järjestettävä työrikkosten tutkintakurssi.

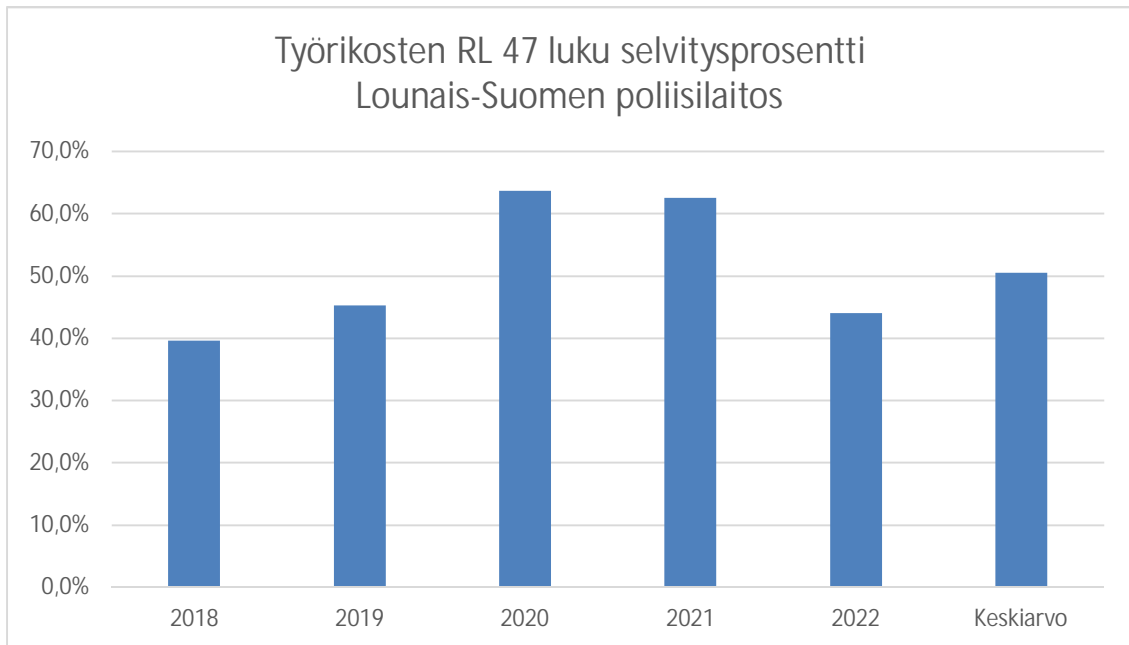
Lounais-Suomen poliisilaitoksella työskenteli vuonna 2019 noin 771 poliisivirassa olevaa henkilöä, joista noin 382 rikostorjunnan sektorilla, jossa työrikkosten esitutkinta suoritetaan (Lounais-Suomen poliisilaitos, toimintakertomus 2019, 14 ja 20). Asukkaita Lounais-Suomen poliisilaitoksen toiminta-alueella asui vuonna 2022 noin 698 000 (Poliisihallitus 2023, 62). Asukasmäärällä mitattuna Lounais-Suomen poliisilaitos on Suomen toiseksi suurin poliisilaitos ja poliisimiesten henkilötöyvuosissa mitattuna kolmanneksi suurin. Työrikkosten ilmenemisen toimiessa mittarina, Lounais-Suomen poliisilaitos oli vuonna 2022 Suomen toiseksi suurin poliisilaitos.

Lounais-Suomen poliisilaitoksella ilmenee vuosittain mittausvälillä 39–58 työrikkosta vuodessa, keskiarvon ollessa 50 työrikkosta vuodessa, jotka päätyvät poliisin tietoon (kuvio 32.). Lounais-Suomen poliisilaitoksen alueella työrikkosten määrän kehitys on nouseva. Lukumääräisesti eniten rikosilmoituksia työrikkoksista kirjataan työturvallisuusrikoksista, työsyrynnästä, kiskonnantapaisesta työsyrynnästä sekä työaika-suojelurikkoksista muiden työrikkosten rikosnimikkeiden osuuden jäädessä vähäiseksi.

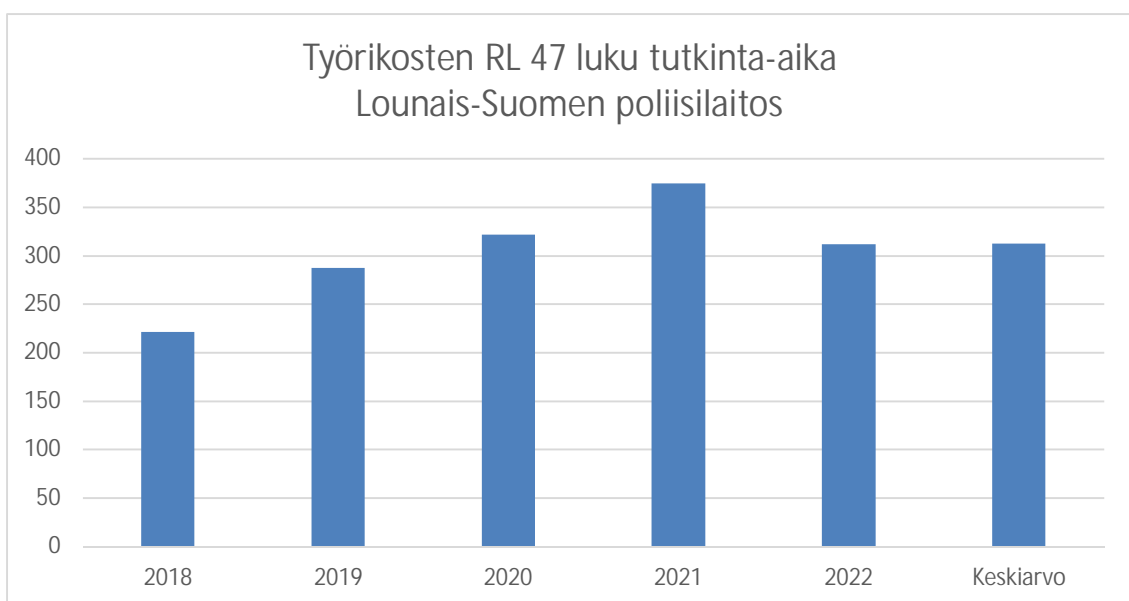
Kuvio 32. Työrikkosten RL 47 luku ilmeneminen Lounais-Suomen poliisilaitoksella (Polstat).

Työrikosten selvitysprosentti Lounais-Suomen poliisilaitoksella on mittausvälillä vaihdellut 39,5 %:n ja 63,6 %:n välillä, keskiarvon ollessa 50,5 % (kuvio 33.). Valtakunnalliseen keskiarvoon 61,4 %:iin verrattuna, Lounais-Suomen poliisilaitoksen työrikosten selvitysprosentin keskiarvo on mittausvälillä ollut 10,9 % matalampi.

Kuvio 33. Lounais-Suomen poliisilaitoksen RL 47 luvun työrikosten selvitysprosentti (Polstat).

Työrikosten tutkinta-aika Lounais-Suomen poliisilaitoksella on mittausvälillä vaihdellut 221 vuorokauden ja 375 vuorokauden välillä, keskiarvon ollessa 312 vuorokautta (kuvio 34.). Valtakunnalliseen keskiarvoon 332 vuorokautta verrattuna, Lounais-Suomen poliisilaitoksen työrikosten tutkinta-ajan keskiarvo on mittausvälillä ollut 20 vuorokautta lyhyempi.

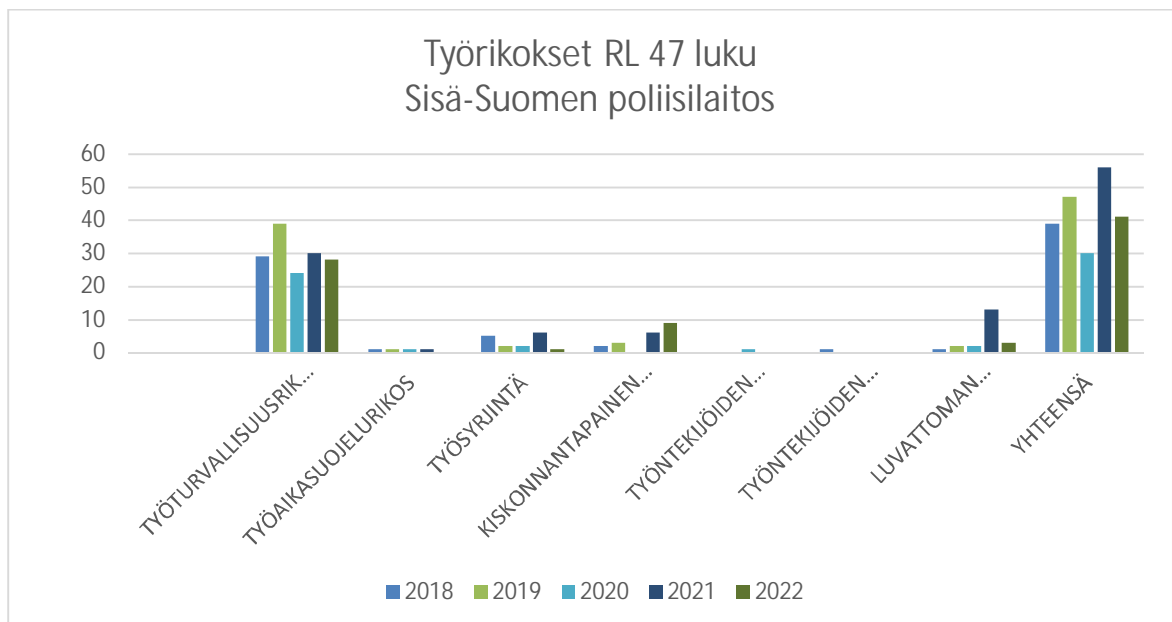
Kuvio 34. Lounais-Suomen poliisilaitoksen RL 47 luvun työrikosten tutkinta-aika (Polstat).

Sisä-Suomen poliisilaitos

Sisä-Suomen poliisilaitoksella työrikkokset tutkitaan alue- ja aikavastuu periaatteella. Työrikkokset kuitenkin jaetaan alueellisesti henkilöille, jotka ovat aikaisemminkin työrikkoksia tutkineet. Vain harva Sisä-Suomen poliisilaitoksella työrikkoksia tutkiva, on suorittanut työrikkosten tutkintakurssin Poliisiammattikorkeakoululla.

Sisä-Suomen poliisilaitoksella työskenteli vuonna 2019 noin 817 poliisivirassa olevaa henkilöä, joista noin 386 rikostorjunnan sektorilla, jossa työrikkosten esitutkinta suoritetaan (Sisä-Suomen poliisilaitos, toimintakertomus 2019, 8 ja 16). Asukkaita Sisä-Suomen poliisilaitoksen toiminta-alueella asui vuonna 2022 noin 800 000 (Poliisihallitus 2023, 62). Asukasmäärällä mitattuna Sisä-Suomen poliisilaitos on Suomen suurin poliisilaitos ja poliisimiesten henkilötyövuosissa mitattuna toiseksi suurin. Työrikkosten ilmenemisen toimiessa mittarina, Sisä-Suomen poliisilaitos oli vuonna 2022 Suomen viidenneksi suurin poliisilaitos.

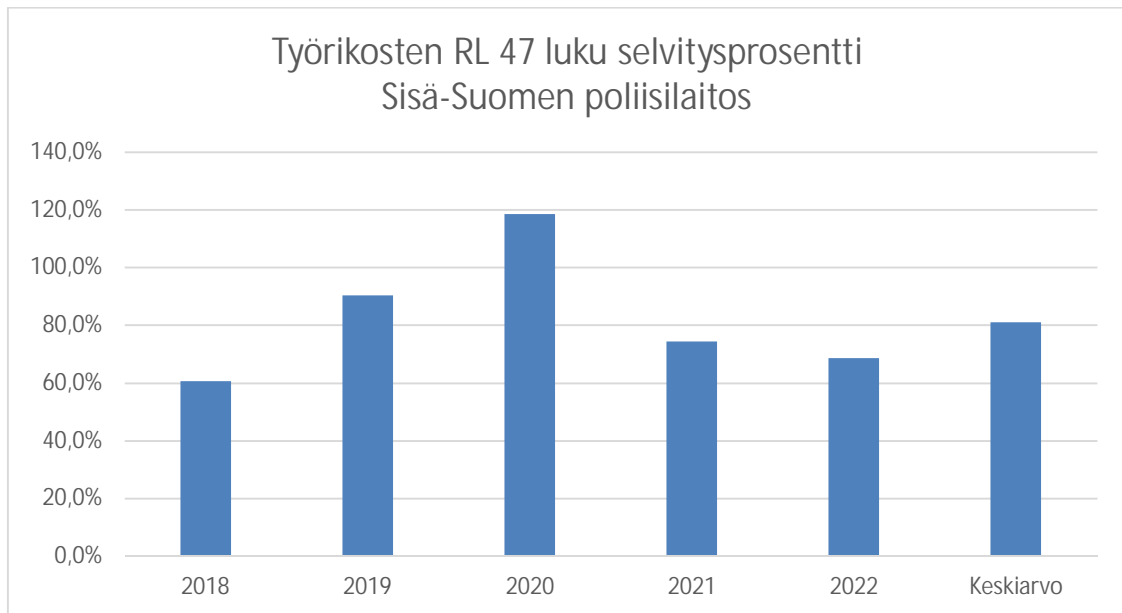
Sisä-Suomen poliisilaitoksella ilmenee vuosittain mittausvälillä 30–56 työrikkosta vuodessa, keskiarvon ollessa 43 työrikkosta vuodessa, jotka päätyvät poliisin tietoon (kuvio 35.). Sisä-Suomen poliisilaitoksen alueella työrikkosten määrän kehitys on nouseva. Lukumääräisesti eniten rikosilmoituksia työrikkoksista kirjataan työturvallisuusrikoksista, työsyrynnästä, kiskonnantapaisesta työsyrynnästä sekä luvattoman ulkomaisen työvoiman käytöstä, muiden työrikkosten rikosnimikkeiden osuuden jäädessä vähäiseksi.

Kuvio 35. Työrikkosten RL 47 luku ilmeneminen Sisä-Suomen poliisilaitoksella (Polstat).

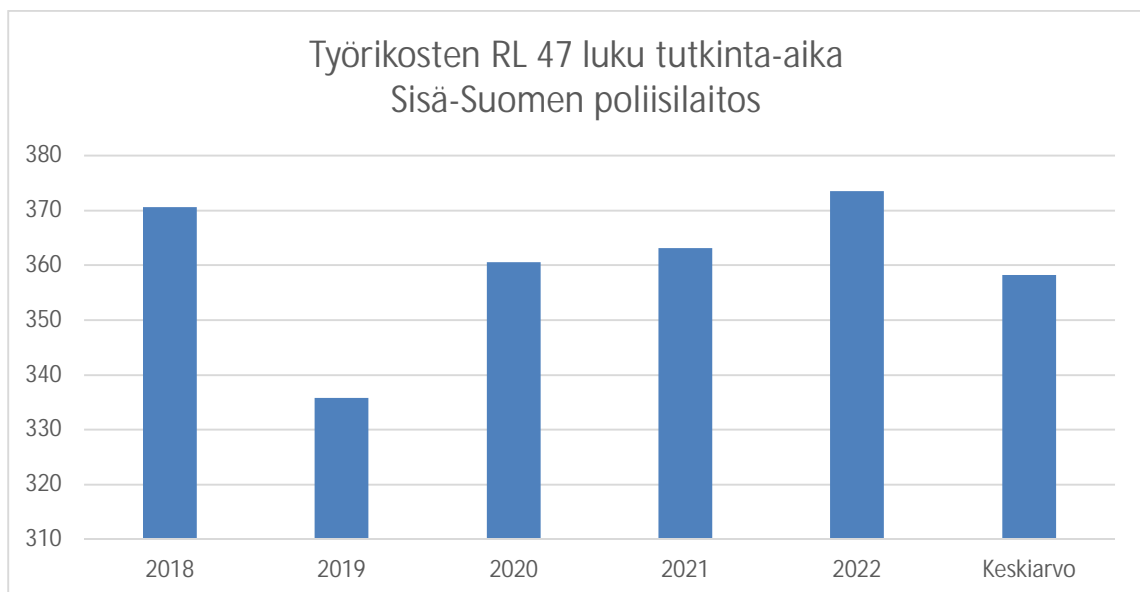
Työrikkosten selvitysprosentti Sisä-Suomen poliisilaitoksella on mittausvälillä vaihdellut 60,6 %:n ja 118,5 %:n välillä, keskiarvon ollessa 81,0 % (kuvio 36.). Valtakunnalliseen keskiarvoon 61,4 %:iin

verrattuna, Sisä-Suomen poliisilaitoksen työrikosten selvitysprosentin keskiarvo on mittausvälillä ollut 19,6 % korkeampi.

Kuvio 36. Sisä-Suomen poliisilaitoksen RL 47 luvun työrikosten selvitysprosentti (Polstat).

Työrikosten tutkinta-aika Sisä-Suomen poliisilaitoksella on mittausvälillä vaihdellut 336 vuorokauden ja 373 vuorokauden välillä, keskiarvon ollessa 358 vuorokautta (kuvio 37.). Valtakunnalliseen keskiarvoon 332 vuorokautta verrattuna, Sisä-Suomen poliisilaitoksen työrikosten tutkinta-ajan keskiarvo on mittausvälillä ollut 26 vuorokautta pidempi.

Kuvio 37. Sisä-Suomen poliisilaitoksen RL 47 luvun työrikosten tutkinta-aika (Polstat).

Johtopäätökset työrikosten tutkinnasta aika- ja aluevastuu periaatteella

Lounais-Suomen ja Sisä-Suomen poliisilaitoksille on mittausvälillä kirjattu keskimäärin yhteensä 93 (Lounais-Suomi 50 ja Sisä-Suomi 43) työrikokseksi luokiteltua epäiltyä rikosta vuodessa. Em. poliisilaitosten työrikosten selvitysprosentin keskiarvo mittausvälillä on ollut 65,8 % (Lounais-Suomi 50,5 % ja Sisä-Suomi 81,0 %). Tämä työrikosten selvitysprosentti on lähellä valtakunnan keskiarvoa 61,4 %, ollen tosin valtakunnan keskiarvoa 4,4 % korkeampi. Samaisten poliisilaitosten työrikosten tutkinta-ajan keskiarvo mittausvälillä on ollut 335 vuorokautta (Lounais-Suomi 312 ja Sisä-Suomi 358). Tämä tutkinta-ajan keskiarvo on niin ikään hyvin lähellä valtakunnan keskiarvoa 332 vuorokautta, ollen tosin valtakunnan keskiarvoa 3 vuorokautta pidempi.

4.5.4 Poliisilaitokset, joiden työrikosten tutkinnan järjestämisestä ei ole tietoa

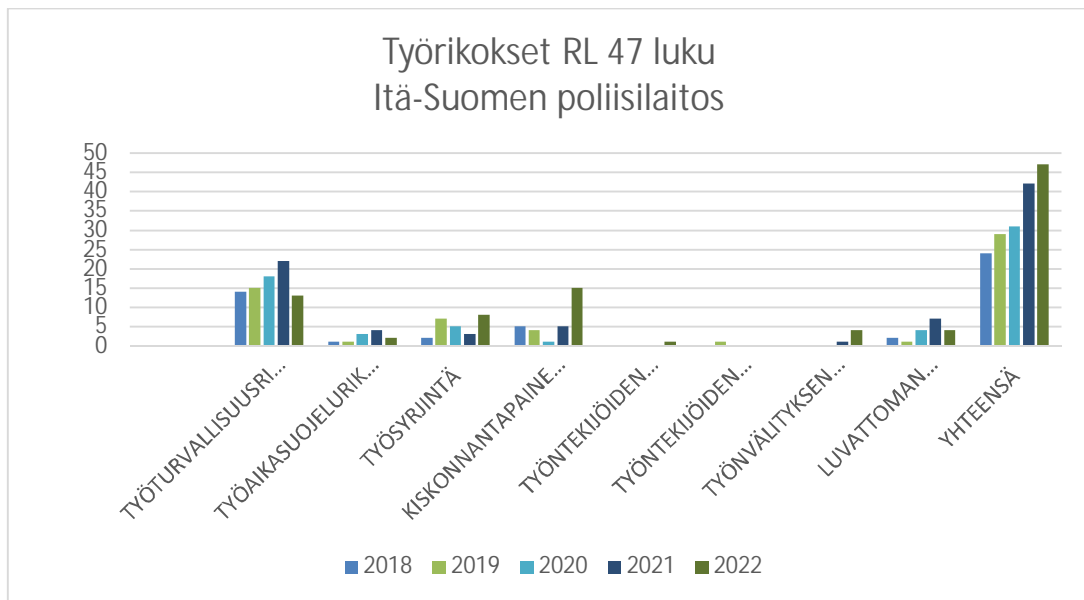
Kolme poliisilaitosta jätti kokonaan vastaamatta tutkimuksen kyselyyn. Nämä poliisilaitokset olivat Itä-Suomen poliisilaitos, Itä-Uudenmaan poliisilaitos ja Länsi-Uudenmaan poliisilaitos. Koska tutkimuksessa ei saatu kerättyä aineistoa, miten ne ovat alueellisesti työrikosten tutkinnan järjestäneet tutkimuksessa ei voida tehdä tarkempia johtopäätöksiä näiden poliisilaitosten osalta.

Itä-Suomen poliisilaitos

Itä-Suomen poliisilaitos ei antanut vastausta suoritettuun Webropol-kyselyyn, joten tarkempia tietoja Itä-Suomen poliisilaitoksen työrikosten tutkinta järjestelyistä tai kehittämiskohteista ei tähän tutkimukseen ollut käytössä.

Itä-Suomen poliisilaitoksella työskenteli vuonna 2019 noin 637 poliisivirassa olevaa henkilöä, joista noin 300 rikostorjunnan sektorilla, jossa työrikosten esitutkinta suoritetaan (Itä-Suomen poliisilaitos, toimintakertomus 2019, 11 ja 16). Asukkaita Itä-Suomen poliisilaitoksen toiminta-alueella asui vuonna 2022 noin 543 000 (Poliisihallitus 2023, 62). Asukasmäärällä mitattuna Itä-Suomen poliisilaitos on Suomen viidenneksi suurin poliisilaitos ja poliisimiesten henkilötyövuosissa mitattuna neljänneksi suurin poliisilaitos. Työrikosten ilmenemisen toimiessa mittarina, Itä-Suomen poliisilaitos oli vuonna 2022 Suomen neljänneksi suurin poliisilaitos.

Itä-Suomen poliisilaitoksella ilmenee vuosittain mittausvälillä 24–47 työrikosta vuodessa, keskiarvon ollessa 35 työrikosta vuodessa, jotka päätyvät poliisin tietoon (kuviot 38.). Itä-Suomen poliisilaitoksen alueella työrikosten määrän kehitys on nouseva. Lukumääräisesti eniten rikosilmoituksia työrikoksista kirjataan työturvallisuusrikoksista, työsyrynnästä, kiskonnantapaisesta työsyrynnästä sekä työaikasuojelurikoksista muiden työrikosten rikosnimikkeiden osuuden jäädessä vähäiseksi. Luvattoman ulkomaisen työvoiman käyttöä kuitenkin Itä-Suomen poliisilaitoksella selkeästi esiintyy.

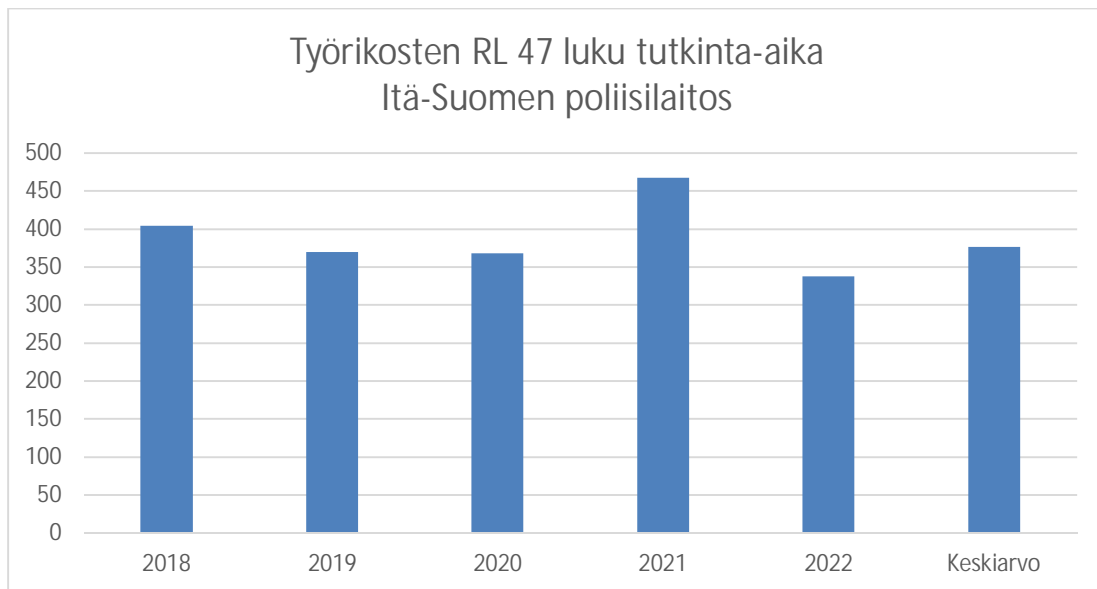
Kuvio 38. Työrikkosten RL 47 luku ilmeneminen Itä-Suomen poliisilaitoksella (Polstat).

Työrikkosten selvitysprosentti Itä-Suomen poliisilaitoksella on mittausvälillä vaihdellut 25,0 %:n ja 105,9 %:n välillä, keskiarvon ollessa 63,5 % (kuvio 39.). Valtakunnalliseen keskiarvoon 61,4 %:iin verrattuna, Itä-Suomen poliisilaitoksen työrikkosten selvitysprosentin keskiarvo on mittausvälillä ollut 2,1 % korkeampi.

Kuvio 39. Itä-Suomen poliisilaitoksen RL 47 luvun työrikkosten selvitysprosentti (Polstat).

Työrikkosten tutkinta-aika Itä-Suomen poliisilaitoksella on mittausvälillä vaihdellut 337 vuorokauden ja 467 vuorokauden välillä, keskiarvon ollessa 376 vuorokautta (kuvio 40.). Valtakunnalliseen keskiarvoon 332 vuorokautta verrattuna, Itä-Suomen poliisilaitoksen työrikkosten tutkinta-ajan keskiarvo on mittausvälillä ollut 44 vuorokautta pidempi.

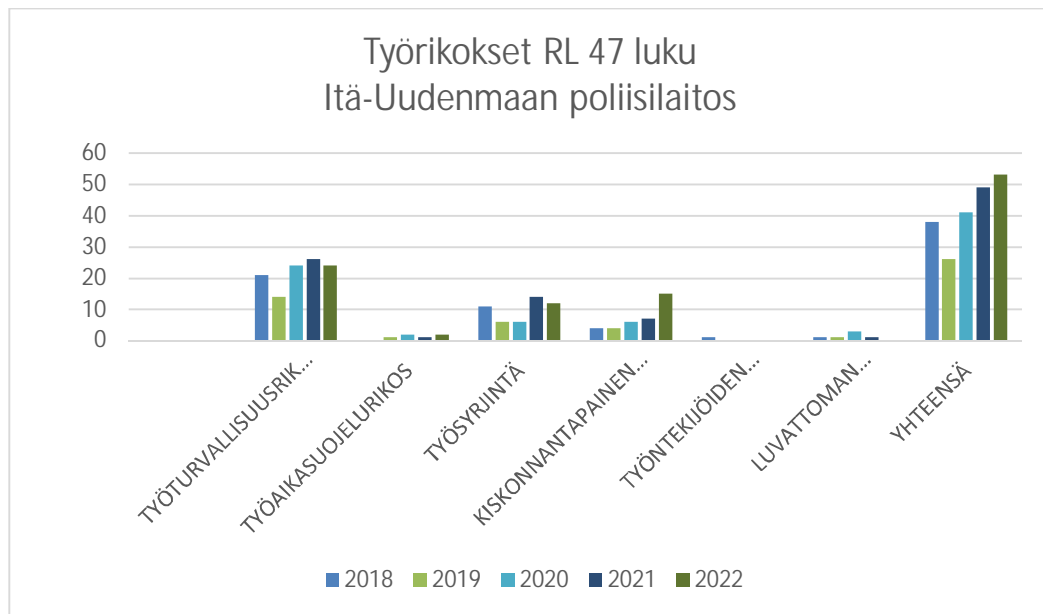
Kuvio 40. Itä-Suomen poliisilaitoksen RL 47 luvun työrikosten tutkinta-aika (Polstat).

Itä-Uudenmaan poliisilaitos

Itä-Uudenmaan poliisilaitos ei antanut vastausta suoritettuun Webropol-kyselyyn, joten tarkempia tietoja Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen työrikosten tutkinta järjestelyistä tai kehittämiskohteista ei tähän tutkimukseen ollut käytössä.

Itä-Uudenmaan poliisilaitoksella työskenteli vuonna 2019 noin 599 poliisivirassa olevaa henkilöä, joista noin 280 rikostorjunnan sektorilla, jossa työrikosten esitutkinta suoritetaan (Itä-Uudenmaan poliisilaitos, toimintakertomus 2019, 20 ja 33). Asukkaita Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen toiminta-alueella asui vuonna 2022 noin 557 000 (Poliisihallitus 2023, 62). Asukasmäärällä mitattuna Itä-Uudenmaan poliisilaitos on Suomen viidenneksi suurin poliisilaitos ja poliisimiesten henkilötyövuosissa mitattuna neljänneksi suurin poliisilaitos. Työrikosten ilmenemisen toimiessa mittarina, Itä-Uudenmaan poliisilaitos oli vuonna 2022 Suomen kolmanneksi suurin poliisilaitos.

Itä-Uudenmaan poliisilaitoksella ilmenee vuosittain mittausväliillä 26–53 työrikosta vuodessa, keskiarvon ollessa 41 työrikosta vuodessa, jotka päätyvät poliisiin tietoon (kuvio 41.). Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen alueella työrikosten määrän kehitys on nouseva. Lukumääräisesti eniten rikosilmoituksia työrikoksista kirjataan työturvallisuusrikoksista, työsyrynnästä, kiskonnantapaisesta työsyrynnästä sekä työaika-suojelurikoksista muiden työrikosten rikosnimikkeiden osuuden jäädessä vähäiseksi.

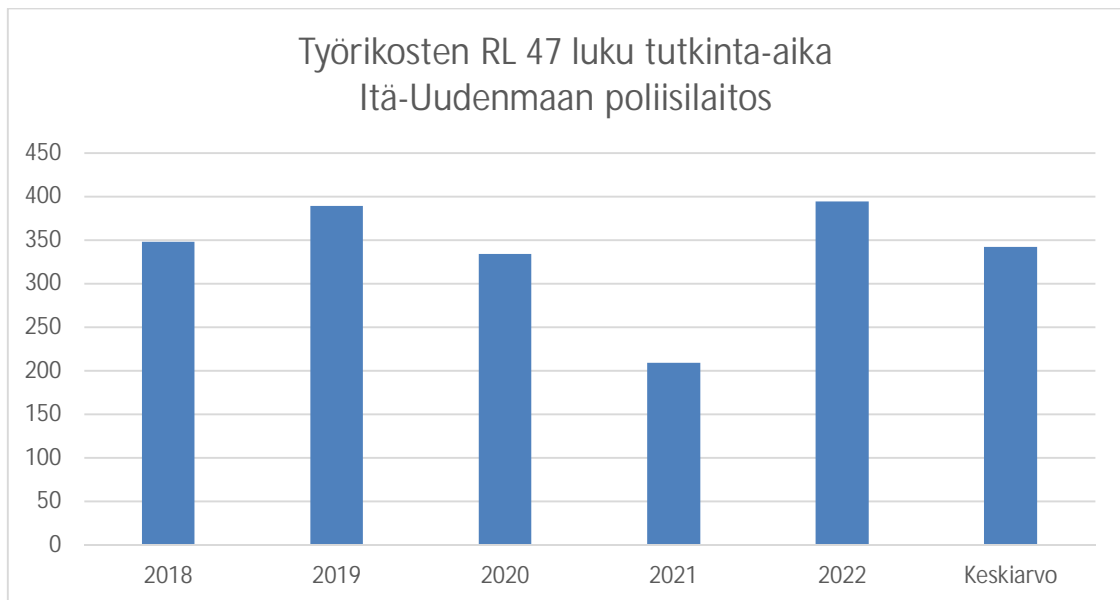
Kuvio 41. Työrikkosten RL 47 luku ilmeneminen Itä-Uudenmaan poliisilaitoksella (Polstat).

Työrikkosten selvitysprosentti Itä-Uudenmaan poliisilaitoksella on mittausvälillä vaihdellut 25,0 %:n ja 68,0 %:n välillä, keskiarvon ollessa 37,6 % (kuvio 42.). Valtakunnalliseen keskiarvoon 61,4 %:iin verrattuna, Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen työrikkosten selvitysprosentin keskiarvo on mittausvälillä ollut 23,8 % matalampi.

Kuvio 42. Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen RL 47 luvun työrikkosten selvitysprosentti (Polstat).

Työrikkosten tutkinta-aika Itä-Uudenmaan poliisilaitoksella on mittausvälillä vaihdellut 209 vuorokauden ja 394 vuorokauden välillä, keskiarvon ollessa 342 vuorokautta (kuvio 43.). Valtakunnalliseen keskiarvoon 332 vuorokautta verrattuna, Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen työrikkosten tutkinta-ajan keskiarvo on mittausvälillä ollut 10 vuorokautta pidempi.

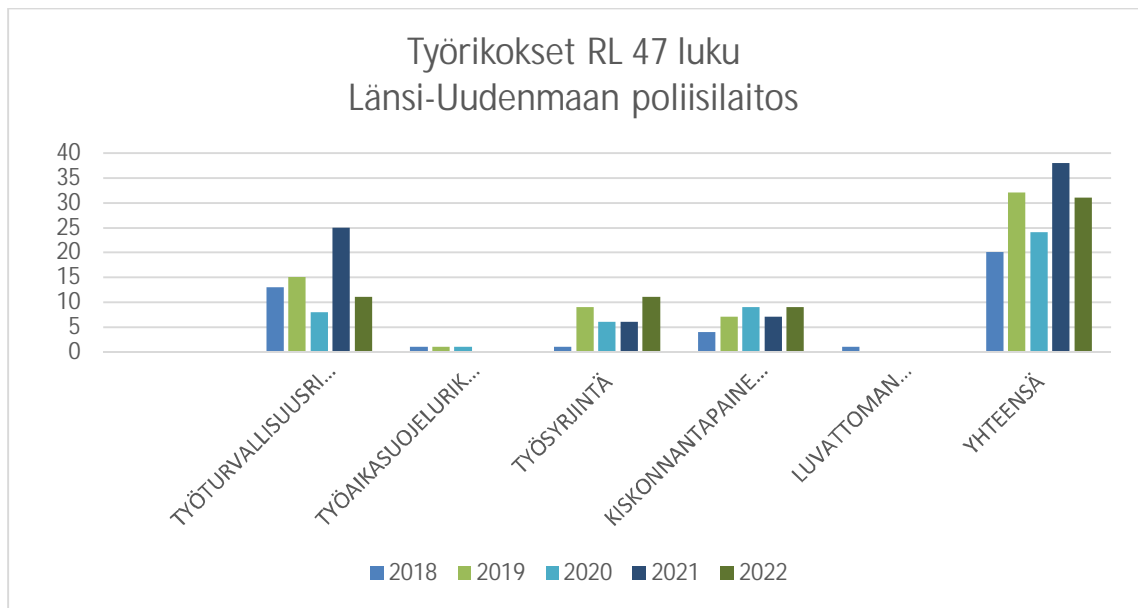
Kuvio 43. Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen RL 47 luvun työrikkosten tutkinta-aika (Polstat).

Länsi-Uudenmaan poliisilaitos

Länsi-Uudenmaan poliisilaitos ei antanut vastausta suoritettuun Webropol-kyselyyn, joten tarkempia tietoja Länsi-Uudenmaan poliisilaitoksen työrikkosten tutkinta järjestelyistä tai kehittämiskoh-teista ei tähän tutkimukseen ollut käytössä.

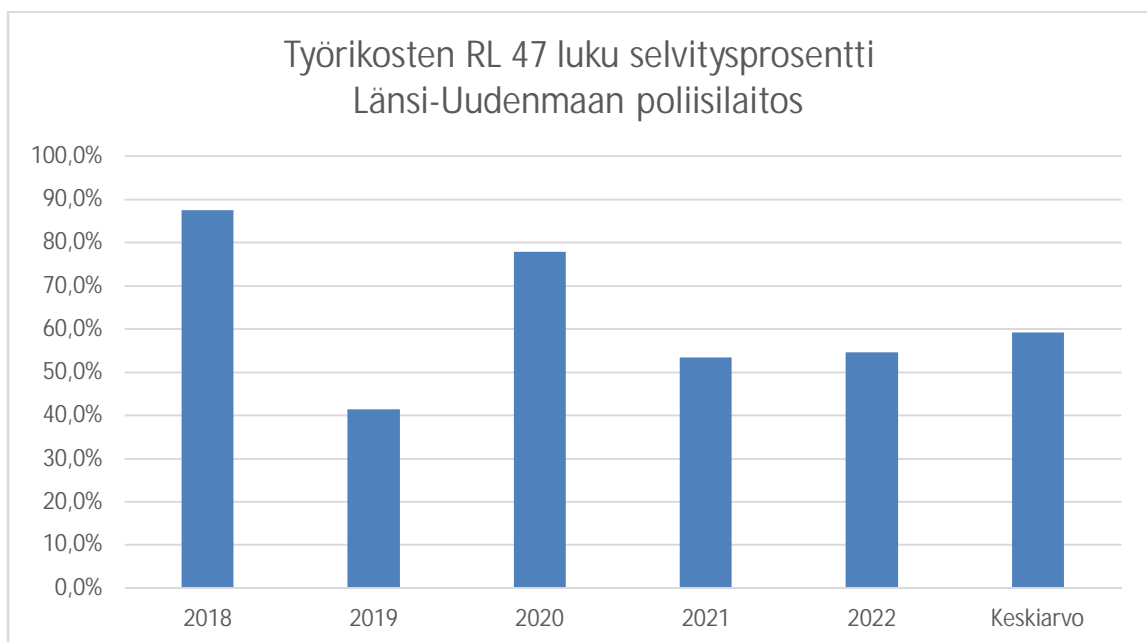
Länsi-Uudenmaan poliisilaitoksella työskenteli vuonna 2019 noin 431 poliisivirassa olevaa henkilöä, joista noin 232 rikostorjunnan sektorilla, jossa työrikkosten esitutkinta suoritetaan (Länsi-Uudenmaan poliisilaitos, toimintakertomus 2019, 12 ja 19). Asukkaita Länsi-Uudenmaan poliisilaitoksen toiminta-alueella asui vuonna 2022 noin 479 000 (Poliisihallitus 2023, 62). Asukasmäärällä mitattuna Länsi-Uudenmaan poliisilaitos on Suomen viidenneksi pienin poliisilaitos ja poliisimiesten henkilötyövuosissa mitattuna neljänneksi pienin. Työrikkosten ilmenemisen toimiessa mittarina, Länsi-Uudenmaan poliisilaitos oli vuonna 2022 Suomen kolmanneksi pienin poliisilaitos.

Länsi-Uudenmaan poliisilaitoksella ilmenee vuosittain mittausvälillä 20–38 työrikkosta vuodessa, keskiarvon ollessa 29 työrikkosta vuodessa, jotka päätyvät poliisin tietoon (kuvio 44.). Länsi-Uudenmaan poliisilaitoksen alueella työrikkosten määrän kehitys on nouseva. Lukumääräisesti eniten rikosilmoituksia työrikkoksista kirjataan työturvallisuusrikkoksista, työsyrynnästä, kiskonnantapaisesta työsyrynnästä sekä työaikasuojelelurikkoksista muiden työrikkosten rikosnimikkeiden osuuden jäädessä hyvin vähäiseksi.

Kuvio 44. Työrikkosten RL 47 luku ilmeneminen Länsi-Uudenmaan poliisilaitoksella (Polstat).

Työrikkosten selvitysprosentti Länsi-Uudenmaan poliisilaitoksella on mittausvälillä vaihdellut 41,4 %:n ja 87,5 %:n välillä, keskiarvon ollessa 59,1 % (kuvio 45.). Valtakunnalliseen keskiarvoon 61,4 %:iin verrattuna, Länsi-Uudenmaan poliisilaitoksen työrikkosten selvitysprosentin keskiarvo on mitausvälillä ollut 2,3 % matalampi.

Kuvio 45. Länsi-Uudenmaan poliisilaitoksen RL 47 luvun työrikkosten selvitysprosentti (Polstat).

Työrikkosten tutkinta-aika Länsi-Uudenmaan poliisilaitoksella on mittausvälillä vaihdellut 200 vuorokauden ja 346 vuorokauden välillä, keskiarvon ollessa 264 vuorokautta (kuvio 46.). Valtakunnalliseen keskiarvoon 332 vuorokautta verrattuna, Länsi-Uudenmaan poliisilaitoksen työrikkosten tutkinta-ajan keskiarvo on mittausvälillä ollut 68 vuorokautta lyhyempi.

Kuvio 46. Länsi-Uudenmaan poliisilaitoksen RL 47 luvun työrikosten tutkinta-aika (Polstat).

Johtopäätökset poliisilaitoksista, joiden työrikosten tutkintajärjestelyistä ei ole tietoa

Itä-Suomen, Itä-Uudenmaan ja Länsi-Uudenmaan poliisilaitoksille on mittausvälillä kirjattu keskimäärin yhteensä 105 (Itä-Suomi 35, Itä-Uusimaa 41 ja Länsi-Uusimaa 29) työrikokseksi luokiteltua epäiltyä rikosta vuodessa. Em. poliisilaitosten työrikosten selvitysprosentin keskiarvo mittausvälillä on ollut 53,4 % (Itä-Suomi 63,5 %, Itä-Uusimaa 37,6 % ja Länsi-Uusimaa 59,1 %). Tämä työrikosten selvitysprosentti on 8 % matalampi kuin valtakunnan keskiarvo 61,4 %. Samaisten poliisilaitosten työrikosten tutkinta-ajan keskiarvo on mittausvälillä ollut 327 vuorokautta (Itä-Suomi 376, Itä-Uusimaa 342 ja Länsi-Uusimaa 264). Tämä tutkinta-ajan keskiarvo on hyvin lähellä valtakunnan keskiarvoa 332 vuorokautta, ollen tosin valtakunnan keskiarvoa 5 vuorokautta pidempi. Koska tutkimuksessa ei saatu kerättyä aineistoa, miten em. poliisilaitokset ovat alueellisesti työrikosten tutkinnan järjestäneet tutkimuksessa ei voida tehdä tarkempia johtopäätöksiä näiden poliisilaitosten osalta.

5 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Tässä luvussa selostetaan tutkimuksen tärkeimmät johtopäätökset sekä vastataan tutkimuksen kolmeen tutkimuskysymykseen. Ensimmäisellä tutkimuskysymyksellä selvitettiin työrikosten määriä niin valtakunnallisesti kuin poliisilaitoskohtaisesti vuosina 2018–2022. Tutkimuksen toisella tutkimuskysymyksellä selvitettiin, miten Manner-Suomen poliisilaitokset ovat työrikosten tutkinnan järjestäneet. Kolmannella tutkimuskysymyksellä selvitettiin mitä kehittämiskohteita työrikosten tutkinnan järjestämiseen ja yleisesti työrikosten tutkintaan liittyy.

Pohdinta alaluvussa selostetaan tutkimuksen tarkoitusta ja kulkua sekä tutkimuksen luotettavuutta. Lisäksi alaluvussa on tuotu esille mahdollisia jatkotutkimusaiheita.

5.1 Työrikosten määrät vuosina 2018–2022 ja työrikosten tutkinnan järjestelyt poliisilaitoksilla

5.1.1 Yleistä työrikosten tutkinnan järjestämisestä

Tutkimuksen kohdentuessa vuosille 2018–2022 (mittausväli) poliisille on vuosittain ilmoitettu kaikkiaan noin 643 000–968 000 epäiltyä rikoslakirikosta. Keskiarvoisesti mittausvälillä poliisille on vuodessa ilmoitettu noin 796 000 epäiltyä rikoslakirikosta. Työrikoksia poliisin tietoon tuli samalla mittausvälillä 311–452 kappaletta vuosittain, keskiarvon ollessa 380 ilmoitettua työrikosta vuodessa. Tästä lukujen suhteesta voidaan tehdä johtopäätös, että työrikokset ovat harvinaisia rikoksia Suomessa. Työrikosten määrien vaihtelun kehitys vuosittain on mittausvälillä ollut kahdeksan poliisilaitoksen alueella nouseva ja kolmen poliisilaitoksen alueella laskeva. Myös työrikosten valtakunnallisen vaihtelun kehitys vuosittain mittausvälillä on ollut nouseva. Sen sijaan kaikkien rikoslakirikosten määrien vaihtelun kehitys on ollut mittausvälillä laskeva. Tästä voidaan tehdä johtopäätös, että tulevaisuudessa työrikoksia ilmenee enemmän ja niiden suhde kokonaisrikollisuudesta kasvaa.

Kyselyllä saatujen vastausten perusteella työrikosten tutkinta on usein haastavaa. Näitä haasteita ovat mm. työrikosten tutkinta vaatii jutun tutkinnanjohtajalta ja tutkijalta perehtyneisyyttä työrikoksiin, työrikosten syyteoikeuden nopea vanhenemisaika ja työrikoksiin on liian vähän koulutusta tarjolla. Yksi syy työrikosten tutkinnan haastavuuteen on niiden suhteellisen vähäinen ilmeneminen, jolloin lukumääräisesti työrikoksia tutkitaan vuosittain sangen vähän. Yleisesti ottaen asia, jota teet vähän tai harvoin, tuntuu usein haastavalta.

Kaikkien rikoslakirikosten selvitysprosentti on tutkimuksen kohteena olevina vuosina vaihdellut 54,8 %:n ja 83,2 %:n välillä, keskiarvon ollessa 73,1 %. Työrikosten selvitysprosentti samalla mittausvälillä on vaihdellut 52 %:n ja 70,9 %:n välillä, keskiarvon ollessa 61,4 %. Työrikosten selvitysprosentin keskiarvo on mittausvälillä ollut 11,7 % matalampi kuin kaikkien rikoslakirikosten selvitysprosentti. Tästä voidaan tehdä johtopäätös, että työrikosten tutkinta on haastavaa.

Kaikkien rikoslakirikosten tutkinta-aika on tutkimuksen kohteena olevina vuosina vaihdellut 24 vuorokauden ja 88 vuorokauden välillä, keskiarvon ollessa 43 vuorokautta. Työrikosten tutkinta-aika samalla mittausvälillä on vaihdellut 301 vuorokauden ja 403 vuorokauden välillä, keskiarvon ollessa 332 vuorokautta. Työrikosten tutkinta-ajan keskiarvo on mittausvälillä ollut 289 vuorokautta pidempi kuin kaikkien rikoslakirikosten tutkinta-aikojen pituuden keskiarvo. Tästä voidaan tehdä johtopäätös, että työrikosten tutkinta on haastavaa.

Tutkimuksessa kyselyllä kerätyn aineiston pohjalta voidaan työrikosten tutkinnan järjestäminen eri poliisilaitoksilla jakaa kolmeen ryhmään (alaluku 4.5). Näitä ryhmiä ovat: työrikokset tutkitaan erillisessä työrikosten tutkintaryhmässä tai -yksikössä (Helsingin poliisilaitos ja Pohjanmaan poliisilaitos), työrikokset tutkitaan osin tai kokonaan talousrikostutkintayksikössä (Hämeen poliisilaitos, Kaakkois-Suomen poliisilaitos, Lapin poliisilaitos ja Oulun poliisilaitos) ja työrikokset tutkitaan aika- ja aluevastuu periaatteella monialatutkinnassa (Lounais-Suomen poliisilaitos ja Sisä-Suomen poliisilaitos). Kolme poliisilaitosta jätti kokonaan vastaamatta tutkimuksen kyselyyn. Nämä poliisilaitokset olivat Itä-Suomen poliisilaitos, Itä-Uudenmaan poliisilaitos ja Länsi-Uudenmaan poliisilaitos. Koska tutkimuksessa ei saatu kerättyä aineistoa, miten ne ovat alueellisesti työrikosten tutkinnan järjestäneet tutkimuksessa ei voida tehdä tarkempia johtopäätöksiä näiden poliisilaitosten osalta.

Pohtimalla näiden eri tutkintajärjestelyjen vahvuuksia ja heikkouksia voidaan todeta, että työrikosten tutkinnan tehostaminen alueellisesti on mahdollista. Työrikosten tutkinnan keskittäminen riippuu monesta eri tekijästä. Näitä tekijöitä ovat mm. työrikosten määrä poliisilaitoksen alueella, missä työskentelevät ne henkilöt, joiden ammattitaito työrikosten tutkintaan on korkealla tasolla ja missä on resurssia sekä työaika käytettävissä työrikosten tutkintaan. Mahdollisesti mm. näiden kysymysten pohjalta eri poliisilaitokset ovat suurelta osin päättäneet keskittää työrikosten tutkinnan joko talousrikostutkintayksiköihin osittain tai kokonaan, kuten Hämeen poliisilaitos, Kaakkois-Suomen poliisilaitos, Lapin poliisilaitos, Lounais-Suomen poliisilaitos ja Oulun poliisilaitos ovat tehneet. Lounais-Suomen poliisilaitos on keskittänyt työrikosten tutkinnan talousrikostutkintayksikköön 1.1.2023 alkaen, joten tämän tutkimuksen kohteena olevalla mittausvälillä Lounais-Suomen poliisilaitoksella työrikosten tutkinta on järjestetty aika- ja aluevastuu periaatteen mukaisesti. Tästä syystä Lounais-Suomen poliisilaitosta ei ole tässä tutkimuksessa huomioitu suorittavan työrikosten tutkintaa talousrikostutkintayksikössä, vaan Sisä-Suomen poliisilaitoksen tavoin aika- ja aluevastuu periaatteiden mukaisesti monialatutkinnassa.

5.1.2 Työrikokset tutkitaan osin tai kokonaan talousrikostutkintayksiköissä

Vahvuutena työrikosten keskittämiseksi talousrikostutkinta yksiköihin voidaan nähdä se, että näissä yksiköissä työskentelevät henkilöt työskentelevät pääosin yritystoimintaan liittyvien rikosten parissa. Siksi heillä on ammattitaitoa, tietoa ja kokemusta yrityksiin liittyvistä esitutkinnoista. Tämä

varmasti edesauttaa myös työrikosten tutkinnassa, jotka usein kytkeytyvät yritystoimintaan. Toisaalta talousrikostutkijoita on valtakunnallisesti melko paljon, noin 350 henkilöä (Poliisihallitus, Poliisihallituksen tilinpäätös ja toimintakertomus vuodelta 2022, 22). Tilastoja tutkimalla poliisilaitosten, jotka ovat keskittäneet työrikosten tutkinnan osittain tai kokonaan talousrikostutkintayksiköihin, työrikosten selvitysprosentin keskiarvo on 75,0 %. Tämä on selvitysprosenttina 13,6 % korkeampi kuin työrikosten selvitysprosentin keskiarvo koko Suomen tasolla. Työrikosten tutkinta-ajan keskiarvo edellä mainituilla poliisilaitoksilla on 296 vuorokautta. Tämä on 36 vuorokautta lyhyempi kuin työrikosten tutkinta-ajan keskiarvo koko Suomen tasolla. Tilastojen perusteella työrikosten tutkinnan keskittäminen talousrikostutkintayksiköihin on perusteltua.

Tilastollisesti työrikosten tutkinnassa parhaiten menestynyt poliisilaitos on se, missä työrikosten tutkinta-ajan keskiarvo on lyhin ja työrikosten selvitysprosentin keskiarvo korkein. Ottamalla tarkasteluun tilastollisesti parhaiten menestyneen poliisilaitoksen, mikä on keskittänyt työrikosten tutkinnan talousrikostutkintayksikköön eli Oulun poliisilaitoksen, työrikosten keskittämiseksi talousrikostutkintayksikköön löytyy vahvat perusteet. Oulun poliisilaitoksella työrikosten tutkinta on keskitetty vain muutamalle talousrikostutkintayksikössä työskentelevälle tutkijalle. Oulun poliisilaitoksen työrikosten selvitysprosentin keskiarvo on tutkimuksen kohteena olleella aikavälillä ollut 79,0 %, mikä on 17,6 % korkeampi kuin työrikosten selvitysprosentin keskiarvo koko Suomen tasolla. Työrikosten tutkinta-ajan keskiarvo on tutkimuksen kohteena olleella aikavälillä ollut Oulun poliisilaitoksella 247 vuorokautta, mikä on 85 vuorokautta lyhyempi kuin työrikosten tutkinta-ajan keskiarvo koko Suomen tasolla.

Tilastollisesti työrikosten tutkinnassa heikoiten menestynyt poliisilaitos on se, missä työrikosten tutkinta-ajan keskiarvo on pisin ja työrikosten selvitysprosentti matalin. Ottamalla tarkasteluun tilastollisesti heikoiten menestyneen poliisilaitoksen, mikä on keskittänyt työrikosten tutkinnan talousrikostutkintayksikköön, on se Lapin poliisilaitos. Lapin poliisilaitoksen työrikosten selvitysprosentin keskiarvo on tutkimuksen kohteena olleella aikavälillä ollut 70,8 %, mikä on 9,4 % korkeampi kuin työrikosten selvitysprosentin keskiarvo koko Suomen tasolla. Työrikosten tutkinta-ajan keskiarvo on tutkimuksen kohteena olleella aikavälillä ollut Lapin poliisilaitoksella 365 vuorokautta, mikä on 33 vuorokautta pidempi kuin työrikosten tutkinta-ajan keskiarvo koko Suomen tasolla. Asiassa tulee kuitenkin huomiotavaksi se, että Lapin poliisilaitos on keskittänyt vain vaativimpien työrikosten tutkinnan talousrikostutkintayksikköön. Tutkimuksessa ei ole saatu kerättyä tarkempaa aineistoa siitä, kuinka suuri osa Lapin poliisilaitoksen alueella tutkittavista työrikoksista tutkitaan talousrikostutkintayksikössä ja kuinka suuri osa muissa tutkintaryhmissä. Tästä voidaan tehdä johtopäätös, että työrikosten keskittäminen tuo keskimäärin tehokkuutta ja nopeutta työrikosten tutkintaan.

5.1.3 Työrikkokset tutkitaan erillisessä työrikkosten tutkintaryhmässä tai -yksikössä

Yhdeksi vaihtoehdoksi tutkimustulosten perusteella voidaan nähdä, että työrikkosten tutkinta olisi keskitetty omaan erilliseen ryhmään tai yksikköön. Helsingin poliisilaitoksella näin onkin tehty ja poliisilaitos on perustanut oman ryhmän tutkimaan ainoastaan työrikkoksia. Tätä järjestelyä varmasti tukee Helsingin poliisilaitoksen selkeästi suurempi työrikkosten määrä, verrattuna muihin poliisilaitoksiin. Tällöin työrikkoksia tutkii harvalukuinen joukko tutkijoita. Harvalukuiselle joukolle olisi helppompaa järjestää koulutusta, jolle kyselyn perusteella on tarvetta. Tilastoja tutkimalla tälle järjestelylle ei kuitenkaan löydy perusteita. Tilastojen mukaan Helsingin poliisilaitoksen työrikkosten selvitysprosentti on tutkimuksen kohteena olleella aikavälillä ollut valtakunnan keskiarvoa 12,2 % matalammalla tasolla sekä tutkinta-aika 86 vuorokautta valtakunnan keskiarvoa pidemmällä tasolla. Helsingin poliisilaitoksen huonolle tilastomenestykselle ei tässä tutkimuksessa ole haettu tarkempia syitä. Helsingin poliisilaitoksen huonolle tilastomenestykselle syitä voidaan arvella olevan useita. Näitä syitä voidaan arvella olevan esimerkiksi liian alhainen henkilöstöresurssi suhteessa tutkittavien rikosten lukumäärään. Myös henkilöstön osaamisessa voi olla puutteita. Tätä asiaa tulisi kuitenkin jatkotutkia, että sille saataisiin luotettava selvitys ja tehtyä asiasta johtopäätös.

Pohjanmaan poliisilaitos on hiljattain perustanut erillisen työrikkosten tutkinnan esikäsittely-yksikön, joka vastaa vaativimpien työrikkosten tutkinnasta. Yksikkö laatii myös tavanomaisempien työrikkosten tutkintasuunnitelmat sekä avustaa tarvittaessa muita tutkijoita työrikkosten tutkinnassa. Järjestely näyttää mielenkiintoisena ja jopa kokeilun arvoisena tapana järjestää työrikkosten tutkinta myös muilla poliisilaitoksilla. Tätä ajatusta tukee se, että se vastaa parhaiten aiemmin tässä alaluvussa esittämiini työrikkosten tutkintaan liittyviin haasteisiin. Tätä Pohjanmaan poliisilaitoksella käytössä olevaa työrikkosten tutkinnan järjestelyä tulisi kuitenkin jatkotutkia ja hankkia heiltä tarkempia kokemuksia järjestelyn toimivuudesta. Suorittamalla kyselyllä saadun vastauksen perusteella se on kuitenkin koettu erittäin toimivaksi tavaksi järjestää työrikkosten tutkinta Pohjanmaan poliisilaitoksen alueella. Tätä Pohjanmaan poliisilaitoksen työrikkosten tutkinnan järjestämisen mallia tulisi siis jatkotutkia, jotta siitä saataisiin tehtyä luotettava johtopäätös.

Tilastojen mukaan Pohjanmaan poliisilaitoksen työrikkosten selvitysprosentti on tutkimuksen kohteena olleella aikavälillä ollut valtakunnan keskiarvoa 10,7 % korkeammalla tasolla. Varsinkin vuoden 2022 työrikkosten selvitysprosentti on ollut korkea 96,3 %, joka on 34,9 % valtakunnan keskiarvoa korkeammalla tasolla. Tätä korkeaa selvitysprosenttia voi selittää heidän uusi työrikkosten tutkinnan järjestelyn malli. Tässä tutkimuksessa asiaa ei kuitenkaan ole tutkittu tarkemmin. Pohjanmaan poliisilaitoksen työrikkosten tutkinta-aika on tutkimuksen kohteena olleella aikavälillä ollut valtakunnan keskiarvoa 63 vuorokautta pidempi. Vuonna 2022 työrikkosten tutkinta-aika on kuitenkin ollut 18 vuorokautta lyhyempi vuoteen 2021 verrattuna. Näiden tulosten perusteella Pohjanmaan poliisilaitoksella on ainakin tilastojen valossa sekä kyselyssä saatujen vastausten perusteella tehty oikean suuntaisia ratkaisuja työrikkosten tutkinnan järjestelyihin liittyen.

Tutkimuksessa tehdyn kyselyn mukaan Lapin ja Sisä-Suomen poliisilaitosten alueella on rikostutkinnanjärjestelyihin liittyen käynnissä uudistuksia, joissa voisi olla hyötyä tietää ja tuntea Pohjanmaan työrikosten tutkinnan järjestämisen malli. Tosin tämä Pohjanmaan poliisilaitoksella käytössä oleva työrikosten tutkinnan järjestely on ollut käytössä vasta varsin lyhyen aikaa, alle vuoden. Tämä lyhyt aika järjestelyssä aiheuttaa järjestelyn toimivuudelle pidemmällä aikavälillä mitattuna epätietoisuutta. Koska järjestely on ollut vasta lyhyen aikaa käytössä, ei Pohjanmaan poliisilaitoksella ole kokemuksia järjestelyn toimivuudesta pidemmällä aikavälillä. Tätä Pohjanmaan poliisilaitoksen työrikosten järjestelymallia tulisi jatkotutkia, että sille saataisiin luotettava selvitys ja tehtyä asiasta luotettava johtopäätös.

5.1.4 Työrikkokset tutkitaan aika- ja aluevastuu periaatteen mukaisesti monialatutkinnassa

Lounais-Suomen poliisilaitos ja Sisä-Suomen poliisilaitos ovat järjestäneet tutkimuksen kohteena olleella aikavälillä työrikosten tutkinnan aika- ja aluevastuu periaatteen mukaisesti. Tilastojen mukaan Sisä-Suomen poliisilaitoksen työrikosten selvitysprosentin keskiarvo on tutkimuksen kohteena olleella aikavälillä ollut 81,0 %. Tämä on 19,6 % korkeammalla tasolla kuin työrikosten selvitysprosentin keskiarvo koko Suomen tasolla. Sisä-Suomen poliisilaitoksen työrikosten tutkinta-ajan keskiarvo on tutkimuksen kohteena olleella aikavälillä ollut 358 vuorokautta. Tämä on 26 vuorokautta pidempi kuin työrikosten tutkinta-ajan keskiarvo koko Suomen tasolla. Tilastojen perusteella Sisä-Suomen poliisilaitos on menestynyt työrikosten tutkinnan selvitysprosentin osalta Suomen keskiarvoa paremmin, mutta työrikosten tutkintaan on käytetty enemmän aikaa kuin Suomessa keskimäärin.

Tilastojen mukaan Lounais-Suomen poliisilaitoksen työrikosten selvitysprosentin keskiarvo on tutkimuksen kohteena olleella aikavälillä ollut 50,5 %. Tämä on 10,9 % matalammalla tasolla kuin työrikosten selvitysprosentin keskiarvo koko Suomen tasolla. Lounais-Suomen poliisilaitoksen työrikosten tutkinta-ajan keskiarvo on tutkimuksen kohteena olleella aikavälillä ollut 312 vuorokautta. Tämä on 20 vuorokautta lyhyempi kuin työrikosten tutkinta-ajan keskiarvo koko Suomen tasolla. Edellä mainittujen poliisilaitosten työrikosten selvitysprosentin keskiarvo on tutkimuksen kohteena olleella aikavälillä ollut 65,8 %. Tämä työrikosten selvitysprosentti on hyvin lähellä valtakunnan keskiarvoa 61,4 %, ollen tosin 4,4 % korkeampi.

Samaisten poliisilaitosten työrikosten tutkinta-ajan keskiarvo on tutkimuksen kohteena olleella aikavälillä ollut 335 vuorokautta. Tämä tutkinta-ajan keskiarvo on niin ikään hyvin lähellä valtakunnan keskiarvoa 332 vuorokautta, ollen tosin 3 vuorokautta pidempi. Tutkimuksen perusteella voidaan tehdä johtopäätös, että työrikosten tutkinnan järjestäminen monialatutkinnassa aika- ja aluevastuu periaatteen mukaisesti johtaa valtakunnan keskiarvo tuloksiin, niin työrikosten selvitysprosentin kuin tutkinta-aikojenkin osalta.

Johtopäätöksenä kerätyn aineiston pohjalta voidaan todeta, että työrikosten tutkinta tulisi keskittää sekä niiden tutkintaa tulisi tehostaa, niin valtakunnallisesti kuin poliisilaitosalueittain. Toisilla poliisilaitoksilla kehittämistä on enemmän ja toisilla vähemmän. Osa poliisilaitoksista on aivan viime vuosina ryhtynyt jo työrikosten tutkinnan tehostamisessa toimiin, kuten Pohjanmaan poliisilaitos ja Lounais-Suomen poliisilaitos.

5.2 Työrikosten tutkinnan ja koulutuksen kehittämistarpeet

5.2.1 Yleistä työrikosten koulutuksesta ja esitutkintayhteistyöstä

Työrikosten tutkinnan kehittäminen (tutkimuskysymys 3.) oli tässä tutkimuksessa selvitettävänä. Suoritetun kyselyn perusteella kehitettävää on ja 75,0 % vastaajista antoivat konkreettisia kehittämiskohteita. Näitä kehittämiskohteita on käsitelty tarkemmin alaluvussa 4.4. Saatujen vastausten perusteella voidaan tehdä johtopäätös, että työrikosten tutkinnassa ja koulutuksessa on vielä kehitettävää. Osassa vastauksissa nousi esiin esitutkintayhteistyön merkitys eri viranomaisten kanssa ja osassa työrikosten tutkinnan keskittämisen kannattaminen. Myös rikoshyöty ja sen poisottaminen nousi yhdessä vastauksessa esiin. Työrikosten tutkinnan laatuun tulisi vastausten mukaan kiinnittää huomiota, jo aivan esitutkinnan alkuvaiheessa ensipartioiden toimesta.

5.2.2 Esitutkintayhteistyö työrikoksissa

Tärkeimpänä yksittäisenä kehittämiskohteena työrikosten tutkinnassa nousi kuitenkin esiin esitutkintayhteistyö eri viranomaisten kanssa. Esitutkintayhteistyötä eri viranomaisten kanssa olen käsitellyt aiemmin laatimassani AMK-opinnäytetyössäni tarkemmin luvussa 4. Siinä tekemäni havainnot esitutkintayhteistyön merkityksestä paikallisen aluehallintoviranomaisen AVI:n ja paikallisen syyttäjälaitoksen kanssa nousivat esiin myös nyt saamissani kyselyn vastauksissa. Viidessä vastauksessa seitsemästä mainittiin tavalla tai toisella esitutkintayhteistyö muiden viranomaisten kanssa. Tämä esitutkintayhteistyö eri viranomaisten välillä koettiin vastausten perusteella siis suurimmaksi kehittämiskohteeksi työrikosten tutkintaan liittyen.

Yhteistyötä eri viranomaisten välillä tulisi siis kehittää. Jotta yhteistyötä voisi kehittää tulisi ensin olla nimetyt henkilöt, jotka työrikosten parissa pääsääntöisesti työskentelevät. Tällöin poliisilaitoksilla tulisi olla työrikosten tutkintaan erikoistuneet ja perehtyneet tutkijat ja tutkinnanjohtajat. Osalla poliisilaitoksista näin jo onkin. Kokemuksesta tiedän, että syyttäjälaitoksillakin on työrikoksiin erikoistuneita aluesyyttäjiä. Mikäli poliisilaitoksilla olisi pieni joukko esimerkiksi nimettyjä työrikostutkijoita tai oman työnsä ohella työrikoksia tutkivia henkilöitä, olisi yhteistyön ylläpitäminen muiden viranomaisten kanssa helpompaa. Nämä kyselyllä saadut vastaukset tukevat aiemmin alaluvussa 5.1.2 esittämiäni argumentteja hyvistä puolista työrikosten tutkinnan keskittämisestä talousrikostutkintaan. Erityisesti jos ne olisi vielä talousrikostutkintayksikön sisällä keskitetty vain muutamalle tai muutamille tutkijoille, kuten Oulun poliisilaitoksella ollaan tehty. Myös Pohjanmaan poliisilaitoksella

käytössä olevan työrikosten tutkinnan järjestelyn malli, jossa vaativien työrikosten tutkinta sekä kaikkien työrikosten tutkintasuunnitelmien laadinta on keskitetty työrikosten esikäsittely-yksikköön, tukisi yhteistyön tehostamista muiden viranomaisten välillä.

Työrikosten tutkinnan esitutkintayhteistyö seminaaria eri työrikostoimijoiden välillä kaivattiin yhdessä vastauksessa. Talousrikosten tutkinnan osalta näin on ollut jo vuosikymmeniä. Vuotuinen talousrikosseminaari on kerännyt vuosittain laajan joukon hyviä luennoitsijoita, esiintyjä, puhujia ja sankan joukon osallistujia. Työrikosseminaarin järjestämistä tulisi siis vakavasti pohtia järjestettäväksi. Se kuka työrikosseminaarin järjestämisestä ottaisi vetovastuun en tässä tutkimuksessa ota kantaa, koska tällä tutkimuksella ei kerätty siihen vastauksia tai aineistoa. Yhteistyötä eri viranomaisten välillä kuitenkin toivottiin olevan enemmän. Seminaarin hyväksi puoliksi näkisin verkostoitumisen eri työrikosten parissa työskentelevien ammattilaisten välillä. Seminaarin heikkouksiin luokituisi mm. sen aiheuttamat kustannukset, sekä työaika, joka siihen käytetään, joka on puolestaan poissa itse työrikosten tutkinnasta. Ainakin näitä asioita tulisi jonkun tai joiden pohtia ennen seminaarin järjestämistä.

Yhtenä vaihtoehtona voisi olla perustaa Norjan tavoin usean eri viranomaisen yhteinen toimipiste, jossa olisi ammattilaisia työrikosten ennalta ehkäisyyn ja työrikosten tutkintaan. Tätä asiaa tulisi kuitenkin jatkotutkia vielä hyvin paljon, jotta sen hyödyistä saataisiin oikeanlainen käsitys. Tällä tutkimuksella ei oteta tarkempaa kantaa em. yhteisen toimipisteen perustamiseen, mutta se vastaisi useisiin kyselyllä esiin tulleisiin työrikosten tutkintaan liittyviin haasteisiin, kuten yhteistyön tehostamiseen työrikosten tutkinnassa.

5.2.3 Työrikosten tutkinnan koulutus

Tutkimuksessa on ollut kysymys myös siitä, onko työrikosten tutkintaan tarjolla tarpeeksi koulutusmahdollisuuksia (tutkimuskysymys 3.). Yli 70 % vastaajista oli sitä mieltä, että tarjolla ei ole riittävästi työrikosten tutkintaan liittyvää koulutusta. Saaduissa vastauksissa nousi selkeästi esiin, että työrikoksiin liittyvää peruskoulutusta tulisi olla enemmän tarjolla. Työrikosten tutkintaan liittyen Poliisiammattikorkeakoulu järjestää yleensä kerran vuodessa työrikosten tutkintakurssin, jota olen esitellyt tarkemmin alaluvussa 4.3. Vaikka em. kurssi järjestetään, toivoivat vastaajat tästä huolimatta enemmän valtakunnallista koulutusta olevan tarjolla. Koulutustarpeen selvittämisessä nousi esille myös aiemmin alaluvussa 5.2.2 kirjoittamani esitutkintayhteistyö eri viranomaisten välillä. Alueellinen yhteistyö eri viranomaisten välillä ja heidän kanssa järjestettävä alueellinen koulutus nousi vastauksissa esiin.

Näiden saatujen vastausten perusteella voidaan tehdä johtopäätös, että työrikoksiin liittyvää koulutusta tulisi lisätä, niin valtakunnallisesti kuin alueellisestikin. Lisäksi yhteistyötä työrikosten parissa

työskentelevien välillä tulisi lisätä. Palaan siihen, että valtakunnallista ja alueellista koulutusta ja yhteistyötä varten tulisi olla pieni joukko henkilöitä, jotka työrikoksia tutkisivat. Tällöin koulutuksen ja yhteistyötapaamisten järjestäminen olisi mahdollisimman tuloksellista ja tehokasta.

5.3 Pohdinta ja luotettavuusarviointi

Tämä opinnäytetyö on eräällä tavalla jatkumoa aiemmin laatimalleni AMK-tasoiselle opinnäytetyölle, jossa selvitin mitä työrikkokset ovat ja kuinka paljon niitä Suomessa vuosittain ilmenee. Tarkoitukseni oli aivan opinnäytetyön alussa laatia kehitysehdotus työnantajalleni Lounais-Suomen poliisilaitokselle siitä, kuinka työrikosten tutkinta tulisi Lounais-Suomen poliisilaitoksella järjestää. Lounais-Suomen poliisilaitoksella päädyttiin kuitenkin 2022–2023 vuoden vaihteessa siihen ratkaisuun, että työrikosten tutkinta keskitetään talousrikostutkintayksikköön. Näin ollen opinnäytetyön alkuperäinen tavoitetta ja tarkoitusta tuli muuttaa alkuvuodesta 2023. Alusta asti oli kuitenkin selvää, että opinnäytetyö suoritetaan pääosin kvantitatiivisia tutkimusmenetelmiä käyttäen, kvalitatiivisia tutkimusmenetelmiä hyödyntäen. Valtakunnallinen Webropol-kysely oli myös tarkoitus toteuttaa jo opinnäytetyön suunnittelun alkuvaiheessa. Opinnäytetyön ohjaajalta sainkin rohkaisua jatkaa tällä valtakunnallisella Webropol-kyselyllä ja laatia opinnäytetyö sen ympärille tehostamaan ja kehittämään työrikosten tutkintaa valtakunnallisesti. Tämä osoittautui varsin toimivaksi ja hyväksi toteutustavaksi.

Jotta tutkimus olisi validi, niin tulee pohtia tutkimuksessa kerättyä aineistoa ja sen luotettavuutta sekä aineiston pohjalta tehtyjen johtopäätösten luotettavuutta. Validissa tutkimuksessa tutkimuslomakkeella on suuri painoarvo, lomakkeen kysymysten tulee kattaa koko tutkimusongelma ja niiden tulee mitata oikeita asioita. Validiutta tukevat myös perusjoukon tarkka määrittely, edustava otos ja korkea vastausprosentti (Heikkilä 2014, 27).

Aineisto tutkimuksen ensimmäiseen tutkimuskysymykseen on kerätty poliisin tulostietojärjestelmästä Polstatista helmikuussa 2023. Tutkimuksessa esitetyt kuviot liittyen työrikosten ilmenemiseen, selvitysprosenttiin ja tutkinta-aikaan ja niistä tehtyjä havaintoja voidaan pitää luotettavina. Luotettavuutta arvioitaessa on kuitenkin otettava huomioon se, että tilastot kertovat vain niiden työrikosten ilmenemisen, jotka ovat tulleet poliisin tietoon. Työrikosten piilorikollisuuden määrää on vaikea arvioida. Näitä teemoja olen pohtinut tarkemmin alaluvussa 3.3. Myös asian kirjaaja, joka poliisiasiantietojärjestelmään PATJAan ne kirjaa voi tehdä virheitä kirjausvaiheessa, jolloin tilastot Polstatissa eivät anna oikeaa kuvaa. Tarkempia tietoja ei kuitenkaan ole saatavilla poliisitoimintaan liittyen kuin Polstat-järjestelmän tiedot. Näin ollen tutkimuksessa esitetyt kuviot on pidettävä luotettavina ja ne vastaavat hyvin tutkimuskysymykseen (tutkimuskysymys 1.)

Webropol-kyselyllä Manner-Suomen eri poliisilaitoksilta kerätyn aineiston luotettavuutta arvioitaessa on ensinnäkin tärkeää huomata, että analyysi on vain yksittäisen yksikön edustajan näkemys asiasta. Aineiston luotettavuuden kannalta tulee kuitenkin ottaa huomioon se, että vastaukset ovat

antaneet ne henkilöt, joiden vastuulla työrikosten tutkinta poliisilaitoksen alueella on. Tutkimuksessa suoritettun kyselyn vastausprosentti oli 72,73 %. Kyselyn korkea vastausprosentti tukee tutkimuksen luotettavuutta. Näin ollen aineistoa voidaan pitää luotettavana, joskin se on vain yhden henkilön näkemys / kokemus asiasta. Tutkimuksessa suoritettu Webropol-kysely osoittautui oikeaksi tavaksi kerätä aineistoa tutkimuksen toiseen ja kolmanteen tutkimuskysymykseen. Kyselyllä saatu aineisto oli riittävän laadukasta tutkimuksen luotettavaan toteuttamiseen. Vaikka kyselyllä kerätty aineisto ei ole kovin laaja antaa se kuitenkin hyvän ja luotettavan aineiston opinnäytetyön kahden tutkimuskysymykseen (tutkimuskysymys 2. ja tutkimuskysymys 3.).

Koska työrikoksia ei Suomessa juurikaan ole tutkittu, tämän opinnäytetyön ja sen tulosten vertaaminen aiempiin tutkimuksiin on käytännössä mahdotonta. Tämä opinnäytetyö voikin toimia joskus tulevaisuudessa vertailukohtana, mikäli joku samaa aihetta aikoo tutkia.

Loppujen lopuksi opinnäytetyön hedelmä ja kruununjalokivi on työrikosten tutkinnasta vastaavien henkilöiden näkemys ja kokemus siitä, miten työrikosten tutkintaa ja koulutusta tulisi kehittää. Alaluvussa 4.4 olen käsitellyt näitä työrikosten tutkinnan ja koulutuksen kehittämiskohteita. Esille nousi valtakunnallisen ja keskitetyn koulutuksen tarve sekä alueellinen työpaikkakoulutus sekä yhteistyö alueellisten työrikosten parissa työskentelevien viranomaisten välillä.

Johtopäätökset ovat kuitenkin tutkimuksen suorittajan näkemyksiä tutkimuksessa kerätyn aineiston pohjalta. Johtopäätösten luotettavuuden arviointi on siis huomattavasti haastavampaa kuin kerätyn aineiston luotettavuuden arviointi. Olen kirjoittanut johtopäätökset kyselyllä saatujen vastausten ja Polstatista kerättyjen tilastojen perusteella. Olen pohtinut saatuja vastauksia ja tulkinnut niitä. Näin ollen johtopäätökset koen riittävän luotettaviksi tähän tutkimukseen.

Työrikoksia on Suomessa tutkittu verrattain vähän. Käsitykseni mukaan työrikosten tutkintaa tulisi kin tutkia ja selvittää Suomessa enemmän ja laajemmin. Yksittäisiä jatkotutkimusaiheita nousi tässä tutkimuksessa esiin suorittamani kyselyn perusteella liittyen mm. työrikosten tutkinnan koulutuksen kehittämiseen sekä yhteistyöhön eri työrikosten tutkintaan liittyvien viranomaisten välillä. Näiden mahdollisten jatkotutkimusten jälkeen työrikosten tutkintaa voitaisiin tehostaa Suomessa entistä enemmän.

LÄHTEET

Heikkilä, Tarja 2014. Tilastollinen tutkimus. Helsinki, Edita.

Kananen, Jorma 2015. Opinnäytetyön kirjoittajan opas: näin kirjoitan opinnäytetyön tai pro gradun alusta loppuun. Jyväskylä. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Suomen Yliopistopaino – Juvenes Print.

Kivivuori, Janne 2011. Discovery of Hidden Crime: Self-Report Delinquency Surveys in Criminal Policy Context. Oxford University Press.

Kleemans, Edward R. 2013. Theoretical Perspectives on Organized Crime. In The Oxford Handbook of Organized Crime, ed. Letizia Paoli. Oxford: Oxford University Press.

Liukkonen, Jarmo & Jaakkola, Timo & Suvanto, Antti (toim.) 2002: Rahasta vai rakkaudesta työhön? Mikä meitä motivoi? Jyväskylä, Likes -työelämäpalvelut.

Luukkanen, Pekka 1974: Lausunnot työrikostoimikunnan mietinnöistä: Tiivistelmä. Oikeusministeriön lainsäädäntöosaston julkaisu 15/1974. Oikeusministeriön lainsäädäntöosasto, Helsinki.

Mackenzie, Simon. 2020. Transnational Criminology: Trafficking and Global Criminal Markets. Iso-Britannia Bristol, Bristol University Press.

Paoli, Letizia. 2002. The Paradoxes of Organized Crime. Crime, Law and Social Change. Alankomaat, Kluwer Academic Publishers.

Ratcliffe, Jerry H. 2016. Intelligence-Led Policing Second Edition. Yhdysvallat New York, Routledge.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2009: Laadullinen tutkimus ja sisältöanalyysi. Helsinki. Tammi.

Työrikostoimikunnan mietintö 1 (KM 1973:70) 1973: Oikeusministeriön lainsäädäntö osasto. Valtion painatuskeskus, Helsinki.

Vilka, Hanna 2007. Tutki ja mittaa. Määrällisen tutkimuksen perusteet. Jyväskylä, Gummerus kirjapaino Oy.

Virtanen, Petri 2009: Projektin Strategian toteuttajana. Tallinna, Tietosanoma Oy, Raamatutrukkokoda.

Virallislähteet

Euroopan Unioni: Järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa koskeva puitepäättös 24.10.2008. 2008/841/YOS, EUVL L300/42. Luettavissa [L_2008300FI.01004201.xml \(europa.eu\)](#). Luettu 22.3.2023.

Euroopan Unioni virallinen lehti 29.12.1998. Yhteinen toiminta 21 päivältä joulukuut 1998, jonka neuvosto on hyväksynyt Euroopan unionissa tehdyn sopimuksen K.3 artiklan perusteella, rikollisjärjestöön osallistumisen kriminalisoinnista Euroopan unionin jäsenvaltioissa. Luettavissa <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=OJ:L:1998:351:FULL&from=EN>. Luettu 22.3.2023

Euroopan Unionin Neuvosto: Päättös 6204/2/97 ENFOPOL 35 REV 2. Luettavissa [GEN \(europa.eu\)](#). Luettu 22.3.2023.

Europol. 2021. Socta 2021. European Union serious and organised crime threat assessment, A corrupting influence: the infiltration and undermining of Europe's economy and society by organised crime. Publications Office of the European Union, Luxembourg. Luettavissa [socta2021_1.pdf \(europa.eu\)](#). Luettu 23.3.2023.

Hallituksen esitys Eduskunnalle rikoslain 6 luvun ja siihen liittyvien säännösten muuttamisesta HE 125/1975 II vp. Luettavissa Edilex kirjautuneena käyttäjänä. Luettu 22.3.2023

Hallituksen esitys Eduskunnalle rikoslainsäädännön kokonaisuudistuksen toisen vaiheen käsittäviksi rikoslain ja eräiden muiden lakien muutoksiksi HE 93/1993. Luettavissa <https://finlex.fi/fi/esitykset/he/1993/19930094>. Luettu 30.5.2022.

Hallituksen esitys Eduskunnalle rikollisjärjestön toimintaan osallistumisen säätämisestä rangaistavaksi HE 183/1999 vp. Luettavissa [Hallituksen esitys HE 183/1999 vp \(eduskunta.fi\)](#). Luettu 22.3.2023.

Hallituksen esitys Eduskunnalle rikosoikeuden yleisiä oppeja koskevan lainsäädännön uudistamiseksi. Luettavissa [HE 44/2002 vp \(finlex.fi\)](#). Luettu 22.3.2023.

Helsingin poliisilaitos 2020, Helsingin poliisilaitoksen toimintakertomus vuodelta 2019. Luettavissa [Helsingin poliisilaitoksen toimintakertomus 2019](#). Luettu. 6.9.2023.

Hämeen poliisilaitos 2020, Hämeen poliisilaitoksen toimintakertomus vuodelta 2019. Luettavissa [HÄMEEN POLIISILAITOKSEN TOIMINTAKERTOMUS 2019](#). Luettu 6.9.2023.

Itä-Suomen poliisilaitos 2020, Itä-Suomen poliisilaitoksen toimintakertomus vuodelta 2019. Luettavissa [TOIMINTAKERTOMUS 2019 – Itä-Suomen poliisilaitos](#). Luettu 6.9.2023.

Itä-Uudenmaan poliisilaitos 2020, Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen toimintakertomus vuodelta 2019. Luettavissa [Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen toimintakertomus 2019](#). Luettu 6.9.2023.

Kaakkois-Suomen poliisilaitos 2020, Kaakkois-Suomen poliisilaitoksen toimintakertomus vuodelta 2019. Luettavissa [KAAKKOIS-SUOMEN POLIISILAITOKSEN TOIMINTAKERTOMUS 2019](#). Luettu 6.9.2023.

Lapin poliisilaitos 2020, Lapin poliisilaitoksen toimintakertomus vuodelta 2019. Luettavissa [Lapin poliisilaitoksen toimintakertomus vuodelta 2019](#). Luettu 6.9.2023.

Lounais-Suomen poliisilaitos 2020, Lounais-Suomen poliisilaitoksen toimintakertomus vuodelta 2019. Luettavissa [Toimintakertomus 2019 – Lounais-Suomen poliisilaitos](#). Luettu 6.9.2023.

Länsi-Uudenmaan poliisilaitos 2020, Länsi-Uudenmaan poliisilaitoksen toimintakertomus vuodelta 2019. Luettavissa [Toimintakertomus 2019 – Länsi-Uudenmaan poliisilaitos](#). Luettu 6.9.2023.

Oikeusministeriö 2002, Yk:n järjestäytyneen rikollisuuden vastaisen ns. Palermon sopimuksen hyväksyminen. Lausuntoja ja selvityksiä 2002:27. Helsinki. Luettavissa http://www.oikeusministerio.fi/fi/index/julkaisut/julkaisuarkisto/200227yknjarjestaytyneen_rikollisuudenvastaisenns.palermont-sopimuksenhyvaksyminen/Files/OMLS_2002_27.pdf. Luettu 20.3.2023.

Oulun poliisilaitos 2020, Oulun poliisilaitoksen toimintakertomus vuodelta 2019. Luettavissa [Oulun poliisilaitoksen toimintakertomus 2019](#). Luettu 6.9.2023.

Pimeän työvoiman määritelmä. Verohallinto. Luettavissa <https://www.vero.fi/harmaa-talous-rikollisuus/ilmi%C3%B6t/pime%C3%A4-ty%C3%B6voima/>. Luettu 15.8.2022.

Pohjanmaan poliisilaitos 2020, Pohjanmaan poliisilaitoksen toimintakertomus vuodelta 2019. Luettavissa [Pohjanmaan poliisilaitoksen toimintakertomus 2019](#). Luettu 6.9.2023.

Poliisihallitus, Poliisihallituksen tilinpäätös ja toimintakertomus vuodelta 2022. Luettavissa [Poliisihallituksen tilinpäätös ja toimintakertomus 2022](#). Luettu 5.9.2023.

Poliisihallitus 2023, Toimintaympäristöanalyysi Osa 2/2 Pääoma analyysi. Luettavissa [Toimintaympäristöanalyysi Pääoma-analyysi \(poliisi.fi\)](#). Luettu 6.9.2023.

Sisäisen turvallisuuden portaali Tuovi. Luettavissa [Rikollisuus - TUOVI \(sisainturvallisuus.fi\)](#). Luettu 23.8.2023.

Sisäministeriö 2023. Sisäministeriön julkaisuja 2023:18, Arvio poliisin hallintorakenteesta ja kehittämismavaihtoehtoista. Luettavissa [Arvio poliisin hallintorakenteesta ja kehittämismavaihtoehtoista - Takaisin ihmisten pariin \(valtioneuvosto.fi\)](#). Luettu 30.8.2023.

Sisä-Suomen poliisilaitos 2020, Sisä-Suomen poliisilaitoksen toimintakertomus vuodelta 2019. Luettavissa [TOIMINTAKERTOMUS 2019 \(poliisi.fi\)](#). Luettu 6.9.2023.

Työ- ja elinkeinoministeriö 2021. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2021:55, Selvitys ulkomaisen työvoiman hyväksikäytön torjunnan menettelyistä eri maissa. Luettavissa [Selvitys ulkomaisen työvoiman hyväksikäytön torjunnan menettelyistä eri maissa \(heuni.fi\)](#). Luettu 9.10.2023.

Työrikoksen määritelmä. Oikeusministeriö. Luettavissa <https://rikoksentorjunta.fi/talous-ymparisto-ja-tyorikokset>. Luettu 16.8.2022.

Garselius, Tatta & Kärkkäinen, Olavi 2023. Järjestäytynyt rikollisuus ja yritystoiminnan hyväksikäyttö - Miten yritysten harmaan talouden riskiä voidaan selvittää? Verohallinto, Harmaan talouden selvitysyksikkö 2023. Luettavissa [Järjestäytynyt rikollisuus ja yritystoiminnan hyväksikäyttö \(vero.fi\)](#). Luettu 23.3.2023.

Muut lähteet

Luonnonsuojelija-lehti 3/2013 rikostarkastaja Janne Järvisen haastattelu. Luettavissa <https://www.sll.fi/2013/06/06/nakymaton-rikos/>. Luettu 18.8.2022.

Manner-Suomen poliisilaitokset ja valtakunnalliset yksiköt. Luettavissa [Toimimme koko Suomessa - Poliisi](#). Luettu 10.11.2022

Nordic Labour Journal, 2021. Luettavissa [New Swedish delegation to fight work-related crime — Nordic Labour Journal](#). Luettu 7.4.2023

Norjan verohallinto työrikoksen määritelmä. Luettavissa [Work-related crime - The Norwegian Tax Administration \(skatteetaten.no\)](#). Luettu 7.4.2023.

Piilorikollisuuden määritelmä. Tilastokeskus. Luettavissa <https://www.stat.fi/meta/kas/piilorikollisuus.html>. Luettu 16.8.2022.

Työrikoksen määritelmä. Asianajotoimisto Jarkko Männistö Oy. Luettavissa: <https://jarkkomannisto.fi/palvelut/rikosasiat/tyorikokset/>. Luettu 16.8.2022.

Työrikosten tutkintakurssi. Poliisihallinnon intranet Sinetti. Sisäinen lähde. Luettu 29.4.2023.

LIITTEET

Liite 1. Manner-Suomen yhdelletoista poliisilaitoksille lähetetty Webropol-kysely

Saatekirje

Arvoisa viestin vastaanottaja!

Suoritan poliisin ylempää ammattikorkeakoulututkintoa Poliisiammattikorkeakoulussa ja tämä Webropol-kysely liittyy opinnäytetyöhöni, joka käsittelee työrikosten (RL 47 luku) tutkinnan tehostamista Suomessa. Viestin lopussa on Webropol-linkki työrikosten tutkinnan tehostamiseen liittyvistä kysymyksistä. Pyydän poliisilaitoksenne työrikoksista vastaavaa henkilöä vastaamaan kyselyyn, linkin kautta. Kyselyn suorittamiselle Poliisiammattikorkeakoulu on myöntänyt 29.1.2023 tutkimusluvan POL-2022-156832.

Kyselyyn vastataan täysin anonymisti ja siinä ei kerätä lainkaan henkilötietoja vastaajasta. Kyselyyn vastaaminen on täysin vapaaehtoista. Tämä Webropol-kysely on lähetetty Manner-Suomen jokaiselle yhdelletoista poliisilaitokselle. Tutkimuksen paremman luotettavuuden kannalta, toivon mahdollisimman monen poliisilaitoksen vastaavan kyselyyn.

Kyselyssä on seitsemän kysymystä ja aikaa vastaamiseen kuluu arviolta 15-20 minuuttia. Vastaaja voi kirjoittaa valitsemansa vastauksen perään tarkentavia tietoja, vapaaseen tekstikenttään. Näin vastauksissa olevat arvokkaat tiedot parantavat tutkimuksen tavoitteen toteutumista.

Vastausta kyselyyn pyydetään viimeistään 31.3.2023 mennessä. Kyselyyn pääset vastaamaan alla olevasta Webropol-linkistä. Vastauslomakkeen alkuun on koottu lyhyet vastausohjeet.

Mikäli kyselyn vastaamisessa tai muutoin ilmenee haasteita tai kysyttävää, olen mielelläni käytettävissä.

Työrikoskysely Manner-Suomen poliisilaitoksille

Tämän kyselyn tarkoituksena on selvittää miten eri Manner-Suomen poliisilaitoksilla työrikoksia tutkitaan sekä kartoittaa työrikoksia tutkivien henkilöiden saamaa koulutusta työrikosten tutkintaan liittyen.

Rikoslain 47 luvun työrikokset ovat usein haastavia rikoksia tutkia. Haasteita työrikosten tutkintaan aiheuttavat muun muassa työrikosten nopea syyteoikeuden vanheneminen, työrikoksia tutkivien henkilöiden puutteet ammattitaidossa ja työrikosten tutkinnankokemuksen vähäisyys.

Kyselyssä on seitsemän kysymystä ja vastaaminen kestää noin 15-20 minuuttia. Vastaathan kyselyyn viimeistään 31.3.2023 mennessä. Toivon vastaajan näkevän hieman vaivaa ja kirjoittavan vastausvaihtoehdon jälkeen tarkentavia tietoja vastaukseen. Kirjoitettavaan tekstikenttään mahtuu enintään 1000 merkkiä eli noin puoli A4 sivua tekstiä.

Kiitos vastauksesta!

1. Poliisilaitos, jossa työskentelet?

- Helsingin poliisilaitos.
- Hämeen poliisilaitos.
- Itä-Suomen poliisilaitos.
- Itä-Uudenmaan poliisilaitos.
- Kaakkois-Suomen poliisilaitos.
- Lapin poliisilaitos.
- Lounais-Suomen poliisilaitos.
- Länsi-Uudenmaan poliisilaitos.
- Oulun poliisilaitos.
- Pohjanmaan poliisilaitos.
- Sisä-Suomen poliisilaitos.

2. Miten työrikosten tutkinta on järjestetty poliisilaitoksellanne?

Valitse sopivin tai sopivimmat vaihtoehdot. Kirjoita vastauksen jälkeen tarkentavia tietoja tutkinnan järjestelyistä.

- Oma työrikoksiin erikoistunut ryhmä tai yksikkö. _____
- Työrikosten tutkinta on keskitetty tietylle ryhmälle. Mille ryhmälle? _____
- Työrikokset tutkitaan moniala- / perustutkinnassa muiden rikosten ohella. _____
- Työrikokset ovat keskitetty tietyille tutkijoille. Millaisen kokemuksen omaaville tutkijoille? _____
- Muu, mikä? _____

3. Onko työrikoksia tutkivat henkilöt saaneet työrikosten tutkintaan liittyvää koulutusta? Valitse sopivin tai sopivimmat vaihtoehdot. Kirjoita vastauksen jälkeen tarkentavia tietoja saadusta koulutuksesta.

Ei ole. Mikä tähän on mielestäsi voinut vaikuttaa tai olla syynä?

Poliisilaitoksen omaa koulutusta. Mitä?

Poliisiammattikorkeakoulun tarjoamaa koulutusta. Mitä?

Poliisiorganisaation ulkopuolista koulutusta. Mitä?

En osaa sanoa.

---

4. Onko työrikosten tutkintaan kouluttautumiseen tarjolla riittävästi mahdollisuuksia? Valitse sopivin vaihtoehto. Kirjoita vastauksen jälkeen tarkentavia tietoja koulutustarpeista.

Kyllä. Mikä tai mitkä koulutukset on koettu hyödyllisiksi?

Ei. Pystytkö arvioimaan minkälaista koulutusta tulisi olla tarjolla?

---

5. Onko poliisilaitoksellanne ilmennyt haasteita työrikosten tutkinnassa liittyen siihen, missä yksikössä tai ryhmässä työrikoksia tutkitaan?

Valitse sopivin vaihtoehto. Kirjoita vastauksen jälkeen tarkentavia tietoja.

Kyllä. Minkälaista?

Ei. Pystytkö arvioimaan mistä tämä johtuu?

---

6. Onko poliisilaitoksellanne käyty keskustelua, miten työrikosten tutkinta tulisi teidän poliisilaitoksellanne järjestää?

Valitse sopivin vaihtoehto. Kirjoita vastauksen jälkeen tarkentavia tietoja järjestelyistä.

Kyllä. Onko asiaan saatu ratkaisua ja jos on, niin minkälainen ratkaisu on tehty?

Ei. Pystytkö arvioimaan, miksi keskustelun käyminen on koettu tarpeettomaksi?

---

7. Tuleeko sinulle vielä jotain mieleen, jolla työrikosten tutkintaa voisi kehittää?

Kyllä. Mitä?

Ei. Voit perustella miksi ei?
